

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ BİLİM DALI
MEDYA VE İLETİŞİM ANABİLİM DALI

**SOSYAL MEDYANIN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
FACEBOOK ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Noureddine LEBOUKH

İstanbul, 2025

T.C.
İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ BİLİM DALI
MEDYA VE İLETİŞİM ANABİLİM DALI

**SOSYAL MEDYANIN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ:
FACEBOOK ÖRNEĞİ**
Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Noureddine LEBOUKH

Öğrenci No
2220042003

ORCID ID
0009-0000-4734-4917

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Kağan TAHAN

İstanbul, 2025

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Sosyal Medyanın Aile Üzerindeki Etkisi: Facebook Örneği**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını, patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 20/06/2025

Noureddine LEBOUKH

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

20/06/2025

Enstitümüz *Medya ve İletişim* Anabilim Dalı *Medya ve İletişim Sistemleri* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **2220042003** numaralı *Noureddine LEBOUKH*'un "*İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Sosyal Medyanın Aile Üzerindeki Etkisi: Facebook Örneği*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 27/05/2025 tarih ve 2025/23 sayılı toplantısında seçilen ve On-Line toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, İstanbul Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince Zoom programı aracılığıyla on-line olarak aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OYBİRLİĞİ*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Ka*** TA***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Dr. Mi*** DE***
(İstanbul Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Dr. Ay*** Bi*** GÜ***
(İstanbul Kent Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Nouredine LEBOUKH
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Kağan TAHAN
Derecesi ve Tarihi : Yüksek Lisans (Tezli), 2025
Alanı : Medya ve İletişim Sistemleri
Anahtar Kelimeler : İnternet, Sosyal Medya, Facebook, Aile ve Aile İlişkileri

ÖZ

SOSYAL MEDYANIN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: FACEBOOK ÖRNEĞİ

Bu çalışmanın temel amacı, sosyal medya kullanımının, özellikle Facebook'un aile ilişkileri üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu çalışma, Facebook kullanımının kullanıcılar arasında izolasyona ve «İçe kapanmaya» neden olup olmadığını, aile görevlerinin ihmal edilmesine yol açıp açmadığını veya Facebook'un aile içinde sorunlara ve çatışmalara neden olup olmadığını incelemektedir. Ayrıca, aşırı Facebook kullanımının etkilerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini de incelemektedir.

Çalışmada betimsel yaklaşım izlenmiştir. Örneklem kümesi basit rastgele örneklemeyle seçilen psikoloji öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu nedenle, beş bölümden oluşan bir Anket hazırlandı. Çalışma verilerini işlemek ve analiz etmek için, SPSS ve T-testi kullanılarak frekanslar, yüzdeler, aritmetik ortalamalar ve standart sapmalar hesaplandı. Cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlendi. İstatistiksel işlem aşağıdaki sonuçları verdi: Sosyal paylaşım sitelerini (Facebook) kullanmak izolasyona ve içe dönüklüğe yol açmaz. Ailevi görevlerin ihmal edilmesine yol açmamaktadır. Ailevi sorunlara ve anlaşmazlıklara yol açmamaktadır. aile ilişkileri üzerindeki etkisinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Name and Surname : Nouredine LEBOUKH
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Kağan TAHAN
Degree and Date : Master's (Thesis), 2025
Major : Media and Communication Systems
Keywords : Internet, Social Media, Facebook, Family and Family
Relations

ABSTRACT

THE EFFECT OF SOCIAL MEDIA NETWORKS USE ON FAMILY RELATIONSHIPS CASE STUDY: FACEBOOK

The main purpose of this study is to research the impact of social media use, particularly Facebook, on family relationships. This study examines whether Facebook use causes isolation and withdrawal among users, leads to neglect of family duties, or whether Facebook causes problems and conflict within the family. It also examines Whether the consequences of excessive Facebook use differs by gender.

The study used a descriptive approach. The sample consists of regular hand-picked psychology components with simple settings. Therefore, a questionnaire consisting of five sections was prepared. SPSS and T-test were used to process and analyze the study pieces, and frequencies, percentages, arithmetic means and standard deviations were calculated. Permanently significant differences were determined according to the gender variable. The statistical process yielded the following results: Using social networking sites (Facebook) does not lead to isolation and introversion. It does not pave the way for family mistakes not to be neglected. It does not lead to family events and disagreements. There is no permanent significant difference in the impact on family relationships.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ	
ABSTRACT	
TABLolar LİSTESİ	v
SÖZLÜK.....	vi
GİRİŞ.....	1
1. SOSYAL AĞLAR - FACEBOOK	
1.1. İnternet	13
1.1.1. İnternetin Tanımı.....	13
1.1.1.1. Dilsel (sözlük) Tanım:.....	13
1.1.1.2. Terimsel Tanım	13
1.1.2. İnternetin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi	14
1.1.3. İnternetin Kullanım Alanları	16
1.1.4. İnternetin Kullanım Biçimleri ve Uygulamaları	16
1.1.4.1. İletişim Hizmetleri.....	18
1.1.4.2. Bilgi Hizmetleri	18
1.1.5. İnternet Ağının Temel Özellikleri.....	18
1.1.6. İnternetin Olumlu ve Olumsuz Etkileri.....	21
1.1.6.1. Olumlu Etkiler	21
1.1.6.2. Olumsuz Etkiler.....	22
1.2. Sosyal Medya Ağları.....	25
1.2.1. Sosyal Medya Ağlarının Tanımı	25
1.2.2. Sosyal Medya Ağlarının Ortaya Çıkışı	26
1.2.3. Sosyal Medya Ağlarının Türleri.....	26
1.2.3.1. Genel ve Temel Tür:.....	26
1.2.3.2. İş Odaklı Sosyal Ağ Türleri.....	27
1.2.4. Sosyal Ağların Genel Özellikleri	28
1.2.5. Sosyal Medya Ağlarının Olumlu Yönleri	29
1.2.6. Sosyal Medya Ağlarının Olumsuz Yönleri:	30

1.3. Facebook	31
1.3.1. Facebook'un Tanımı	31
1.3.2. Facebook'un Ortaya Çıkışı ve Gelişimi:.....	31
1.3.3. Facebook'un Özellikleri.....	32
1.3.4. Facebook'un Olumlu ve Olumsuz Yönleri	33
1.3.4.1. Facebook'un Olumlu Yönleri.....	33
1.3.4.2. Facebook'un Olumsuz Yönleri	34

2. AİLE VE AİLE İLİŞKİLERİ

2.1. Aile	38
2.1.1. Ailenin Tanımı	38
2.1.2. Ailenin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	40
2.1.3. Ailenin Önemi	41
2.1.4. Aile Türleri.....	42
2.1.4.1. Geniş Aile.....	42
2.1.4.2. Çekirdek Aile	43
2.1.5. Ailenin İşlevleri.....	44
2.1.5.1. Cinsel İşlev	44
2.1.5.2. Biyolojik İşlev	44
2.1.5.3. Kültürel İşlev	45
2.1.5.4. Ekonomik İşlev.....	45
2.1.5.5. Sosyal-Psikolojik İşlev	46
2.1.5.6. Eğitici ve Öğretici İşlev	46
2.1.5.7. Dinsel İşlev	47
2.1.5.8. Koruma İşlevi	47
2.2. Aile İçi İlişkiler	48
2.2.1. Aile İçi İlişkilerin Kavramsal Tanımı	48
2.2.2. Aile İçi İlişkilerin Önemi	49
2.2.3. Aile İçi İlişki Türleri	49
2.2.3.1. İç İlişkiler	50
2.2.3.2. Dış İlişkiler	51
2.2.4. Aile İlişkilerini Etkileyen Faktörler	51
2.2.4.1. Etkileşim ve İletişim.....	51

2.2.4.2. Yer Değiştirme ve Hareketlilik	51
2.2.4.3. Açıklık (netlik ve anlayış)	51
2.2.4.4. Baskı	51
2.2.4.5. Sanayi ve Medeniyetin Gelişimi	52
2.2.5. Aile İlişkilerini Düzenleyen Kurallar	53
3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMSSEL SÜREÇLERİ	
3.1. Keşifsel Araştırma	56
3.1.1. Keşifsel Araştırmanın Amaçları	56
3.1.2. Keşifsel Araştırma Örnekleme	56
3.1.3. Keşifsel Araştırmanın Sonuçları	57
3.2. Temel Araştırma	57
3.2.1. Araştırmada Kullanılan Yöntem	57
3.2.2. Araştırmanın Kapsamları	58
3.2.2.1. Mekânsal Kapsam	58
3.2.2.2. İnsan Kapsamı (Evren)	59
3.2.2.3. Zaman Kapsamı	59
3.2.3. Araştırma Örnekleme	59
3.2.4. Araştırma Araçları	59
3.2.5. Anket Formu	60
3.2.6. Anket Formunun Oluşturulma Aşamaları	60
3.2.7. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler	60
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ SUNUMU, ANALİZİ VE TARTIŞILMASI	
4.1. Sonuçların Genel Sunumu	63
4.1.1. Birinci Konu: Katılımcılarla İlgili Temel Veriler	63
4.1.2. İkinci Bölüm: İnternet ve Ağlarla Etkileşim Temelleri	65
4.1.3. Başlık 3: Sosyal Medya Kullanımı İzolasyon ve İçine Kapanma ile Sonuçlanmaktadır	69
4.1.4. Dördüncü Boyut: Sosyal Medya Kullanımı Ailevi Yükümlülüklerin İhmaline Yol Açar	73
4.1.5. Beşinci Bölüm: Sosyal Medya Kullanımı Ailedeki Sorunlara ve Anlaşmazlıklara Yol Açar	77
4.2. Çalışma Hipotezleri Doğrultusunda Sonuçların Tartışılması ve Analizi	82

4.2.1. Birinci Alt Hipotez Doğrultusunda Sonuçların Tartışılması ve Analizi	82
4.2.2. İkinci Alt Hipotez Doğrultusunda Sonuçların Tartışılması ve Analizi	82
4.2.3. Üçüncü Alt Hipotezin Işığında Sonuçların Tartışılması ve Analizi	83
4.2.4. Dördüncü Alt Hipotezin Işığında Sonuçların Tartışılması ve Analizi	83
4.2.5. Genel Hipotezin Tartışılması ve Değerlendirilmesi	84
4.3. Çalışma Sonuçlarının Genel Sonucu	85
4.3.1. Birinci Bölüm: Üçüncü Başlık Sonuçları: Yalnızlık ve İçine Kapanma	85
4.3.2. İkinci Bölüm: Dördüncü Başlık Sonuçları: Ailevi Yükümlülüklerin İhmal Edilmesi	85
4.3.3. Üçüncü Bölüm: Beşinci Başlık Sonuçları: Ailevi Sorunlar ve Anlaşmazlıklar	85
4.3.4. Dördüncü Bölüm: Dördüncü Alt Hipotez Sonuçları	85
4.3.5. Beşinci Bölüm: Araştırma Sonuçları	86
SONUÇ	89
KAYNAKÇA	91
EKLER	
Ek - 1: Anket	94

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Anket Formunun Güvenirlik Sonuçları	57
Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	63
Tablo 3. Örneklem Bireylerinin Yaş Dağılımı.....	64
Tablo 4. Örneklem Bireylerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı	64
Tablo 5. Örneklem bireylerinin internet kullanımı dağılımı	65
Tablo 6. Örneklem bireylerinin en çok kullandığı ağların dağılımı.....	65
Tablo 7. Facebook Kullanım Sıklığına Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını Gösterir.....	66
Tablo 8: Facebook İle Geçirilen Süreye Göre Örneklem Grubunun Dağılımını Gösterir.....	66
Tablo 9. Facebook Hesap Sayısına Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını.....	67
Tablo 10. Facebook'un Katkılarına Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını Gösterir	67
Tablo 11. Facebook'un Aile İlişkileri Üzerindeki Etkisine Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını Gösterir	68
Tablo 12. Örneklemdeki Bireylerin İzolasyon ve İçine Kapanma Yönündeki Tepkilerinin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Yüzdeleri.....	69
Tablo 13. Katılımcıların Ailevi Yükümlülükleri İhmal Etmeye Yönelik Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Yüzdeleri Dağılımlarını Göstermektedir	73
Tablo 14. Örneklem Bireylerinin Ailedeki Sorunlar ve Anlaşmazlıklar Konusundaki Yanıtlarına İlişkin Ortalamalar, Standart Sapmalar Ve Yüzdeleri Dilimler	77
Tablo 15. Anketin Tamamı İçin Örneklem Bireylerinin Yanıtlarının Ortalamalarını, Standart Sapmalarını ve Yüzde Oranlarını Göstermektedir.....	81
Tablo 16. Sosyal Medya Kullanımının Aile İlişkileri Üzerindeki Etkisi Açısından Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıkların İstatistiksel Anlamlılığını Gösteren Tablo	81

SÖZLÜK

Sosyal Medya : Kullanıcıların internette aradığı, kullandığı ve içerik ürettiği interaktif iletişim platformudur. Geleneksel medya'dan Web 2.0'ın kullanılmaya başlamasıyla, tek yönlü içerik paylaşımından, çift taraflı içerik alışverişine erişim sağlanan medya iletişimidir. Sosyal ağlar, insanların birbiriyle içerik ve bilgi paylaşmasını sağlayan İnternet siteleri ve uygulamalar sayesinde, herkes aradığı, ilgilendiği içeriklere ulaşabilmektedir.

Sosyal Psikoloji: Bireylerin düşüncelerinin, iç dünyalarının ve davranışlarının başkalarının gerçek, hayalî ve anlaşılan oluşundan nasıl etkilendiğine dair bir bilimsel çalışmadır.

GİRİŞ

Günümüz dünyası, hayatın pek çok alanını içine alan büyük değişimlerden geçmektedir.

Bu değişimler, Modern Batı ülkelerinin ulaştığı takdire şayan büyük teknolojik ilerlemelerle sınırlı kalmamakta yaşamın birçok alanında ve sosyal ilişkilerde de değişimlere yol açmıştır. Bu teknolojik ilerlemenin etkileri, hayatın farklı alanlarına ve toplumsal yapının temeli olan aile ilişkilerine kadar uzanmaktadır.

Bu ilişki sayesinde, insanlar teknoloji ile etkileşimde bulunurken, onun sunduğu işlevleri benimseyip günlük yaşamlarına entegre etmeye başlamışlardır. Teknoloji, insan faaliyetlerinin yerini aldıkça, iletişimsel ilişkiler içeren bir yapı olarak insan çevresinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Teknoloji insanın bir parçası olmakla sınırlı kalmayıp, belli bir noktadan sonra onsuz yaşamak neredeyse imkânsız hâle gelmiştir.

Sonuç olarak, bu durum insan ilişkilerinde, özellikle aile içi ilişkilerde köklü değişiklikler meydana getirmiştir.

Bu teknolojik ilerlemelerin inkâr edilemeyecek derecede günlük hayatımıza olumlu katkıları olduğu gibi etkileri şimdilik sınırlı ölçüde görülse de, dikkat edilmediği ve gerekli önlemler alınmadığı takdirde ciddi tehlikeler ve sorunlar doğurabilecek olumsuz yönleri de bulunmaktadır.

Daha önce de belirtildiği gibi, günümüz dünyasının —ve özellikle Cezayir'in— karşı karşıya olduğu en önemli değişimlerden biri, iletişim teknolojilerinin (özellikle internetin) ve sosyal ağların sosyal yaşam üzerindeki etkileridir. Bu etkilerin en çok hissedildiği alan ise aile ilişkileri olup hem ebeveynler, hem de kardeşler etkilenmektedir.

Facebook, toplumun farklı yaş gruplarına ait, farklı sosyal ve ekonomik sınıflara mensup, farklı eğitim düzeylerine sahip tüm kesimleri tarafından yoğun ilgi görmesi bakımından sosyal medya platformlarının öncüsü olarak son zamanlarda aile kurumu için —toplumun temel yapı taşı olması bakımından— büyük bir meydan okuma hâline gelmiştir.

Birçok akademik çalışma ve araştırma, gençlerin Facebook'u en fazla kullanan ve bu platformda en uzun süre vakit geçiren grup olduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, bu platformun genç kullanıcılar üzerinde hızlı bir etkiye sahip olduğu ve kullanıcıların davranışlarını genellikle taklit etme ve uyum sağlama yönünde geliştirmeye ittiği gözlenmiştir. Bu durum ise, onları genel toplumdan ve özellikle ailelerinden Yabancılaştırmakta ve yalnızlaştırmaktadır. Buna rağmen, bu araç çelişkili bir etkiye sahiptir; bir yandan eğlence, eğitim ve son haberleri öğrenme gibi faydalar sağlarken, diğer yandan da olumsuz etkiler doğurabilmektedir.

Yukarıda belirtilenlerden hareketle, bu çalışma, Facebook gibi sosyal medya ağlarının aile içi ilişkilere etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Facebook kullanımının aile içindeki ilişkilere olumsuz etkileri olabildiği gibi bu olumsuz durum, bireyleri yalnızlığa ve içe kapanmaya sürükleyebilmektedir. Aile ile beraber kurulan sofraların ihmal edilmesine, aile fertleriyle tartışmalar ve sorunların yaşanmasına yol açabilmektedir. Aile, toplumda temel sosyal birim olması nedeniyle Aile içindeki ilişkiler ve aile fertleri arasındaki bağlılık ne kadar güçlü olursa, bu durum aile bireylerinin hem aile içinde hem de daha geniş toplumda sağlıklı sosyal ilişkiler, bağlar ve düzen oluşturmaya yardımcı olur.

Yirminci yüzyılın sonu ve yirmi birinci yüzyılın başında elektronik iletişim teknolojilerinde yaşanan büyük ilerlemeler, insanların sosyal ilişkilerinde, etkileşim biçimlerinde ve iletişim yöntemlerinde köklü değişimlere yol açan modern elektronik iletişim araçlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu araçların başında ise tartışmasız olarak internet gelmektedir. İnternet, ortaya çıkışından itibaren sadece on beş yıl gibi kısa bir sürede iş dünyasına, şirketlere ve ticari kuruluşlara hızla nüfuz etmiş, oradan da evlere kadar ulaşmıştır. İnternet, iş, eğitim ve ticaret gibi birçok alandaki geleneksel kavramları değiştirmiş; diğer tüm iletişim araçlarından daha fazla bir etkiyle insanlar arasındaki sosyal ilişkilerin ve özellikle de aile ilişkilerinin yapısında köklü dönüşümler yaratmıştır. Bu dönüşüm, yirminci yüzyılın başında meydana gelen değişimlerden ve 1950 'li ve 60' lı yıllarda televizyonun yarattığı etkilerden bile daha güçlü olmuştur.

Günümüz dünyasında internet, bireylerin yaşamında artık temel ihtiyaçlar ve öncelikler arasında yer almakta olup sadece kurumsal ve bireysel işleri kolaylaştıran bir araç olarak görülmemekte, aksine vazgeçilmez bir gereklilik olarak kabul edilmektedir

Her ne kadar internet, ülkeler arasındaki sınırları ortadan kaldırmayı, zamanı ve mekânı aşmayı başarmış; bilgilerin tüm dünyaya yayılmasını sağlayarak dünyayı gerçekten de tüm özellikleriyle bir “küresel köy” hâline getirmiş olsa da, her teknolojik ilerlemenin hem avantajları hem de dezavantajları bulunmaktadır. (Modern çağda, Kanadalı bilim adamı Marshall McLuhan'ın (1911-1980) öngördüğü küçük köy veya küresel köy kavramı ortaya çıktı. Bu kavram, bilgi teknolojisi ve iletişim araçlarındaki muazzam ilerleme sayesinde dünyanın küçük bir köye dönüştüğü gerçeğine dayanmaktadır.) (Sena Al-Aloul, Al-Quds Al-Arabi Gazetesi, 2017)

Genel anlamda internet ve özellikle de sosyal medya uygulamaları insanlara bilgi, fikir ve arkadaşlıklar gibi büyük kolaylıklar ve hizmetler sağlamış olsa da, aynı zamanda sunduğu cazibe ve etkileyici hizmetler sayesinde bireyi kendi içine kapanmaya, kendine özel bir dünyaya dalmaya ve istekleriyle eğilimlerine göre bu dünya içinde kaybolmaya yöneltmiştir. Bu durum zamanla aile kavramının değişmesine ve aile bireyleri arasındaki iletişim duygusunun zayıflamasına yol açmıştır.

Bu değişim, aile bireyleri arasındaki iletişim, etkileşim ve ilişki biçimlerinin farklılaşmasında açıkça görülmektedir. Eskiden aile bireyleri arasındaki ilişkiler güçlü, iç içe, karşılıklı konuşmalar ve diyaloglarla dolu iken; günümüzde bu etkileşim, iletişim ve bir araya gelme neredeyse yok denecek kadar azalmıştır. Bu durumun en büyük nedenlerinden biri de sürekli yenilenen sosyal medya ağlarının, özellikle de Facebook'un toplumda hızla yayılmasıdır.

Facebook, diğer sosyal medya ağları gibi olağanüstü ve hızlı yayılımıyla aile yapısı üzerinde ciddi bir teknolojik baskı oluşturmuştur. Bu ağların aile yapısına ve bireyler arası ilişkilere yönelik tehdidi, geçmişteki teknolojik araçlardan (telefon ve televizyon gibi) çok daha güçlüdür. Çünkü artık bu ağlar, kullanıcıları için bir yaşam tarzı hâline gelmiştir.

Dolayısıyla genel anlamda internetin, özel olarak da Facebook'un bunlar üzerindeki etkisinin ne olduğu ve nasıl oluştuğu incelenmeye muhtaçtır.

İşte bu bağlamda, bu çalışmanın ortaya koyduğu temel soru şudur: Sosyal medya ağlarının –özellikle Facebook'un aile ilişkilerinde olumsuz etkileri oluyor mu?

Sosyal medya ağlarının –özellikle Facebook'un– kullanımı, kullanıcılarında yalnızlık ve içe kapanıklığa yol açıyor mu?

Facebook gibi sosyal medya ağlarının kullanımı, ailevi sorumlulukların ihmal edilmesine neden oluyor mu?

Facebook'un kullanımı, aile içi sorunlara ve anlaşmazlıklara yol açıyor mu?

Cinsiyet değişkenine bağlı olarak, sosyal medya ağlarının –özellikle Facebook'un– aile ilişkileri üzerindeki etkilerinde istatistiksel olarak anlamlı farklar var mı?

Yukarıda sunulan bilgiler doğrultusunda şu ana hipoteze ulaşılmıştır:

Sosyal medya ağlarının –özellikle Facebook'un– kullanımı, aile ilişkileri üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır.

Bu temel hipotezden aşağıdaki alt hipotezler türetilmiştir:

- Facebook gibi sosyal medya ağlarının kullanımı, yalnızlık ve içe kapanıklığa yol açar.
- Facebook'un kullanımı, ailevi sorumlulukların ihmal edilmesine neden olur.
- Facebook'un kullanımı, aile içi sorunlar ve anlaşmazlıklar doğurur.
- Cinsiyet değişkenine bağlı olarak, Facebook kullanımının aile ilişkilerine etkisi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır.

Bu konuyu seçmeye iten sebeplerden biri de sağlıklı aile ilişkilerinin, uyumlu ve sağlam bir toplumun inşasında taşıdığı büyük önemden kaynaklanmaktadır. Aile, bireylerin yetiştiği ve eğitildiği ilk kurum ve toplumların üzerine kurulduğu temel yapı taşıdır. Aile bireylerinin birbiriyle olan bağlarının güçlü olması, hem aile yapısının hem de genel anlamda toplumun sağlam temellere oturmasını sağlar.

Her ne kadar ve sosyal medya uygulamaları insanlara büyük kolaylıklar ve hizmetler sunmuş olsa da, bu gelişmelerin karşılığında aile kavramının anlamında ve aile bireyleri arasındaki iletişim ile etkileşim biçimlerinde zamanla önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Eskiden var olan güçlü aile içi ilişkilerin yerini, bireysel ilgi alanlarına ve sanal dünyalara yönelen kopukluklar almıştır.

İşte bu durum, Facebook'un aile yapısı üzerindeki etkisini anlamak ve bu değişimin kaynağını ortaya koymak amacıyla bu alanda araştırma yapma gerekliliğini doğurmuştur.

Sosyal medyanın aile ilişkileri üzerindeki etkisini inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Bunlardan biri Samir Salhi ve Obaida Sabti tarafından gerçekleştirilen "Sosyal Medyanın Artan Kullanımı Işığında Aile İlişkileri – Setif Şehrindeki Ailelerden Oluşan Bir Örneklem Üzerinde Saha Çalışması"

başlıklı çalışmadır. Bu çalışmada, sosyal paylaşım sitelerinin kullanımı ve bu modern teknolojinin Cezayir aile yapısı üzerindeki etkileri, sosyal anket yöntemi temel alınarak ve örneklem yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma kapsamında, Setif şehrinden seçilen 100 ailelik bir örneklem üzerinde kasıtlı örnekleme yöntemi uygulanmış ve veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Elde edilen bulgular, Cezayirli ailelerin sosyal medyayı bir iletişim ve eğlence aracı olarak benimsediğini ortaya koymuştur. Bununla birlikte, sosyal medyanın sık ve yoğun kullanımının aile içi ilişkiler üzerinde olumsuz etkiler yarattığı, aile bireyleri arasında duygusal soğukluk, yabancılaşma ve diyalog eksikliğine neden olduğu tespit edilmiştir (Salhi & Al-Sabti, 2024, ss. 218-234).

Benzer şekilde, Marah Saeed'in Tlemcen kentinde gerçekleştirdiği ve Cezayirli gençlerin sosyal paylaşım sitelerini kullanmaları bağlamında aile ilişkilerini incelediği saha çalışması da önemli sonuçlar ortaya koymuştur. Bu çalışmanın temel amacı, genç bireylerin Facebook kullanımının aile yapısına olan yansımalarını belirlemektir. Araştırma bulguları, Tlemcenli gençlerin Facebook'u yoğun bir şekilde kullandığını; stres atmak ve duygusal gerginlikten kurtulmak amacıyla bu platforma yöneldiklerini göstermektedir. Ayrıca, gençlerin sanal karakterler ve roller aracılığıyla sanal iletişim ortamına daldıkları ve bu durumun aile içi iletişimi olumsuz etkilediği saptanmıştır. Araştırma, gençlerin Facebook

kullanımı nedeniyle aile ilişkilerinin zayıfladığını ortaya koymaktadır (Bilimler ve Araştırma, 2023, ss. 110-125).

Bu önceki çalışmalar, kendi araştırmamızın planlanması ve yapılandırılmasında yol gösterici olmuştur. Bu doğrultuda araştırmamız belirli bölümlere ayrılmış ve sistematik biçimde yürütülmüştür.

“Çalışmanın Kuramsal Çerçevesi”. Bu kısım birinci ve ikinci bölümleri kapsamaktadır. Birinci bölümün başlığı "İnternet ve Sosyal Ağlar – Facebook" olup, bu bölümde öncelikle internet konusuna değinilmiştir. İnternetin tanımı, ortaya çıkışı ve gelişimi, kullanım alanları ve uygulamaları, temel özellikleri ile internetin olumlu ve olumsuz etkileri ele alınmıştır. Sosyal ağlar konusuna gelince; burada sosyal ağların tanımı, ortaya çıkışı, sosyal medya türleri, genel özellikleri ile sosyal medya ağlarının olumlu ve olumsuz yönleri incelenmiştir. Bu bölümün sonunda ise özellikle Facebook platformuna odaklanılmış; Facebook'un tanımı, ortaya çıkışı ve gelişim süreci, özellikleri, olumlu ve olumsuz yönleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

İkinci bölümde ise aile ve aile içi ilişkiler konusu ele alınmıştır. Bu kapsamda, ailenin tanımları, ailenin ortaya çıkışı ve gelişimi, ailenin önemi, aile türleri ve aile işlevleri incelenmiştir. Aile içi ilişkilerle ilgili olarak da, aile ilişkilerinin tanımı, önemi, türleri, bu ilişkileri etkileyen faktörler ve aile ilişkilerini düzenleyen temel kurallar detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünü oluşturan “Araştırmanın Uygulamalı Bölümü”, çalışmanın son kısmını teşkil etmektedir. Bu bölümde iki ana bölüme yer verilmiştir.

Üçüncü bölüm, araştırmanın yöntemsel süreçlerine ayrılmıştır. Bu kapsamda, ön çalışma araştırma yöntemi, araştırmanın sınırları, örneklem, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde ise araştırmadan elde edilen bulguların nicel ve nitel olarak sunumu, analizi ve tartışması yer almaktadır. Bu bölümde, elde edilen sonuçlar ışığında çalışmanın hipotezleriyle ilişki kurularak ve önceki araştırmalarla karşılaştırılarak değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde ise ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular arasında, aile bireylerinin çoğunun arkadaşları ve aile üyeleriyle iletişim kurmak

amacıyla Facebook'u kullandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, katılımcıların Facebook'un aile ilişkileri üzerindeki olumsuz etkilerine ilişkin olarak genellikle nötr bir tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir. Bu sonuç, Facebook kullanımının bireylerde yalnızlık ya da içe kapanma duygularına yol açıp açmadığına ilişkin sorulara verilen tarafsız yanıtlardan elde edilmiştir. "Aile yükümlülüklerinin ihmal edilmesi" konusuna ilişkin olarak ise katılımcıların çoğunun bu ifadeye katılmadığı, yani Facebook kullanmalarına rağmen ailevi sorumluluklarını yerine getirmeye devam ettikleri görülmüştür. "Aile içi sorunlar ve çatışmalar" konusuna yönelik olarak da katılımcılar yine tarafsız bir tutum sergilemiştir.

Son olarak, araştırma sonuçları Facebook kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisinin cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini ortaya koymuştur.

Sonuç olarak, saha çalışması tezin çıkış hipotezlerinin büyük ölçüde değillenmesi ile sonuçlanmış; Facebook kullanımının aile ilişkileri üzerinde varsayılan derecede olumsuz etkileri olmadığı anlaşılmıştır.

1. SOSYAL AĞLAR - FACEBOOK

İnsanlık tarihi boyunca, insanların yaşamını köklü bir şekilde etkileyen birçok icat ortaya çıkmıştır. Bu icatlar arasında internet, etkisi bakımından en hızlı ve en derin olanlarından biri olarak öne çıkmaktadır. İnternetin önemi, iletişim biçimlerini ve bilgi dağıtımını dönüştürme kapasitesinden kaynaklanmaktadır. Bu önem, özellikle Facebook ve Twitter gibi sosyal medya ağlarının ortaya çıkışı ve yayılmasıyla daha da artmıştır. Söz konusu sosyal ağlar, insanların iletişim kurma, etkileşimde bulunma, görev ve işlerini yerine getirme biçimlerini büyük ölçüde değiştirmiştir.

Günümüzde ise bu sosyal ağların, özellikle en çok kullanılan ve en popüler olan platformlardan biri olan Facebook'un, iletişim sürecini doğrudan etkilediği açıkça gözlemlenmektedir.

1.1. İnternet

İnternet, bilgiye erişim, iletişim ve etkileşim biçimlerini kökten değiştiren dijital çağın en etkili araçlarından biridir. Günümüz toplumlarında bireysel ve toplumsal yaşamı derinden etkileyerek yeni sosyal ve kültürel dinamikler oluşturmuştur.

1.1.1. İnternetin Tanımı

1.1.1.1. Dilsel (sözlük) Tanım:

“İnternet” kelimesi, İngilizce "inter" (arasında, birbirine bağlı) ve "net" (ağ) sözcüklerinden oluşmakta olup, kelime anlamı itibarıyla “ağlar arası” ya da “birbirine bağlı ağlar” anlamına gelir. Bu bağlamda internet, dünyanın birçok yerinde birbirine bağlı bilgisayar ağlarından oluşan bir sistemdir. (Al-Mazahra, 2014, s. 281)

1.1.1.2. Terimsel Tanım

- İnternet; dünya genelindeki bilgisayar ağlarını birbirine bağlayan, verilerin paket anahtarlama yöntemiyle aktarıldığı ve evrensel bir iletişim protokolü olan IP (Internet Protocol) kullanılarak işleyen bir iletişim ve bilgi sistemidir. İnternet üzerinden çeşitli hizmetler sunulur; bunlar

arasında World Wide Web (www), e-posta, sohbet ve sesli/görüntülü iletişim teknolojileri yer almaktadır.(Salah, 2015, s. 75)

- İnternetin tanımı, farklı araştırmacıların ve kurumların benimsediği yaklaşımlara göre çeşitlenmiştir. Bazı örnekler şöyledir:
- Federal Networking Council (FNC): İnterneti, “elemanları tek bir adresleme sistemine dayalı olarak birbirine mantıksal biçimde bağlı olan, kapsamlı bir bilgi sistemi” olarak tanımlar.
- İnternetin kurucularından Tim Berners-Lee, interneti beyin ve zihin arasındaki farkla karşılaştırarak açıklamaktadır. Ona göre: “İnterneti keşfettiğinizde karşınıza kablolar ve bilgisayarlar çıkar; ancak ağın kendisini incelediğinizde, sınırsız bilgiyle karşılaşırsınız.”(Boudhan, 2014, s. 14–15)
- Bu tanımda Berners-Lee, interneti insan beynine benzetmektedir. Tıpkı beynin sinir ağları gibi, internet de veri iletimi, alımı, geri çağırma ve bilgi depolama işlevlerini yerine getirir.
- Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı’nın (UNDP) 1994 tarihli bir yayını interneti, "dünyadaki çeşitli bilgisayar ağlarını birbirine bağlayan, küresel ölçekte etkileşim sağlayan iletişim ağları bütünü" olarak tanımlamaktadır. (Khodr, 2012, s. 176)
- Her ne kadar uzmanlar interneti farklı şekillerde tanımlamış olsalar da, ortak görüş; internetin, dünya çapında binlerce bilgisayarın birbirine bağlı olduğu bir iletişim platformu olduğu ve insanlık tarihindeki en büyük teknolojik gelişmelerden biri olarak kabul edildiğidir.

1.1.2. İnternetin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

İnternetin ortaya çıkışı, 1969 yılında başlatılan ARPANET adlı bir Amerikan askeri projesine dayanmaktadır. Bu proje, Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanlığı tarafından, bilgisayar ağları üzerinden Amerikan ordusuna destek sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Projenin temel hedeflerinden biri, mevcut bilgisayarların işlem kapasitesinden en verimli şekilde yararlanmak ve Soğuk Savaş

döneminde, o zamanki Sovyetler Birliği ile yaşanabilecek olası bir savaş durumuna karşı hazırlıklı olmağı. Aynı zamanda bu sistem, üniversiteler ve araştırma kurumları arasında bilgi ve kaynak paylaşımını mümkün kılmak üzere tasarlanmıştı.

İnternetin büyümesine katkı sağlayan en önemli gelişmelerden biri de, Ulusal Bilim Vakfı'nın (National Science Foundation) Amerika'daki çeşitli üniversiteleri birbirine bağlaması olmuştur. Bu bağlantılar, öğrencilerin ve araştırmacıların elektronik iletişim ve bilgiye erişim olanaklarını önemli ölçüde artırmıştır.

İnterneti tasarlayan mühendisler, başlangıçta bu sistemin günümüzdeki yaygınlığına ve etkisine ulaşabileceğini öngörmemişlerdi. Ancak internetin günümüzdeki başarısı, büyük ölçüde merkeziyetsiz yapısına bağlanmaktadır. Yani, internet üzerinde her şeyi denetleyen tek bir otoritenin olmaması, sistemin esnekliğini ve sürdürülebilirliğini artırmıştır.

İnternetin yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanması ise 1990'lı yılların başlarına kadar gerçekleşmemiştir. Bu dönemde, ARPANET sistemi tamamen kapatılmış ve yerini daha geniş kapsamlı ve kamuya açık olan internet ağı almıştır.

İnternetin evrensel boyut kazanmasındaki en önemli adımlardan biri, 6 Ağustos 1991 tarihinde Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi'nde (CERN) yayınlanan World Wide Web (www) projesi olmuştur. Bu proje, 1989 yılında İngiliz bilim insanı Tim Berners-Lee tarafından geliştirilmiş ve internetin kullanıcı dostu bir yapıya kavuşmasını sağlamıştır. Bu gelişmeyi, 1993 yılında piyasaya sürülen ilk grafik tabanlı web tarayıcılarından biri olan Mosaic izlemiştir. (Hurşit, 2011, s. 207; Al-Mazahra, 2014, s. 285)

1994 yılının sonlarına doğru, başlangıçta yalnızca akademik çevrelerle sınırlı olan internet kullanımı, genel kamuoyunun ilgisinin belirgin şekilde artmasıyla dikkat çekmeye başlamıştır. Bu süreçte, özellikle 1996–1997 yıllarında "ağ" (network) kavramı halk arasında yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişme, hem bu dönemde yaşanan patlayıcı büyüme hem de internet protokollerinin açık yapısı sayesinde gerçekleşmiştir. Protokollerin açık ve erişilebilir olması, şirketleri internet tabanlı sistemler geliştirmeye ve bu sistemleri pazarlamaya teşvik etmiştir.

İnternetin genişlemesi ve gelişimi, aynı zamanda sunduğu zengin bilgi ve veri kaynaklarına erişim imkânı ve bilgi iletim maliyetlerinin düşüklüğü gibi faktörlerle de doğrudan ilişkilidir.(Al-Mazahra, 2014, s. 286)

Son yıllarda bilişim teknolojileri ve yazılım alanında yaşanan gelişmeler, internetin kullanımını daha işlevsel ve yaygın hale getirmiştir. Bu durum, interneti 21. yüzyılda tüm iletişim biçimleri için vazgeçilmez bir araç konumuna getirmiştir.

Özellikle vurgulanması gereken bir diğer husus da, internetin diğer iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında, oldukça kısa sürede tüm iletişim engellerini aşarak, bu araçların ulaşmakta zorlandığı geniş kitlelere erişim sağlamış olmasıdır. Dünyanın dört bir yanında internet kullanıcılarının sayısı olağanüstü bir hızla artmış ve internet, tüm diğer iletişim araçlarını hem yayılma hızı hem de kullanıcı kitlesi bakımından geride bırakmıştır. (Boudhan, 2013, s. 1918)

1.1.3. İnternetin Kullanım Alanları

İnternet ağı, bireyin yaşamının çeşitli yönlerine hitap eden çok sayıda alanı kapsamaktadır. Bunlar arasında akademik, askeri, sağlık, kültürel, ekonomik, siyasal, toplumsal, medya, iletişim, eğlence ve turizm gibi alanlar başta gelmektedir. Dolayısıyla bireyin zihninde canlanabilecek hemen her konuya dair içerik, farklı düzeylerde çeşitlilik ve nicelikle internette yer almaktadır.

Ancak doğası gereği, kullanıcılar bu bilgilere her zaman tamamen ücretsiz şekilde ulaşamamaktadır. Zira bazı içerikler reklam amaçlı sunulmakta, bazı makaleler ve yayınlar ise yalnızca abonelik sistemi üzerinden erişilebilir olmaktadır. (el-Beşir el-Abaci, 2008, s. 52)

1.1.4. İnternetin Kullanım Biçimleri ve Uygulamaları

İnternet ağı üzerinden araştırmacının yararlanabileceği birçok kullanım alanı ve uygulama bulunmaktadır. Bunları şu şekilde açıklamak mümkündür:

– Elektronik posta (E-posta):

Bu hizmet, internet üzerinden sunulan en yaygın ve en önemli hizmetlerden biridir. Mesleki, akademik ve kişisel amaçlarla kullanılmaktadır. E-posta, kullanıcıya

zaman ve emek tasarrufu sağlamaktadır. Bilgisayar aracılığıyla kullanıcı, mesajlarını kolay ve hızlı bir şekilde gönderebilir ve alabilir. Ayrıca, e-posta hizmetinden faydalanan kullanıcı, gelen mesajları anında okuyabilir, hızlıca yanıt verebilir ve mesajlara dosya, çalışma, görsel, video gibi ekler ilâştirerek iletim gerçekleştirebilir. (el-Kandellaci, 2013, s. 301–303)

Elektronik posta, günümüzde kullanıcıların günlük yaşamında önemli bir yer edinmiştir. Öyle ki, pek çok kullanıcı artık gününe, gelen e-postalarını kontrol edip yanıtlayarak başlamayı günlük bir alışkanlık haline getirmiştir.

– **Dosya Paylaşımı:**

Dosya paylaşımı, bilgi ağları üzerinden sunulan en önemli ve en çok talep gören hizmetlerden biridir. Bu hizmet, kullanıcıların verileri ve bilgileri dosya formatında karşılıklı olarak paylaşmasına olanak tanır. Dosyalar, internet ağına bağı farklı bilgisayarlar arasında kopyalanarak transfer edilir. (Beşir el-Abaci, 2013, s. 53)

– **Elektronik Ticaret (E-Ticaret):**

E-ticaret, dijital araçlar kullanılarak ürün ve hizmetlerin satın alma ve satma işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağlayan bir sistemdir. Bu ürün ve hizmetler, dijital ya da fiziksel biçimde bir yerden başka bir yere aktarılabilir. Elektronik ticaret, ticari anlaşmaların yapılmasında hızlı ve kolay bir yöntem sunar.

– **Haber Grupları (Newsgroups):**

Bu hizmet sayesinde, kullanıcılar belirli bir konuyla ilgilenen haber gruplarına katılarak, o konu hakkında daha fazla bilgi edinebilir, güncel haberleri takip edebilir ya da o grupla ilgili tartışmalara katılımcı olarak dahil olabilirler.

– **Anlık Mesajlaşma Hizmetleri (Chat):**

Birçok internet sitesi, kullanıcıların metin ya da sesli iletişim yoluyla birbirleriyle anlık olarak konuşabilmesine olanak tanıyan sohbet odaları (chat rooms) sunmaktadır. Bu hizmet sayesinde, kullanıcılar sınırsız sayıda arkadaşla eş zamanlı olarak yazışabilir, klavye aracılığıyla mesajlar gönderip yanıt alabilirler. (Al-Mazahra, 2014, s. 292–297)

Yukarıda sunduğumuz internet hizmetlerinin incelenmesi neticesinde, bu hizmetler genel olarak şu şekilde sınıflandırılabilir:

1.1.4.1. İletişim Hizmetleri

Bu kategori, bireylerin birbirleriyle etkileşim kurmalarına imkân tanıyan hizmetleri kapsamaktadır. Bunlar şunlardır:

- E-posta hizmeti
- Dosya paylaşımı ve aktarımı
- Anlık mesajlaşma (chat) hizmeti.

1.1.4.2. Bilgi Hizmetleri

- Farklı bilgi kaynaklarına özgürce erişim
- Veri ve bilgilerin etkin biçimde değerlendirilmesi
- Yerel ve küresel düzeyde en son haberlere ulaşma,
- Pazar ve ticaret bilgilerine ulaşarak internet üzerinden ürün satın alma, satış yapma ve ticari işlemleri gerçekleştirme.

İnternetin sunduğu başlıca hizmetleri ele aldığımızda, bu hizmetlerin sayıca çok fazla ve nitelikçe sürekli değişim hâlinde olduğunu görmekteyiz. Yukarıda belirtilen hizmetler, internetin sunduğu hizmetlerin yalnızca küçük bir kısmını temsil etmektedir. Zira internet, her geçen gün yeni bir bilginin, özel bir hizmetin veya bir buluşun ortaya çıktığı dinamik bir dünyadır. Bu dijital dünyada saatler dakikalar gibi, dakikalar ise saniyeler gibi işlemektedir; dolayısıyla internetin sunduğu imkânlar sürekli genişlemektedir.

1.1.5. İnternet Ağının Temel Özellikleri

İnternet, bir iletişim aracı olarak diğer iletişim araçlarından çeşitli temel özellikleriyle ayrılır. Bu özellikler şu şekildedir:

- Çoklu Ortam (Multimedia):

İnternette yer alan içeriklerin, farklı medya unsurlarını (ses, görüntü, metin, durağan görseller ve video kesitleri) bir araya getirme kapasitesi bu özelliği oluşturur. Bu teknolojik unsurların tamamı her içerikte bir araya gelmese de, bu çeşitlilik interneti eşsiz kılar. Bu yönüyle internet, farklı iletişim türlerinin avantajlarını kendi bünyesinde toplar.

Örneğin, metin ve görsel ögeler aracılığıyla basılı iletişim araçlarının özelliklerini, video ve görüntü öğeleriyle televizyon iletişiminin özelliklerini bünyesinde barındırır.

- Metinler Arası Bağlantılar (Hypertext Transport Protocol):

İnternetteki içeriklerin programlanmasında kullanılan bu protokol, metin tabanlı belgeler arasında bağlantılar kurmaya olanak tanır. "Bağlantı (link)" olarak adlandırılan bu ögeler, kullanıcıyı bir metinden benzer içerikli başka bir sayfaya yönlendirir. Bu özellik sayesinde kullanıcılar, internetteki sayfalar arasında kolaylıkla ve anında geçiş yapabilirler. Böylece bilgiye erişim hızlı, dinamik ve etkileşimli hâle gelir.

- Paket Veri Akışı:

İnternetteki bilgi akışı, doğrusal bir biçimde değil, veri paketleri hâlinde gerçekleşir. Yani bilgi, internet yolları üzerinden parçalara bölünerek taşınır. Geleneksel iletişim araçları içeriklerini genellikle mekânsal (basılı medya) veya zamsal (elektronik medya) düzlemde sunarken; internetteki veri akışı, her biri bağımsız olarak alınabilen, görüntülenebilen ve ardından bir başkasına geçilebilen tamamlanmış bilgi paketleri üzerinden sağlanır.

- Eşzamanlılık ve Eşzamansızlık:

İnternet, bir medya aracı olarak hem eşzamanlı hem de eşzamansız iletişim özelliklerini bir arada barındırır.

Eşzamanlılık, internet üzerinden gerçekleştirilen iletişimin güncellik ve anlık etkileşim açısından diğer iletişim araçlarından daha ileri düzeyde olması anlamına gelir.

Eşzamansızlık ise bazı internet hizmetlerinde görülür. Örneğin, e-posta hizmetlerinde, kullanıcı mesajları anında gönderip alabilir ya da iletinin gönderildiği

an dışında bir zaman diliminde mesaj alabilir. Bu mesajlar, kullanıcının özel posta kutusunda saklanır ve istenilen zamanda erişilebilir.

- Etkileşimlilik:

İnternetin ayırt edici özelliklerinden biri de etkileşimliliktir. Bu özellik, özellikle anlık mesajlaşma (chat) ve e-posta hizmetleri gibi iletişim biçimlerinde belirgin şekilde öne çıkar. Kullanıcılar bu hizmetler sayesinde karşılıklı olarak mesaj gönderip alabilir, tartışmalara katılabilir. Bu durum, iletişime geri bildirim (feedback) unsurunu kazandırarak, onu daha dinamik hâle getirir.

- Eğitim Alanında İnternetin Rolü:

Eğitim, çağdaş iletişim teknolojilerinin gelişiminden en çok fayda sağlayan alanlardan biridir. Bu teknolojiler, geçmişte mümkün olmayan şekillerde eğitimin yaygınlaştırılmasını sağlamış ve alanda devrim niteliğinde değişikliklere yol açmıştır.

İnternet, son yıllarda sahip olduğu niteliklerle öne çıkan, eğitim teknolojileri arasında önemli bir araç hâline gelmiştir. Günümüzde, dünya genelindeki farklı eğitim kurumları arasında bilgi alışverişi sağlayan önemli bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu sayede internet, eğitim sistemlerinde ve müfredat yapılarında temel ve köklü değişikliklere yol açabilmiş, öğrenme süreçlerini dönüştürmüştür. (Hilal, 2014, s. 299)

- Gazetecilik Alanı:

Artık internetin kullanımıyla birlikte bir ülkeden başka bir ülkeye ya da bir yerden başka bir yere haber aktarmak zor bir iş olmaktan çıkmıştır. Gazeteci, yazmak istediği bir haber ya da makaleyi hazırlayıp, çalıştığı gazete ya da yayın organındaki editörlere çok hızlı bir şekilde gönderebilmektedir.

- Finansal Hizmetler ve Bankacılık Alanı:

Günümüzde bankaların büyük çoğunluğu, günlük işlemlerini yürütmek için interneti aktif olarak kullanmaktadır. Bu kullanım, özellikle küresel borsaları takip etmek ve ekonomik haberleri izlemek gibi işlevlerde yoğunlaşmaktadır. (Salah, 2015, s. 87).

1.1.6. İnternetin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

İnternet, bilgiye hızlı erişim ve küresel iletişim gibi birçok olumlu imkân sunarken, aynı zamanda sosyal izolasyon, mahremiyetin ihlali ve dijital bağımlılık gibi olumsuz etkiler de yaratmaktadır. Bu çalışma, internetin birey ve toplum üzerindeki çok yönlü etkilerini dengeli bir bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır.

1.1.6.1. Olumlu Etkiler

– Hız:

İnternette bilgiler, diğer araçlara ve medya araçlarına kıyasla çok daha hızlı bir şekilde ortaya çıkar. Bilgisayar ya da internete bağlı bir telefon sahibi herhangi bir kişi, istediği herhangi bir bilgiyi internete koyabilir. Bu nedenle internetteki bilgi eskime hızı son derece yüksektir.

– Düşük Maliyet:

İnternet, diğer tüm bilgi kaynaklarıyla kıyaslandığında bilgi edinme açısından en düşük maliyete sahip araçlardan biridir. (Mudher ve Omar, 2003, s. 102)

– Kültür Aktarımı:

Medya teknolojileri ile kültür arasındaki ilişki çok güçlüdür. İletişim araçları, kültürün ana taşıyıcısı konumundadır. Bu araçlar, bireylerin tutumlarını destekleyen, onları etkileyen, davranış kalıplarını şekillendiren ve yaygınlaştıran kültürel araçlardır. Bireyler ve kurumlar arasındaki iletişim, internet ağı üzerinden gerçekleşmektedir. (Fric bin Said el-Uveydi, 2004, s. 83)

– İnternet, etkili bir eğitim aracıdır:

İnternet, insanlık tarihinde bilgiyi yaymak, öğretmek ve öğrenmek için en geniş, en hızlı ve en ucuz iletişim aracıdır. Eğitim aktarımı açısından internet en iyi ortam kabul edilir. Aynı zamanda bir bilgi depolama aracı olarak da internet, sonsuz bir bilgi ve eğitim kaynağı, düşünme, analiz etme, eleştirme ve bilgiden faydalanma becerilerini geliştirmede önemli bir araçtır. (Mudher ve Omar, 2003, s. 103)

– **Eşzamanlılık:**

İnternet, zaman ve mekân engellerini ortadan kaldırmıştır. Nerede olursa olsun, gönderici ile alıcı arasında iletişim anında gerçekleşebilir. (Lounis, 2008, s. 55).

– **Etkileşim:**

İnternet, etkileşimli bir iletişim aracıdır. İnterneti kullanan kişi, aynı anda hem gönderici hem de alıcı olabilir. Kişi, e-postasını alabilir ve cevaplayabilir; internet sitelerinde gezinebilir ve bu sitelere sorularını iletebilir.(Aysiri, 2004, s. 24)

İnternetin bazı diğer olumlu yönlerini de aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

- Eğlence ve boş zaman değerlendirme imkânı sunar.
- Kişisel yeteneklerin ve becerilerin gelişimine katkı sağlar.
- Yabancı dilleri öğrenmeye yardımcı olur.
- Dünyayı keşfetmeyi ve kültürel, sanatsal, sportif gelişmeleri anlık takip etmeyi mümkün kılar.
- E-ticaret yoluyla satış ve pazarlama sanatını öğrenme fırsatı sunar.
- Dünyanın dört bir yanındaki yenilikleri, buluşları ve keşifleri anında takip etmeyi sağlar.
- Sosyal medya ve iletişim platformları üzerinden dünyanın her yerinden arkadaşlar edinme olanağı sunar.

1.1.6.2. Olumsuz Etkiler

– **Pornografik Sitelerin Yayılması:**

Görüntüler, videolar ve sohbetler gibi çeşitli yollarla sunulan pornografi, bilgi ağları aracılığıyla her yaştan bireyin kolayca erişebileceği şekilde yayılmıştır. İnternet, pornografi üretimi ve yayılımı açısından en etkili, en çekici ve en güçlü araçları sunarak bu alanda büyük bir rol oynamıştır.

Şüphesiz ki bu tür elektronik pornografi, haya duygusuna, dini ve ahlaki değerlere büyük zarar vermekte ve toplumun her bireyinin taşıması gereken etik erdemleri doğrudan tehdit etmektedir.

Özellikle genç bireylerin ahlaki değerlerini yozlaştırması açısından büyük bir tehlike arz eden bu içerikler, bugün birçok pornografik kulübün oluşmasına zemin hazırlamıştır. (al-Mazahira, 2014, s. 307)

– **Sosyal Yalıtım (İzolasyon):**

İnternetle günlük ve yoğun biçimde etkileşim içinde olmak, toplumsal izolasyon (yalıtım) olgusunu doğurmuştur. İnterneti sık kullanan bireyler, canlı ve üretken sosyal etkileşimden uzaklaşarak, ağ üzerinde yer alan sanal topluluklar içinde yaşamaya başlamıştır. İnternetin gelişmesi ve bilgisayar karşısında geçirilen uzun saatler, gerçek sosyal bağların zayıflamasına yol açarak, bireylerde garip bir çelişki yaratmıştır: Bir yandan küresel düzeyde açılım ve iletişim, öte yandan kişisel düzeyde içe kapanma ve yalnızlık. (Seyyid, 2001, s. 252).

– **İnternet Bağımlılığı**

İnternet bağımlılığı, günümüzde oldukça yaygınlaşan ve son derece ciddi sonuçlar doğurabilen bir olgudur. Pek çok kullanıcı, interneti öylesine yoğun ve sürekli bir biçimde kullanmaktadır ki, zamanla bu ortam onların tek yaşam alanı hâline gelmekte, bireyler adeta yalnızca internet için yaşar hâle gelmektedir.

Bu olgu, internetin geniş çapta kullanılmaya başlandığı ilk dönemlerde, alan uzmanı psikologlar tarafından kullanıcılar üzerinde gözlemlenen ilk olumsuz etki olarak dikkat çekmiştir.

Bağımlılık düzeyinin ilerlemesiyle birlikte birey, günlük yaşantısındaki sorumluluklarını ihmal etmeye başlamakta; örneğin, işe gitmemek, yemek yememek ya da uyumamak gibi davranış bozuklukları sergileyebilmektedir. Çünkü bağımlı birey, tüm zamanını internette geçirme arzusu duymakta, sabah internetle başlayıp gece internetle uyumaktadır. Bu tür bir bağımlılığın ortaya çıkmasındaki en önemli etkenlerden biri ise yalnızlık hissidir. (Mudher ve Omar, 2003, s. 69)

– **Telafisi**

Telafi, bireyin günlük yaşamında karşılaştığı hayal kırıklıkları ve doyurulmamış ihtiyaçlar karşısında, interneti bir alternatif alan olarak kullanmasıdır. Örneğin, bir öğrenci kendisini yalnız hissediyor ve arkadaşlık ilişkileri kurmakta zorlanıyorsa, bu boşluğu doldurmak amacıyla chat (sohbet) programlarına ya da çevrim içi mesajlaşma uygulamalarına yönelir. Kimliğin belirgin olmaması durumu, bireyin internette olmak istediği herhangi biri gibi davranmasına olanak sağlar. Bu sayede kişi, gerçekte ulaşamayacağı bir konumda ya da kimlikte olduğunu iddia edebilir. Ancak bu durum zamanla psikolojik bir rahatsızlığa dönüşebilecek boyutlara ulaşabilir.

İnternet kullanımına bağlı olarak ortaya çıkabilecek bazı diğer önemli olumsuzluklar ise şu şekilde sıralanabilir:

- Kişinin isminin veya itibarının zedelenmesine neden olan iftira ve karalama kampanyaları
- Çevrim içi ortamlarda yaşanan manipülasyon ve kandırma girişimleri
- Maddi kazanç elde etmek amacıyla gerçekleştirilen dolandırıcılık ve sahtekârlık
- Taciz ve takibin yaygınlaşması
- Tehdit ve korkutmaya yönelik iletişim biçimlerinin artması
- Siber saldırılar ve korsanlık faaliyetleri (hacking)
- Bilgisayarlar arasında hızla yayılan virüsler
- İnternette yer alan tüm bilgilerin doğru ve güvenilir olmaması.

İnternetin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirdiğimizde, bu teknolojinin bireylere sunduğu sayısız imkânın yanında ciddi riskleri de beraberinde getirdiğini görmekteyiz. İnternet; eğitim, kültür, bilgi edinme ve iletişim gibi alanlarda sağladığı katkılarla son derece faydalı bir araçtır. Ancak bu aracın bilinçsiz ve kontrolsüz

kullanımı, bireyleri birçok tehlikeyle karşı karşıya bırakabilmektedir. Bu nedenle, internetin çift yönlü bir araç olduğunu unutmadan; akılcı, dengeli ve etik çerçevede kullanılmasına özen gösterilmelidir.

1.2. Sosyal Medya Ağları

1.2.1. Sosyal Medya Ağlarının Tanımı

Sosyal medya ağları, internet üzerinde yer alan ve büyük şirketler tarafından kullanıcıların arkadaşlarıyla bağlantı kurmalarını, ilgi alanlarını ve faaliyetlerini paylaşmalarını, yeni arkadaşlıklar edinmelerini ve ortak ilgi alanlarına sahip insanları bulmalarını sağlamak amacıyla geliştirilen elektronik platformlardır. (Salah, 2015, s. 249).

“Sosyal ağlar” terimi aynı zamanda Web 2.0 olarak adlandırılan İnternet’in ikinci nesil teknolojileriyle birlikte ortaya çıkan, kullanıcıların ilgi alanlarına veya aidiyetlerine (örneğin üniversite, ülke, şirket, akrabalık vb.) göre sanallaştırılmış topluluk ortamlarında iletişim kurmalarına imkân tanıyan platformları da ifade eder. Bu iletişim; doğrudan mesajlaşma, başkalarının profillerine yorum yapma, paylaşımlara katılım sağlama ve bireylerin haberlerini takip etme gibi işlevlerle gerçekleşir.

Wikipedia sosyal medya ağlarını şu şekilde tanımlar: “Herhangi bir kullanıcının kişisel bir profil sayfası oluşturmasına olanak tanıyan, bu sayfa aracılığıyla diğer kullanıcılarla kişisel ilişkiler kurabilmesine imkân sağlayan internet siteleridir.” (Kanaan, s. 169).

Tanımlardan Çıkarılabilecek Genel Sonuç:

Yukarıda sunulan tanımlardan yola çıkarak, sosyal medya ağlarının; kullanıcıların kendilerine ait bir sayfa oluşturarak kimliklerini tanıttıkları, farklı sosyal ağlara katılabildikleri ve başkalarıyla iletişim kurabildikleri internet tabanlı platformlar olduğu sonucuna varılabilir. Bu ağlar, sanallaştırılmış topluluklar oluşturarak bireylerin birbirleriyle mesajlaşmalarını, dosya paylaşmalarını, ilişkiler geliştirmelerini ve birbirlerinin güncel durumlarından haberdar olmalarını sağlar.

1.2.2. Sosyal Medya Ağlarının Ortaya Çıkışı

Sosyal medya ağlarının ilk örnekleri 1990'lı yılların sonlarında ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu ağlara örnek olarak, 1995 yılında sınıf arkadaşlarını birbirine bağlamayı amaçlayan Classmates platformu ile 1997 yılında faaliyete geçen ve bireyler arasındaki doğrudan bağlantılara odaklanan SixDegrees.com gösterilebilir. Bu sitelerde kullanıcıların kişisel profilleri yer almakta ve belirli bir arkadaş grubuna özel mesajlar gönderme hizmeti sunulmaktaydı.

Her ne kadar bu platformlar, günümüzdeki sosyal medya ağlarına benzer hizmetler sunmuş olsa da, kârlı bir iş modeli oluşturamamış ve sonunda faaliyetlerini durdurmuşlardır.

Bu erken dönem girişimlerin ardından, 1999 ile 2001 yılları arasında birçok yeni sosyal medya platformu ortaya çıkmış ancak bunlar da önemli bir başarı elde edememiştir. Ancak 2005 yılı itibarıyla, sayfa görüntüleme sayısı Google'ı dahi geçen ünlü Amerikan sitesi MySpace dikkat çekmiştir. MySpace, dünya çapında en büyük ve öncü sosyal medya platformlarından biri olarak kabul edilir.

Aynı dönemde, Facebook da MySpace ile eş zamanlı olarak hızla yayılmaya başlamıştır. 2007 yılında Facebook'un geliştiricilere uygulama oluşturma imkânı tanınması, platformun kullanıcı sayısında büyük bir artışa yol açmış ve bu gelişme, Facebook'un küresel ölçekte hızla büyümesine zemin hazırlamıştır (Mervi İsam Salah, 2015, s. 246).

1.2.3. Sosyal Medya Ağlarının Türleri

1.2.3.1. Genel ve Temel Tür:

Bu tür sosyal medya ağı, kullanıcıların kişisel profillerinden ve herkese açık sayfalardan oluşur. Bu tür platformlar; kişisel mesajlaşma, fotoğraf paylaşımı, sesli ve görüntülü dosyaların iletimi, bağlantılar (linkler), metinler ve bilgi içeriklerinin paylaşımı gibi çeşitli işlevler sunar. Tüm bu paylaşımlar, genellikle eğitim, meslek, ya da coğrafi konum gibi belirli kategorilere dayalı olarak sınıflandırılır.

Bu kategoriye örnek olarak Facebook ve MySpace gibi sosyal medya platformları verilebilir (Salah, 2015, s. 246).

1.2.3.2. İş Odaklı Sosyal Ağ Türleri

Bu tür sosyal ağlar, belirli bir mesleki alana veya uzmanlık konusuna odaklanan sosyal ağların oluşumunu temel alır. İş ile bağlantılı olan bu tür, sosyal ağların en önemli kategorilerinden biri olarak kabul edilir. Çünkü profesyonel bağlamda iş arkadaşları, işverenler, şirketler arasında iletişim kurulmasına olanak tanır. Bu tür platformlarda kullanıcılar, özgeçmişlerini, eğitim ve iş geçmişlerini, çalıştıkları projeleri ve beraber çalıştıkları kişileri profillerinde detaylı bir şekilde sunabilirler. Ayrıca bazı iş ağı platformları mikro bloglama gibi özellikler de sağlar. Örneğin, Twitter ve Plurk bu işlevi destekleyen platformlardandır. Bunun yanında coğrafi temelli sosyal ağlar da bu kategoriye girer.

Günümüzde En Bilinen Sosyal ve Medya Ağları Şunlardır:

- Facebook
- MySpace
- YouTube
- Hi5
- LinkedIn
- Twitter
- Xbox 360
- Delicious
- Friendster

Buradan hareketle, sosyal ağların genel olarak iki temel türe ayrıldığı söylenebilir. İlki, kullanıcıların kişisel profillerinden ve genel içeriklerden oluşan genel sosyal ağlardır. Bu tür ağlar, kullanıcıların yazışmalarını, fotoğraf ve video paylaşımını, bağlantı ve metin alışverişini sağlayan geniş çaplı platformlardır. Facebook ve MySpace gibi ağlar bu kategoriye örnek teşkil eder. İkinci tür ise, iş odaklı sosyal ağlardır. Bu ağlar, belirli bir mesleki alanda faaliyet gösteren bireyler arasında bağlantı kurmayı amaçlar. Kullanıcı profillerinde genellikle özgeçmiş bilgileri, eğitim ve iş geçmişi ile birlikte çalıştıkları kişiler yer alır. LinkedIn bu türün önde gelen örneklerinden biridir.

Bunların yanı sıra, farklı amaçlara hizmet eden başka sosyal ağ türleri de bulunmaktadır. Günümüzde en çok kullanılan sosyal ağlar arasında Facebook, Twitter, YouTube gibi platformlar yer almaktadır.

1.2.4. Sosyal Ağların Genel Özellikleri

- Sosyal medya ağları, internet üzerinde kullanıcıların içeriklere yorum yapmalarını ve diğer kullanıcılarla veya genel kitleyle iletişim kurmalarını sağlayarak küresel düzeyde etkili platformlar ve etkileşim alanları sunar.

- Bu ağlar; metin, video, görsel ve ses dâhil olmak üzere çok çeşitli içerik türlerini kapsamaktadır. Günümüzde pek çok medya kuruluşu, bu çoklu içerik olanaklarından faydalanmaktadır.

- Bilgi alışverişi son derece hızlıdır ve bilgi yayılımı geniş bir kapsama sahiptir. Bu iletişim biçimi bireyden bireye, bireyden topluluğa, ya da topluluktan topluluğa doğru gerçekleşebilir.

- Sosyal medya, ürünlerin, hizmetlerin ve fikirlerin tanıtımında yeni bir pazarlama aracı olarak işlev görmekte; kullanıcıların ihtiyaçlarını, eğilimlerini ve geleceğe dönük beklentilerini anlamaya yardımcı olmaktadır.

Bu platformlar, internet üzerinden kullanıcı grupları arasında karşılıklı konuşma ve etkileşimleri kolaylaştırır. Esasen sosyal medya, kullanıcıların içerik, görüş, düşünce, deneyim ve bakış açılarını birbirleriyle paylaşmalarını mümkün kılan çevrim içi yazılım ve araçlar bütünüdür. (el-Kandallaci, 2013, s. 335)

Kendini Tanıtma: Sosyal ağlara katılımın ilk adımı, bireyin kendisini tanıttığı kişisel bir bilgi sayfası oluşturmaktır. Bu sayfa; metin, fotoğraf, müzik, videolar ve diğer işlevler aracılığıyla kimlik sunumuna imkân tanır.

Kullanım Kolaylığı: Sosyal medya ağlarının yaygınlaşmasında en etkili unsurlardan biri de kullanım basitliğidir. Bu nedenle, temel internet becerilerine sahip herhangi bir kullanıcı bir sosyal ağ profili oluşturabilir ve bu ağı kolaylıkla yönetebilir. (Numâr, 2011, s. 52)

Sonuç olarak, sosyal medya ağlarının birçok temel özelliği olduğu söylenebilir. Bu özellikler şu şekilde özetlenebilir:

Sosyal ağlarda içeriği oluşturan doğrudan kullanıcılarıdır. Bu içerikler bir veya birden fazla görsel, metin, ya da YouTube örneğinde olduğu gibi video biçiminde olabilir. Elbette bunun dışında başka içerik türleri de mevcuttur. Her birey ya da kurum, kendisini temsil eden bir kişisel sayfaya sahiptir. Bu sayfalar aracılığıyla kimlik sunumu yapılır ve bu sayfalar üzerinden kullanıcılar arası ilişkiler kurulmaktadır. Yani ilişkiler gerçek kişiler arasında değil, sayfalar üzerinden gerçekleşmektedir. Sosyal medya platformları, kullanıcı memnuniyetini sağlamak ve kullanıcı bağlılığını artırmak amacıyla sürekli yeni özellikler ve hizmetler sunma yarışındadırlar.

1.2.5. Sosyal Medya Ağlarının Olumlu Yönleri

Kullanıcılar, sosyal medya ağlarını kullanarak çeşitli faydalar elde edebilirler. Bunlardan bazıları şunlardır:

Küresel ölçekte kişisel etkileşim imkânı: Sosyal medya uygulamaları, kullanıcıların dünya genelinde kişilerle tanışmasına ve onlarla daha kolay etkileşim kurmasına olanak tanır. Bu etkileşim aracılığıyla kullanıcılar, edindikleri bilgiler, paylaştıkları fotoğraflar ve çevrim içi ya da çevrim dışı tanıştıkları arkadaşlarıyla iletişim kurarak kendi kişisel profillerini oluşturabilirler. (El-Bân, 2011, s. 83–85)

- Sosyal medya platformları, aile hayatı ve çocuk eğitimiyle ilgili değerli bilgileri edinmek için bir kaynak görevi görür.
- Kullanıcılar, sosyal ağlar aracılığıyla çeşitli konulara dair özel ve güncel bilgilere ücretsiz olarak ulaşabilirler.
- Kullanıcılar, sosyal ve siyasi gelişmeleri yakından izlemek amacıyla ilgili sayfaları takip ederek güncel olaylara anında ulaşabilirler.
- Sosyal medya, öğretmenler ve öğrenciler için etkili bir iletişim ve eğitim aracı olarak kullanılmaktadır.
- Sosyal medya ağları, bilim insanları ve mucitler arasında bilgi alışverişine imkân tanıyarak bilimsel bilginin yayılmasını ve geniş tabanlara ulaşmasını kolaylaştırır. (Kandellâci, 2013, s. 344)

- Kullanıcılara, ister kendi yazdıkları isterse çeşitli internet sitelerinden alınan makaleleri paylaşma imkânı tanır; bu paylaşımlar, bağlantılı oldukları diğer kullanıcılar tarafından görüntülenebilir.
- Bu platformlar, bireyin kendini ifade etmesi için yeni bir mecra sunar. Pek çok kişi, bu ağlar aracılığıyla bilgi birikimlerini, aidiyetlerini ve görüşlerini açık bir şekilde dile getirmektedir. Genellikle bu düşünceler geniş bir beğeniyle karşılanmakta olup, bu durum bireyin kendine olan güvenini artırmaktadır.

1.2.6. Sosyal Medya Ağlarının Olumsuz Yönleri:

Sosyal ağların ortaya çıkışı, bu platformların gelişimini sekteye uğratan ve kullanıcılar açısından bazı olumsuzluklara yol açan çeşitli karmaşık sorunları da beraberinde getirmiştir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Bu sitelerin korsan saldırılara uğraması ya da güvenlik sistemlerinde yaşanan arızalar sonucu, bazı kişilerin sizin tüm bilgilerinize hatta özel yazışma geçmişinize erişebilmesi mümkündür.
- Bu sitelere bağımlılık geliştirme riski yüksektir. Sosyal ağlar, kullanıcılar için eğlenceli ve heyecan verici bir ortam sunduğundan, bireylerin bu platformlara duygusal bağ geliştirmeleri ve sürekli zaman geçirmeleri olağandır.
- Planlı dolandırıcılık ve aldatma girişimlerine maruz kalma ihtimali bulunmaktadır. Bazı ağlarda, sahte profiller aracılığıyla güven ortamı yaratılarak, kullanıcıdan borç isteme ya da yatırım adı altında para talep etme gibi yöntemlerle dolandırıcılık yapılmaktadır.
- Gerçek hayattaki sosyal ilişkilerin bozulmasına neden olmaktadır. Yapılan bazı araştırmalara göre sosyal medya ağları, sosyal ilişkilerin %20'sinin bozulmasında rol oynamıştır.
- Kullanıcılar, zamanlarını herhangi bir somut fayda elde etmeden geçirmekte; bu da onların ailevi yaşamlarından ve toplumun düzenlediği etkinliklerden uzaklaşmasına yol açmaktadır. (Khawja ve Shabira, 2012, s. 72–73).

Sosyal medya ağlarının olumlu ve olumsuz yönlerini ele aldıktan sonra, bu ağların kamu yaşamında bilgi paylaşımı, kişisel etkileşim, özel içeriklere erişim gibi birçok fayda sunduğu sonucuna varabiliriz. Ancak aynı zamanda bu platformların ahlaki, sosyal, sağlıkla ilgili, siyasi ve dini yönlerden çeşitli tehditler barındırdığı unutulmamalıdır. Sosyal medya ağlarının olumlu yönleri olduğu kadar, ciddi olumsuzlukları da bulunmaktadır. Bu nedenle, kullanıcıların bu tür sorunlara karşı dikkatli olması ve olumsuzluklardan kaçınması büyük önem taşımaktadır.

1.3. Facebook

1.3.1. Facebook'un Tanımı

Facebook, kullanıcıların ücretsiz olarak erişebildiği bir sosyal ağ platformudur ve özel bir şirket olan "Facebook Limited Şirketi" tarafından işletilmektedir. "Facebook" terimi, esasen belirli bir okul, üniversite, grup veya sosyal sınıfa ait bireylerin fotoğraflarını ve bilgilerini içeren basılı bir deftere atıfta bulunmaktadır (Salah, 2015, s. 50).

İletişim ve Medya Sözlüğü, Facebook'u, özel profillerin (kişisel sayfaların) yayımlanmasına olanak tanıyan bir sosyal iletişim sitesi olarak tanımlamaktadır. Başlangıçta bu platform, üniversite öğrencileri, öğretim üyeleri ve personel için geliştirilmişse de zamanla herkesin kullanımına açık hâle gelmiştir (Noumar, 2012, s. 55).

Günümüzde Facebook'un, insanların buldukları yer, zaman ya da meslek fark etmeksizin birbirleriyle bağlantı kurmalarına imkân sağlayan sosyal ağlardan biri olduğu göze çarpmaktadır. Bu site, Facebook adlı anonim bir şirkete ait olan bir internet platformudur. Günümüzde Facebook'u kullanan kesimler oldukça çeşitlidir ve kullanım amaçları da farklılık göstermektedir. Facebook, sosyal yaşamın tüm yönleriyle ilişkilendirilmeye başlanmış ve hayatın gereklilikleriyle iç içe geçmiştir. Bunun temel nedenleri arasında kullanım kolaylığı ve düşünce, görüş ve etkinliklerin çok kısa sürede ve farklı toplumsal kesimlere hızla ulaştırılabilmesi yer almaktadır.

1.3.2. Facebook'un Ortaya Çıkışı ve Gelişimi:

Facebook'un gelişim sürecinin ana hatlarını şu şekilde belirtebiliriz:

Facebook sitesi, Harvard Üniversitesi'ne ait olan ve "Facemash" adlı bir sitenin beklenmeyen bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu site, 28 Ekim 2003 tarihinde Mark Zuckerberg tarafından kurulmuştur. Daha sonra, Mart 2004'te Mark Zuckerberg, Dustin Moskovitz, Chris Hughes ve Eduardo Saverin ile birlikte Facebook'u kurmuştur. Facebook ilk olarak Stanford, Columbia ve Yale üniversitelerine açılmıştır. Ardından, Boston şehrindeki tüm kolejlere ve Ivy League üniversitelerine erişim sağlanmış, böylece site giderek daha geniş bir kullanıcı kitlesine ulaşmıştır. Temmuz 2004'te Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'ndeki pek çok üniversiteye de açık hale gelmiştir. Daha sonra, Facebook'un merkezi Kaliforniya eyaletinin Palo Alto kentine taşınmıştır. 2005 yılında, Facebook.com alan adı 200.000 Amerikan doları karşılığında satın alınmıştır. 2006 yılında, Facebook yöneticileri ile Yahoo şirketi arasında, sitenin 1 milyar dolar karşılığında satışı hakkında ciddi müzakereler gerçekleştirilmiştir. 24 Ekim 2007 tarihinde, Microsoft şirketi, Facebook'un %1,6'lık hissesini satın aldığını duyurmuştur. Zamanla Facebook, platforma birçok yeni hizmet ve özellik eklemeye başlamıştır. Bu yenilikler arasında haber akışı (News Feed) hizmeti ve sanal hediyeler gibi özellikler yer almaktadır. 2008 yılında Facebook, kullanıcı arayüzlerini yeniden tasarlayan ve belirli ağlara yönelik yeni bir deneysel sürüm sunmuştur. Facebook'un kullanımında sonraki yıllarda da hızlı bir büyüme gözlemlenmiştir. Örneğin, 2012 yılında yaklaşık 100 milyon yeni kullanıcı siteye katılmıştır. (el-Kandellaci, 2013, s. 352).

1.3.3. Facebook'un Özellikleri

Facebook, bir sosyal ağ olarak birçok özellikte öne çıkmaktadır. Bunlar arasında şunlar yer alır:

- Zaman Tüneli (Duvar) Özelliği: Her kullanıcının profil sayfasında yer alan, arkadaşlarının o kullanıcıya çeşitli mesajlar göndermesine olanak tanıyan özel bir alandır.
- Dürtme Özelliği: Kullanıcıların birbirlerinin dikkatini çekmek için sanal bir dürtme göndermelerine imkân tanır. Bu, bir kullanıcının diğerine selam verdiğini veya ilgisini çekmeye çalıştığını belirten bir bildirimdir.

- Durum Özelliği: Kullanıcıların buldukları yerleri ve o anda ne yaptıklarını arkadaşlarına bildirme olanağı sunar.
- Yorumlar Özelliği: Blog yazılarına benzer şekilde, etiket ve görsel ekleme imkânı tanıyan, kullanıcıların içerik üretmesini ve başkalarının içeriklerine tepkide bulunmasını sağlayan bir özelliktir. Aynı zamanda blog bağlantılarının paylaşılmasına da imkân tanır.
- Anlık Mesajlaşma Özelliği: Kullanıcıların arkadaşlarıyla mesaj gönderip alma ve mesajlara anlık olarak cevap verme olanağı sağlar.
- Hediye Özelliği: Kullanıcıların arkadaşlarına sanal hediyeler göndermelerine olanak tanır. Bu hediyeler, hediye alan kullanıcının profilinde görünür
- Pazar (Marketplace) Özelliği: Kullanıcılara ücretsiz küçük ilanlar yayınlama, ürün alım-satımı yapma fırsatı sunar.
- Haber Kaynağı Özelliği (News Feed): Tüm kullanıcıların ana sayfasında görünen bu özellik; profil değişiklikleri, yaklaşan etkinlikler, arkadaşların doğum günleri gibi bilgileri öne çıkararak kullanıcıyı bilgilendirir. (Salah, 2015, s. 257).

Facebook'un bu temel özelliklerine baktığımızda, bunların sürekli yenilendiği ve geliştirildiği görülmektedir. Tüm bu özellikler sayesinde Facebook, diğer sosyal medya sitelerinin önüne geçerek listenin başında yer almayı başarmıştır. Kullanıcılar arasında büyük bir yaygınlık ve popülerlik kazanmasının nedenleri arasında, kullanım kolaylığı, tasarımın estetikliği, özelliklerin zenginliği ve çok geniş bir kullanıcı kitlesine hitap etmesi yer almaktadır. Her kullanıcı kendi amacı ve yöntemi doğrultusunda bu platformdan faydalanabilmektedir.

1.3.4. Facebook'un Olumlu ve Olumsuz Yönleri

1.3.4.1. Facebook'un Olumlu Yönleri

Facebook'un birçok olumlu yönü bulunmaktadır. Bu yönler, onun yaratıcı ve yenilikçi bir fikir oluşunun göstergesidir. Bunların başlıcaları şunlardır:

- Facebook, farklı ülkelerde bulunan arkadaşlar ve akrabalarla iletişim kurma ve onların haberlerinden haberdar olma imkânı sunar.
- Kişilerin kendilerini ifade etmeleri, düşüncelerini ve görüşlerini başkalarıyla paylaşmaları için bir araçtır.
- Kullanıcılar yeni insanlarla tanışabilir, sosyal ağlarını genişletebilirler.
- Facebook, kullanıcılar için eğlenceli ve vakit geçirmeye yönelik içerikler sunar.
- Facebook, haberlerin hızlıca güncellenmesi, özetlenmesi ve olayların anında başlıklar hâlinde paylaşılmasıyla yeni bir haber alma türü oluşturmuştur.
- Facebook’un en önemli olumlu yönlerinden biri ürün pazarlama olanağıdır. Herkes kendi ürünleri ya da şirketi için bir hayran sayfası oluşturabilir. Sayfa kalitesine ve içeriğin ayırt ediciliğine bağlı olarak tanıtım ve yayılma kolaylaşır.
- Birçok ünlü Facebook’ta kişisel sayfalara sahiptir. Bu sayede kullanıcılar onların etkinliklerinden haberdar olabilir, son gelişmelerini öğrenebilir ve söyledikleriyle etkileşime geçebilirler.
- Farklı kişiler ve kültürlerle iletişim sayesinde dil gelişimi sağlanabilir.
- Farklı Topluların Gelenek ve Göreneklerini Tanıma: Facebook, kullanıcıların farklı toplumların yaşam tarzlarını tanımasına ve dış dünyaya açılmasına katkı sağlar.(Khoce ve Şubeyre, s. 77)

1.3.4.2. Facebook’un Olumsuz Yönleri

Son birkaç yıl içinde Facebook hakkında çokça tartışma yapılmıştır. Öyle ki, bu site bazı dönemlerde Suriye ve İran gibi ülkelerde tamamen yasaklanmıştır. Facebook’un olumsuz yönleri aşağıdaki noktalarla özetlenebilir:

- Facebook’a bağımlılık gelişebilir ve kullanıcı bu siteden kopamaz hâle gelebilir. Bu da kişinin toplumdan izole olmasına neden olabilir.

- Uygun olmayan şekilde ve uzun süreli kullanımı ciddi zaman kaybına yol açar.
- Başkalarının kimliklerinin taklit edilmesi ve itibarlarının zedelenmesi mümkündür.
- Facebook, kişiyi sanal bir dünyaya sürükleyerek onu gerçek hayattan uzaklaştırabilir.
- Kullanıcılar, sitede kişisel bilgilerinin güvende olduğunu sanabilir ama bu çoğu zaman yanıltıcıdır.
- Doğrudan iletişimin yokluğu, insanlarla etkileşim biçimini değiştirir ve sosyal becerilerin azalmasına neden olur.
- Facebook hesabını tamamen kapatmak zor veya karmaşık olabilir.
- Facebook, sahte haberlerin ve söylentilerin hızla yayılmasına zemin hazırlayabilir. (Khoce ve Şubeyre, s. 78)

• **Cezayir’de Facebook Kullanım İstatistikleri:**

Yapılan araştırmalara göre, Facebook kullanıcılarının toplam sayısı 1.44 milyar barajını aşmış olup, bu da %75’lik bir orana karşılık gelmektedir. Cezayir’deki Facebook kullanıcı sayısı ise 4 milyon 23 bin 940 kişi olarak belirlenmiştir. Aynı kaynağa göre, Cezayir Arap dünyasında Mısır, Suudi Arabistan ve Fas’tan sonra 4. sırada, dünya genelinde ise 42. sırada yer almaktadır. 2016 yılının başında "Media Net" adlı site tarafından yapılan açıklamada, Facebook kullanıcılarının toplam nüfusa oranı %31 olarak belirtilmiştir. Bu bağlamda, Cezayir, 12.1 milyon kullanıcı ile Arap dünyasında Mısır’dan sonra 2. sıraya yükselmiştir. Oysa 2015 yılının sonunda Cezayir bu sıralamada 4. sıradaydı.

1. Cinsiyet dağılımına göre kullanıcıların %64’ü erkek.

2. Yaş dağılımına göre kullanıcıların %69’u 18 ile 34 yaş arası gençlerden oluşmaktadır. (www.marketsvoice.com)

Hiç kuşkusuz, internet ağı ve bu ağın sunduğu kullanım imkânları, dünya genelinde büyük bir ilerleme ve bilgi devrimi meydana getirmiştir. İçerik ve yazılımlarındaki çeşitlilik ve düzenlilik sayesinde internet, özellikle genç bireyler

için yaşamsal bir gereksinim hâline gelmiştir. Gençler bu ağı ağırlıklı olarak sosyal medya platformları aracılığıyla sohbet ve iletişim kurmak amacıyla kullanmaktadır. Sosyal medya ağları, toplumlarda etkin bir yer edinmiş; her yaştan, kültürden ve sosyoekonomik düzeyden bireyler üzerinde güçlü bir etki oluşturmuştur. Bu platformların etkisi oldukça geniş çaplı ve derindir. Ancak bu olumlu yönlerin yanı sıra, özellikle genç kuşaklar açısından dikkat edilmesi gereken birtakım olumsuzluklar da söz konusudur. Genç bireyler, sosyal medya mecralarında uzun süreler geçirmekte ve bu platformların olası zararlarını çoğu zaman göz ardı etmektedir. Söz konusu olumsuzluklar, özellikle aile yapısı üzerinde doğrudan etkiler yaratabilmektedir. Sosyal medya platformlarının aşırı ve bilinçsiz kullanımı, bireylerin aile içi etkileşimden uzaklaşmalarına, sosyal izolasyona maruz kalmalarına ve aile ortamından kopmalarına neden olabilmektedir. Özellikle Facebook gibi platformların uzun saatler boyunca kullanılması, bireyin aile yaşantısından soyutlanmasına yol açabilmekte; bu durum ise, bireyin davranışlarını, düşünce yapısını ve duygusal tepkilerini—yani bireyin psikososyal yapısını oluşturan üç temel boyutu—olumsuz yönde etkileyerek aile içi ilişkilerde çözümlere sebebiyet verebilmektedir. Bu bağlamda, bir sonraki bölümde sosyal medya kullanımının aile içi ilişkiler üzerindeki etkilerini ayrıntılı biçimde ele alacağız.

2. AİLE VE AİLE İLİŞKİLERİ

Aile, toplumun temel yapı taşı olarak kabul edilir. Doğası gereği, bir grup oluşturarak üyeleri üzerinde etkili olabilecek unsurları bünyesinde barındırır. Bu yönüyle, aile küçük ölçekli ancak dinamik ve sürekli etkileşim içinde olan bir birimdir. Ortak hedefleri vardır, üyeleri aile bireylerinden oluşur ve liderlik rolü ebeveynler tarafından üstlenilir. Ayrıca, toplumun değer ve normlarından esinlenen kendi iç düzeni ve değer sistemine de sahiptir.

Aile üyeleri arasındaki ilişkiler, aile ortamının yapısını belirleyen temel unsurlardandır. Ailede her birey, diğer bir ya da birden fazla birey üzerinde etkide bulunarak aktif bir rol oynar. Bu durum, üyeler arasında karşılıklı bir etkileşim sürecini doğurur.

2.1. Aile

2.1.1. Ailenin Tanımı

Aile kavramına ilişkin tanımlar, terimin tanımlanma amacı ve tanımı yapan kişinin ait olduğu düşünsel ekole göre farklılık göstermektedir. Kimileri aileyi biyolojik yönleriyle ve insan türünün devamını sağlama işlevi açısından ele alırken, sosyologlar aileyi toplumsal bir sistem olarak değerlendirmektedir. Hukukçular ise aileyi çeşitli yasal düzenlemeler çerçevesinde ele alır. Psikologlar ve eğitim bilimciler açısından ise ailenin duygusal, sosyal ve ekonomik istikrar sağlamadaki rolü ve çocukların eğitimi ile toplumsallaşmasına katkısı ön plandadır. (El-Naşif, 2007, s.13)

Aile, kuşakların yetiştiği ve eğitildiği ilk okul ve temel birim olarak kabul edilir. Toplumda geçerli olan kültürel ve sosyal değerlerin, normların ve deneyimlerin ilk kaynağıdır. Aile, tüm bu değerleri ve normları çocuklara aşılar; çocuklar da bu değerleri hem davranışlarıyla hem de diğer insanlarla ve toplumla olan ilişkilerinde yansıtarak temsil ederler. Buna bağlı olarak, aile bir etkileşim çerçevesi ve iletişim ağı oluşturur; birey, kendi değer yargılarını ve toplumsal uyumunu bu çerçevede geliştirir ve şekillendirir. Bu süreç aile ortamı içerisinde gerçekleşir. (Yesri İbrahim, 1997, s. 59)

Bertraud ise aileyi şu şekilde tanımlar: Aile, üyeleri evlilik, kan bağı ya da evlat edinme yoluyla birbirine bağlı olan bir sosyal gruptur. Bu bireyler genellikle ortak alışkanlıklara sahiptir ve toplum tarafından belirlenmiş sosyal roller çerçevesinde birbirleriyle etkileşimde bulunurlar. (Abdulfettah, 2009, s. 21)

Görüldüğü üzere, Bertraud'un aile tanımı hem toplumsal hem de biyolojik bakış açısını bir araya getirmektedir. Aile bireylerinin etkileşimine ve ortak gelenek-göreneklere sahip olmalarına vurgu yaparken, kan bağına da temel bir unsur olarak ele almıştır. Ancak bu tanımında eğitsel boyut göz ardı edilmiştir; ailenin çocukların eğitimi ve toplumsallaşmasındaki rolü üzerinde durulmamıştır.

Öte yandan, Muhammed Atif Gayt aileyi iki temel tipe ayırmaktadır. İlk tipe göre, çekirdek aile; aynı evde birlikte yaşayan, eş, eş ve evlenmemiş çocuklardan oluşan toplumsal bir gruptur. İkinci tip ise, daha çok kırsal toplumlarda görülen geniş aile modelidir. Bu aile tipi; eş, eş, evli ve evlenmemiş erkek ve kız çocuklar, çocukların eşleri ve onların çocukları ile amca, hala, dul kız gibi diğer akraba bireyleri de kapsar.

Bu bireylerin tamamı aynı evde yaşar, ortak bir ekonomik ve sosyal yaşamı paylaşırlar ve genellikle ailenin en yaşlı erkek üyesi ya da ailenin reisi tarafından yönetilirler. (Abdulfettah, 2009, s. 21–22)

Aile üyelerinin genellikle aynı yaşam alanını paylaştıkları söylenebilir. Ev, toplumdan topluma değişen koşullara ve geleneklere göre farklı şekillerde olabilir. Muhammed Atif Gayt da aile tanımında bu noktaya özellikle vurgu yapmıştır.

Aynı şekilde Westermarck, aileyi "kan bağlarıyla birbirine bağlı kişilerin doğal bir birliktelik oluşturduğu, hem maddi hem de manevi bir bütünlük sergileyen bir topluluk" olarak tanımlar. Bu yapı, insanlık tarihindeki en küçük sosyal birimlerden biri olarak kabul edilir. (Berri, 1998, s. 47–48)

Auguste Comte ise aileyi toplum yapısının temel hücresi olarak görür. Ona göre aile, toplumsal düşüncenin başladığı ilk nokta ve insan organizmasının biyolojik yapısındaki canlı hücreyle doğası ve varoluş özü bakımından kıyaslanabilir. Aile, bireyin dünyaya geldiği ilk doğal ve toplumsal çevre olup, birey kültürünün, dilinin ve toplumsal mirasının ilk tohumlarını burada alır. (El-Khaşşab, 1985, s. 32)

Yukarıdaki aile tanımlarından da anlaşılacağı üzere, aile kavramının tanımında bazı farklılıklar bulunsa da ortak noktalar da vardır. Aile; evlilik, kan bağı veya diğer yasal bağlarla birbirine bağlı bireylerden oluşan, aynı evde yaşayan, karşılıklı etkileşimde bulunan, belirli toplumsal roller üstlenen ve ortak bir kültürel yapı sürdüren bir topluluktur. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de insanlar aile içinde doğar, yetişir ve aile bu yönüyle kuşakların eğitildiği ilk yapı, toplumların da inşa edildiği temel birim olarak varlığını sürdürür.

2.1.2. Ailenin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi

Ailenin kökenine ilişkin temel sorun, bu kökenin mutlak gerçeğine ulaşmanın mümkün olmamasıdır; çünkü bu konuda kesin bir bilgiye sahip olan hiç kimse yoktur. Bu alanda ulaşılan tüm sonuçlar yalnızca varsayımlardan ibarettir ve bunlardan bazıları diğerlerine göre daha makul ya da kabul edilebilir olabilir.

Ailenin ortaya çıkışını ve gelişimini açıklamaya çalışan birçok sosyal, tarihsel ve antropolojik görüş ve kuram ortaya atılmıştır. Ancak bu kuramlar arasında hâlâ büyük görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bugüne dek aile, toplumsal bir sistem olarak ne zaman ortaya çıkmıştır sorusuna kesin bir yanıt verilememiştir. Bu nedenle aşağıda, aile kurumunun gelişimiyle ilgili bazı önemli bilim insanlarının görüşlerine ve teorilerine kısaca değinilecektir:

Lewis Henry Morgan (1818–1881): Morgan, evlilik ve ailenin gelişiminde en az on beş aşamanın bulunduğunu öne sürmüştür. Bu süreç, cinsel serbestlikle başlayıp evlilik kurumuyla son bulur. Ona göre, ailenin kökeni anaerkil düzende aranmalıdır. Bu döneme "ilkel anaerkil dönem" adı verilir. Morgan, Eski Toplum adlı eserinde insanlık tarihindeki aile yapısının üç ana aşamadan geçtiğini savunur. Bunlardan ilki, topluluk halinde yaşama veya cinsel serbesti dönemidir.

- Toplu evlilik aşaması: Bu aşamada çok eşlilik söz konusudur; birden fazla kadınla ya da birden fazla erkekle evlilik ilişkisi yaşanabilir.
- Tek eşli evlilik aşaması: Bu aşama, yalnızca bir erkek ve bir kadından oluşan evlilikle karakterize edilen aile biçimini temsil eder.

Henry Maine, insanlık tarihindeki ilk ailenin geniş (genişletilmiş) bir aile olduğunu ve bu yapının kan bağı ya da evlilik bağıyla birbirine bağlı çok sayıda bireyi kapsadığını savunur. Ona göre, aile toplumun başlangıcından itibaren en temel ve önemli birimdir. Maine, ilk ailenin ataerkil yapıda olduğunu ve evliliklerin tek eşli olduğunu düşünür.

Westermarck, yüksek düzeyde gelişmiş maymun türlerinde görülen aile yaşamının, ilkel insanın vahşi dönemlerinde yaşadığı toplumsal hayata benzediğini öne sürer. Ona göre, bu erken dönem insan yaşamı bazı hayvansı özelliklerle bağlantılıdır. (El-Biri, 1998, s. 85–88)

Yukarıdaki görüşlerden de anlaşılacağı üzere, ailenin tarihine dair birçok farklı düşünce mevcuttur ve bunların çoğu efsane ya da varsayım niteliğindedir. Bu nedenle, ailenin kesin kökeni hakkında net ve açık bir fikir sunmak oldukça zordur.

2.1.3. Ailenin Önemi

İnsanın doğası gereği sosyal bir varlık olduğu gerçeği tartışmasız kabul edilen bir olgudur; insan, diğer insanlardan tamamen izole bir yaşam süremez. Çünkü çocukluktan yetişkinliğe kadar sürekli olarak ilgiye, bakıma ve desteğe ihtiyaç duyar.

Bu işlevi üstlenen yapı ailedir. Dolayısıyla aile, toplumun ilk ve temel sosyal birimidir; toplumun inşasında üzerine dayanılan en önemli yapı taşıdır. Bu nedenle, aile yapısının sağlamlığı toplumun bütünlüğü ve direnci açısından büyük önem taşır. Sağlıklı ve güçlü ailelerden oluşan bir toplum da aynı ölçüde sağlam ve sağlıklı olacaktır. Aile düzene girdiğinde, toplumun da düzene girmesi mümkündür.

Aile, toplum açısından en önemli sosyal olgulardan biridir. Çünkü bireyleri ortak bir yaşamda bir araya getirir ve bu bireyler arasında sosyal ilişkiler gelişir. Bu sosyal ilişkiler zamanla yeni kurumlar, örgütler ve bireylerin ya da grupların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hizmetleri doğurur; böylece toplumun çarkı dönmeye başlar.

Aile aynı zamanda bireyi sosyalleştiren en temel toplumsal kurumdur. Bireye hayatın nasıl yaşanacağı daha çocukluktan itibaren aile içinde öğretilir; hem bireysel hem de toplumsal görgü ve ahlak kuralları ailenin rehberliğinde kazandırılır. Birey,

toplumda geçerli olan gelenek ve görenekleri, toplum düzeni içinde nasıl davranılması gerektiğini ve toplumsal sistemlerin işleyişine uyum yollarını ilk olarak aileden öğrenir. (Es-Seyyid, 1999, s. 453–456)

Aile, insan için "sıcak bir sığınak, güvenli bir liman, ilk okul, sevgi ve huzur merkezi, dinginlik ve güven kaynağı"dır.

Geçmişte olduğu gibi bugün de aile, çocuğa eğitim veren, onu terbiye eden ve hayat bilgisi ile sınırlı deneyimlerini, basit bilgi ve becerilerini ona aktaran yegâne kurum olmaya devam etmektedir. Aile, bireyin psikolojik gelişiminde, davranışlarının şekillenmesinde ve çocuğun ruhuna güven duygusunun yerleşmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Dolayısıyla bireyin kişiliğinin oluşumunda en büyük rol aileye aittir. (El-Haşşab, 2008, s. 105)

Aile, toplumun yapısını inşa eden temel yapı taşı olarak, bireylerin davranışlarını düzenleyen ve onları yönlendiren asli rolü üstlenir. Aile, üyeleri üzerinde etkili olabilen etkileşimli, dinamik ve insani bir birimdir. Bu yapının liderliği ise anne ve babaya aittir. Ayrıca aile, bireyin toplumsal davranışları kazanmasında da büyük rol oynar. Aynı zamanda çocuk için içinde doğduğu, büyüdüğü ve ilk toplumsal deneyimlerini yaşadığı ilk sosyal çevre olma özelliğine sahiptir.

2.1.4. Aile Türleri

2.1.4.1. Geniş Aile

Geniş aileye aynı zamanda "bileşik aile" de denir. Bu aile tipi, birden fazla kuşağın bir arada yaşadığı, aynı evde ya da bitişik/komşu evlerde ikamet ettiği bir yapıdır. Ancak burada esas önemli olan, ailenin ekonomik olarak tek bir birim gibi çalışmasıdır. Yani tüm aile bireylerinin ihtiyaçlarının ve gereksinimlerinin karşılanması için birlikte hareket edilir.

Bu aile tipi, her yaştan birey için koruma ve bakım sağlar; birey yaşamın zorluklarıyla tek başına yüzleşmek zorunda kalmaz. Geniş aile, sıcaklık, sevgi ve karşılıklı saygının hâkim olduğu bir sosyal ortam sunar. Ayrıca nesiller arasında tutarlı bir şekilde aktarılan bir çocuk yetiştirme tarzı oluşturur. Bu yönüyle aile

kültürünün, geleneklerinin ve malvarlıklarının kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli bir rol oynar. (Bahri, 2011, s. 17)

Bu tür aile yapısında, yetişkin büyükler, çocuklar için örnek alınması gereken rol modeller olarak kabul edilir. Geniş ailedeki bağlılık ve dayanışma, evlilik bağına kıyasla kan bağına daha fazla dayanır; bu nedenle bazı araştırmacılar bu tür aileye “kan ailesi” (ya da akraba ailesi) adını da verirler.

Günümüzde ise “değişime uğramış geniş aile” anlamına gelen yeni bir kavram ortaya çıkmıştır. Geniş aile, özellikle sanayileşmiş toplumlarda bazı rollerini yitirmiş olsa da tamamen ortadan kalkmış değildir. Çekirdek ailelerin çoğu, akrabalarından tamamen kopuk bir ortamda yaşamamaktadır. Akrabalarla ilişkiler; ziyaretler, mektuplar, hediyeler, hastalık ya da ölüm gibi kriz zamanları ile düğün, sünnet, mezuniyet gibi mutlu anlarda devam etmektedir. (Biri, 1998, s. 57, 60)

2.1.4.2. Çekirdek Aile

Çekirdek aile, kendi kendine yetebilen sosyal bir grup olup, genellikle anne, baba ve çocuklardan oluşur. Bu aile tipi, aile yapılarının en küçüğünü temsil eder. Bazı durumlarda yalnızca eşlerden, bazı durumlarda ise kan bağıyla birbirine bağlı az sayıda bireyden meydana gelir. Tüm bireyler, bu yapı içerisinde ortak ekonomik işlevleri yerine getirirler. (Bahri, 2011, s. 17)

Çekirdek aile çoğunlukla iki kuşaktan oluşur: anne-baba ve çocuklar. Çocuklar yetişkinliğe ulaştıklarında, ebeveynlerinin evinden ayrılarak kendi çekirdek ailelerini kurarlar. Anne babanın vefatıyla birlikte orijinal aile birimi sona erer.

Aile tarihine ilişkin araştırmalar, çekirdek ailenin tarihin her döneminde ve tüm toplumlarda en yaygın aile modeli olmadığını göstermektedir. Ancak, üreme ve toplumsallaştırma gibi temel işlevleri yerine getirmesi dolayısıyla, çekirdek ailenin evrensel bir nitelik taşıdığı kabul edilmektedir.

Bazı bilim insanları aileleri, soy bağına dayalı olarak iki temel gruba ayırmaktadır:

Baba soyuna dayalı aile (Patrilineal Aile):

Bu aile yapısında soy, baba üzerinden aktarılır. Westermarck, baba soyluluğun tarihsel olarak anne soyluluğa göre daha eski olduğunu öne sürer ve tüm toplumların bu sistemi tarih boyunca benimsediğini iddia eder. Bu görüşe göre insanlık tarihindeki ilk aile tipi, ataerkil aile idi ve bu yapıda otorite babanın elinde toplanmıştı. Bu nedenle bu tür aile yapısına “patriyarkal aile” adı verilmektedir.

Anne soyuna dayalı aile (Matrilineal Aile):

Bu yapıda soy, anne üzerinden aktarılır. Bazı araştırmacılar, bu aile tipinin baba soylu aileden daha önce ortaya çıktığını ileri sürmektedirler. (Biri, 1998, s. 66)

2.1.5. Ailenin İşlevleri

2.1.5.1. Cinsel İşlev

Bu işlev, eşler arasındaki meşru evlilik bağı çerçevesinde, cinsel dürtülerin tatmin edilmesini kapsar. Bu meşru birliktelik, çocukların toplum içinde soylarının düzenli biçimde belirlenmesini sağlar; onlara yasal haklar kazandırır. Ailenin bu işlevi sağlıklı bir şekilde yerine getirmesi, eşlerin evlilik hayatında uyum içinde olmalarına katkıda bulunur.

Eşlerin uygun bir cinsel bilgi ve bilinç düzeyine sahip olmaları, çocuklarının gelişim dönemlerine uygun şekilde doğru bir cinsel eğitim vermelerini de kolaylaştırır. Aynı zamanda bu bilgi, aile bireylerinin ahlaki yozlaşmadan korunmalarına, kötü alışkanlıklardan ve ahlaki başarısızlıklardan uzak durmalarına da yardımcı olur. Ahlaki çöküş, aile içi kötü muamelelerin ve sağlıksız ilişkilerin başlıca sebeplerindendir.

2.1.5.2. Biyolojik İşlev

Biyolojik işlev, eşler arasındaki evlilik ilişkisi sonucunda çocuğun dünyaya gelmesiyle kurulan bağı ifade eder. Biyolojik unsur, anne ile çocuk ve baba ile çocuk arasında yakınlık ve bağ oluşturur. Her iki taraf da çocuğa dokunmaktan, onunla fiziksel temas kurmaktan mutluluk ve tatmin duyar. Özellikle anne, çocuğunu emzirirken, onunla görünür şekilde duygusal bir etkileşim yaşar; bu süreçte anne

çocuğun beslenme ihtiyacını, çocuk ise annenin annelik içgüdüsünü tatmin eder. Böylece anne hem veren hem de alan konumundadır. Baba ise, toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında, çocuğa güç ve otorite figürü olarak rol model olabilir. Bu durum, toplumun kültürel değerleri, sosyal normları ve beklentileriyle desteklenen erkek egemenliği üzerinden şekillenir. Aile birliği, kadın ve erkeğin evlilik yoluyla birleşmesi esasına dayanır. Bu yapıda kadın, çoğu zaman kocasının otoritesine tabi bir pozisyonda yer alır. (Bahri, 2011, s. 17)

2.1.5.3. Kültürel İşlev

Aile, toplum ile aile bireyleri arasında bir aracı kurum işlevi görür. Kadın ve erkek evlendiklerinde, kendilerine özgü bir kültürel temele dayalı birliktelik kurarlar. Bu birliktelik, çiftin kendilerinin seçtiği değerlerle şekillenir ve ait oldukları sosyal, eğitimsel ve ekonomik düzey tarafından da belirlenir. Aile bireylerinin sahip oldukları meslek ve yaşam standardı, ailenin toplumsal konumunu belirleyen unsurlar arasındadır. Aile, çocuklarına değerleri aşıl原因ayan, onlara toplumsal normlar, gelenekler ve davranış kalıplarını kazandıran bir yapıdır. Bu değer ve alışkanlıklar, aile bireylerinin hem aile içindeki hem de toplumdaki davranışlarını düzenler ve sosyal ilişkilerini yönlendirir. Bu işlev sayesinde aile, toplum içinde kabul gören ve saygın bir konuma sahip olur.

2.1.5.4. Ekonomik İşlev

Ekonomik işlev, sürekli bir nitelik taşıyan, farklı şekillerde ve yöntemlerle ortaya çıkan önemli bir aile fonksiyonudur. Geçmişte aile, ortak ve bütünleşik bir ekonomik birim olarak işlev görüyordu; bu yapı, aile bireyleri arasındaki bağları güçlendiriyor ve ailenin reisi olan babanın otoritesini ve aile üzerindeki kontrolünü pekiştiriyordu. O dönemde mülkiyet genellikle ortaktı ve ekonomik faaliyetler aile içinde birlikte yürütülüyordu. Ancak günümüzde ailelerin ekonomik işlevi, daha çok bireysel sorumluluklara ve bağımsız rollere dayanmaktadır. Her birey, ailenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak için kendi rolünü üstlenmekte ve bu durum ekonomik faaliyetlerin daha sistemli ve organize biçimde yürütülmesini

sağlamaktadır. Bu dönüşüm, modern toplumda aile yapısındaki değişimlerin doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

2.1.5.5. Sosyal-Psikolojik İşlev

Allah Teala şöyle buyurmaktadır:

" Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır." (Suresi, 30:21)

Bu ayet, kadının erkekle aynı nefisten yaratıldığına ve Havva'nın Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığına işaret etmektedir. İkisi bir araya gelip evlendiklerinde aralarında bir huzur ve yakınlık ilişkisi oluşur. Bu durum, eşlerin birbirleriyle kurduğu ilişkinin sükunet, güven, sevgi ve rahmet üzerine kurulması gerektiğini göstermektedir. Yani, kadın ile erkeğin evlilik bağıyla karşılıklı anlayış, sevgi ve saygıya dayalı bir birliktelik kurmaları beklenir.

Bu sosyal-psikolojik işlev, her iki eşin de birbirlerine duyduğu ihtiyaç ile şekillenir. Eşler arasında karşılıklı verme ve alma, yani düşünsel ve toplumsal konular üzerine nezaketle, sevgiyle ve saygıyla yapılan diyaloglar bu ilişkinin temel taşlarındandır. Aile ortamı bu şekilde bireyler için sadece fiziksel değil, aynı zamanda duygusal güvenliğin ve psikolojik huzurun da sağlandığı bir mekâna dönüşür.

2.1.5.6. Eğitici ve Öğretici İşlev

Aile, çocuklarının terbiyesini ve eğitimini toplumun diğer otoritelerinden bağımsız bir şekilde yürüten ilk ve temel kurumdur. Geçmişte aile, çocuklarına dilediği meslek ya da zanaatleri bizzat kendisi öğretirdi. Babalar, sahip oldukları mesleki beceri ve bilgileri doğrudan çocuklarına aktarırdı. Eğer bu görev için bir eğiticiye ihtiyaç duyulursa, aile dışarıdan bir öğretmeni eve davet ederek çocuklarının eğitimini sağlardı.

Ancak günümüzde bu işlevin yürütülmesinde aile artık yalnız değildir. Eğitici ve öğretici sorumluluklarını desteklemek amacıyla, aileye yardımcı olan kurumsal yapılar ortaya çıkmıştır. Bu yapılar arasında; kreşler, anaokulları, ilkokullar ve mesleki eğitim kurumları gibi eğitim ve sosyal kuruluşlar yer alır. Bu kurumlar, çocukların özellikle orta ve geç çocukluk dönemlerinde eğitimi ve toplumsallaşma süreçlerinde önemli roller üstlenmektedir. Bu çerçevede aile, çocuğun ilk eğitimi veren ve temel değerleri kazandıran bir yapı olmakla birlikte, çağdaş toplumda eğitim sürecinin sadece başlangıç noktası hâline gelmiştir. Ailenin bu yeni dönemdeki rolü, çocukların okul öncesi ve okul çağı eğitim kurumlarıyla iş birliği içinde gelişimlerini desteklemektir.

2.1.5.7. Dinsel İşlev

Aile, dini kuralların yerleşmesini ve küçük yaştaki bireylere öğretilmesini sağlayan temel kurumdur. Çocuklar, aile ortamında manevî değerleri öğrenir ve ahlaki tutumları geliştirmeye başlarlar. Aile sayesinde çocuklar, dini inançlarını edinir ve ahlaki değer sistemini içselleştirirler. Bu sistem, onlara iyilik ile kötülük, doğru ile yanlış, erdem ile rezillik, güzel davranış ile kötü muamele arasındaki farkı ayırt etme becerisi kazandırır. Dolayısıyla aile, sadece fizyolojik ve duygusal ihtiyaçları karşılayan bir yapı değil, aynı zamanda bireylerin manevi gelişimini şekillendiren, inanç dünyasını besleyen ve toplumun ahlaki temellerini sürdüren bir sosyal kurumdur.

2.1.5.8. Koruma İşlevi

Aile, bireyelerine koruma, güvenlik ve bakım sağlayan temel sosyal kurumdur. Küçük yaştaki çocuklardan yaşlı bireylere kadar her yaştan aile üyesine; sağlık, hastalık ve yaşlılık gibi çeşitli yaşam evrelerinde gerekli olan destek ve bakım aile tarafından sunulur. Bu yönüyle aile, bireyelerine yaşamlarının hem başlangıç hem de son dönemlerinde onurlu bir hayat sürmeleri için gerekli ortamı sağlar. Aile yapısı, bireyin yalnız başına karşılaşılabileceği tehlikelere karşı bir güvenlik ağı görevi görür. Aynı zamanda aile, üyeleri arasındaki anlaşmazlıkları gidermeye, çatışmaları çözmeye ve adil bir şekilde hüküm vermeye çalışır. Bu bağlamda aile, bireyelerin

davranışlarını şekillendirmek amacıyla sosyalizasyon süreci içerisinde ödül ve ceza gibi yöntemlere başvurarak onların toplumsal kurallara uygun şekilde hareket etmelerini sağlar. Böylece hem hakların korunması hem de bireylerin sorumluluklarını yerine getirmesi teşvik edilir. Bu süreç, aile içinde düzenin sağlanmasına, dağılma ve karmaşa ortamının önlenmesine katkıda bulunur. (Behri, 2011, s. 21)

2.2. Aile İçi İlişkiler

2.2.1. Aile İçi İlişkilerin Kavramsal Tanımı

Aile içi ilişkiler; evlilik, ebeveynlik ve kardeşlik gibi bağlarla ortaya çıkan, aile bireylerini birbirine bağlayan ilişkiler olarak tanımlanır. Bu ilişkiler, soy bağı ya da hısımlık yoluyla oluşan diğer sosyal ilişkilerle benzerlik gösterir.

Aile ilişkileri, gerçek ya da varsayımsal biçimde var olan, çocuklar ile ebeveynler veya kardeşler arasında izlenebilen ve toplumsal bazı amaçlar doğrultusunda kabul edilen ilişkiler bütünüdür (Abdü Mechub, 2006, s. 40).

Ma'n Halil Ömer, "Aile Sosyolojisi" adlı eserinde aile içi ilişkileri şöyle tanımlar:

"Aile içi ilişkiler, bireyleri birbirine biyolojik ve sosyal bağlarla güçlü biçimde bağlayan, akrabalık ve soy birliğine dayanan, bireyleri belirli sorumluluk ve görevleri yerine getirmeye mecbur bırakan bağların tümüdür." (Ma'n Halil Ömer, 1994, s. 148).

Buradan hareketle Ma'n Halil Ömer, aile ilişkilerini aynı soy ya da aynı rahimden gelen bireyler arasındaki biyolojik ve sosyal bağların toplamı olarak görmektedir.

Aile içi ilişkilerden kastedilen; aile yapısı içerisinde bireyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve her bireyin bu yapı içindeki rolü ve işlevinin anlaşılmasıdır. Çünkü her birey, aile içi etkileşimsel düzende kendine özgü bir rol ve işlev üstlenmektedir (es-Sıddıki ve Yusuf Ali, 2005, s. 173).

Ma'n Halil Ömer'in tanımı ile ilk tanımı birlikte değerlendirdiğimizde şu sonuca varabiliriz: Aile içi ilişkiler, evlilik, ebeveynlik ve kardeşlik temelinde ortaya

çıkan; aynı soy veya aynı rahme dayanan bireyler arasında oluşan, güçlü etkileşimlere ve karşılıklı roller üstlenmeye dayalı, örgütlü ve sosyal kurallar çerçevesinde şekillenen ilişkilerdir.

2.2.2. Aile İçi İlişkilerin Önemi

Aile bireyleri arasındaki ilişkiler, aile ortamının şekillenmesinde temel rolü oynar. Aile, her bir bireyin diğer bir ya da birkaç birey üzerinde etkili olduğu bütünleşik bir sistem olarak değerlendirilir. Bu sistemde her bireyin diğerleriyle kurduğu etkileşim, ailenin genel atmosferini belirler. Özellikle ebeveynler arasındaki etkileşim, aile içi ilişkilerin biçimlenmesinde belirleyici olur; çünkü bu etkileşim, hem aile üyeleri arasındaki genel ilişki biçimini hem de erkek ve kadın (cinsiyetler arası) ilişkileri için bir model oluşturur.

Ebeveynlerin birbiriyle olan ilişkisi, aynı zamanda çocuklara kamusal yaşamda nasıl davranmaları gerektiğine, başkalarıyla nasıl uyum sağlamaları ve arkadaşlık kurmaları gerektiğine dair de bir örnek sunar. Bu nedenle, ailenin genel atmosferi, bireylerin hem aile içindeki yaşamları hem de aile dışındaki sosyal yaşantıları üzerinde doğrudan etkili olur (el-Berthin, 2008, s. 74).

Aile, toplumun en temel sosyal birimini oluşturur. Aile bireyleri arasındaki ilişkiler ne kadar sağlam ve tutarlı olursa, bu durum hem ailenin kendi içindeki sosyal bağları hem de bireylerin toplumun diğer üyeleriyle olan ilişkilerinde sağlıklı sosyal normların oluşmasını sağlar (Mumin, 2004, s. 06).

Yukarıda belirtilen açıklamalardan hareketle, aile içi ilişkilerin önemi şu noktalarda toplanabilir: Etkileşimin düzeyi, yöntemi ve ebeveynlerin birbirleriyle ve çocuklarıyla kurdukları ilişkinin niteliği belirleyici unsurlardır. Eğer aile içinde düzen, karşılıklı diyalog, iş birliği, anlayış ve istişare hâkimse, bu durum sağlıklı ilişkilerin gelişmesini destekler ve aile bireyleri arasındaki bağlılığı artırır.

2.2.3. Aile İçi İlişki Türleri

Aile içi ilişkiler çok boyutlu bir yapıya sahip olup genel olarak iç ilişkiler ve dış ilişkiler olmak üzere iki ana gruba ayrılır.

2.2.3.1. İç İlişkiler

İç ilişkiler, aile bireyleri arasında aile yapısının iç sınırları içerisinde ortaya çıkan ilişkileri kapsar. Bunlar aşağıdaki alt başlıklar altında incelenebilir:

• Evlilik İlişkileri:

Evlilik ilişkileri, eşlerin birbirlerine karşı sahip oldukları konumları ve bu konumlara ait roller, sosyal normlar, karşılıklı anlaşmalar ve etkileşim biçimlerini içerir. Bu ilişkiler, eşlerin karşılıklı olarak üstlendikleri sorumlulukları kapsar. Bunlar arasında duygusal doyumu sağlanması, aile harcamaları konusunda mutabakat, çocukların bakımı ve yetiştirilmesi, ev içi iş bölümünün düzenlenmesi ile eşlerin hak ve yükümlülükleri yer alır. Sağlıklı evlilik ilişkileri, aile birliğinin korunması ve sürdürülebilirliği açısından temel bir rol oynar.

• Ebeveynlik İlişkisi:

Bu ilişki, ebeveynlerin (anne ve baba) çocuklara karşı olan rollerini ve çocukların da ebeveynlerine karşı olan sorumluluklarını içerir. Ebeveynlik ilişkisi; çocuklara yönelik bakım, koruma, eğitim ve rehberlik gibi temel görevleri içerirken, çocuklardan beklenen karşılık ise saygı ve itaat gibi davranışlarla ifade edilir. Her ebeveynin çocuklarına karşı belirli görevleri ve sorumlulukları olduğu gibi, çocukların da ebeveynlerine karşı yerine getirmeleri gereken görevleri vardır. Bu karşılıklı sorumluluklar aile içi dengeyi ve istikrarı sağlamada önemli bir rol oynar.

• Kardeşlik İlişkileri:

Kardeşlik ilişkileri, büyük kardeşlerin (örneğin ağabey veya abla) küçük kardeşlerle olan ilişkilerini ve bu ilişkilerdeki sosyal roller ile normlara dayalı karşılıklı anlaşmaları kapsar. Bu ilişkilerde, kardeşler arası sorumluluk ve görev paylaşımı ön plandadır. Kardeşlik ilişkileri; paylaşım, rekabet, dayanışma ve yardımlaşma gibi sosyal becerilerin gelişimine katkı sağlar. Aynı zamanda, bireyler bu ilişkiler aracılığıyla toplumsal hayata hazırlanır, birlikte yaşama kültürünü öğrenir ve sosyal bağ kurma yeteneklerini geliştirirler. (Uzmanlardan oluşan bir ekip, 2008, s. 21)

2.2.3.2. Dış İlişkiler

Dış ilişkiler, aile bireylerinin komşular, akrabalar ve iş arkadaşları gibi aile dışındaki kişilerle kurdukları sosyal ilişkileri kapsar. Bu ilişkiler, tüm aile bireylerinin katılımını gerektirir ve aile üyeleri tarafından sürekli olarak geliştirilip, özellikle anne ve baba tarafından düzenli olarak değerlendirilmelidir (Ebu Saad, 2008, s. 50).

2.2.4. Aile İlişkilerini Etkileyen Faktörler

2.2.4.1. Etkileşim ve İletişim

Aile bireyleri arasındaki ilişkinin düzeyi ve niteliği, ailenin sağlıklı ve dengeli olup olmadığını belirleyen temel göstergelerdendir. Aile içindeki iletişim ve etkileşim olumlu, yapıcı ve açık olduğunda, bu durum ailenin işlevsel, sağlıklı ve uyumlu bir yapı sergilediğini gösterir.

2.2.4.2. Yer Değiştirme ve Hareketlilik

Aile bireylerinin farklı coğrafi veya kültürel ortamlara taşınması, bireyde kültürel bir şok yaratabilir. Bu durum, bireyin kendi ailesinden miras aldığı değerler ile yeni çevrenin değerleri arasında bir çatışma yaşamasına neden olabilir. Böyle bir değer çatışması, bireyin ailesiyle olan ilişkilerini olumsuz etkileyebilir.

2.2.4.3. Açıklık (netlik ve anlayış)

Aile ilişkilerinin kalitesini artıran önemli bir faktör de aile bireylerinin birbirlerinin ihtiyaçlarını, duygularını, hedeflerini ve arzularını derinlemesine anlayabilmeleridir. Bu açıklık ve anlayış ortamı, empati gelişimini destekleyerek ilişkilerin güçlenmesini sağlar.

2.2.4.4. Baskı

Aile üzerinde etkili olan baskılar; psikolojik, ekonomik ve sosyal kaynaklı olabilir. Bu tür stres faktörleri, ailenin iç yapısını, işleyişini ve güç dengelerini doğrudan etkileyerek, ilişkilerde gerilim ve uyumsuzluk yaratabilir.

2.2.4.5. Sanayi ve Medeniyetin Gelişimi

İnsan toplumlarındaki aile yapılarının incelenmesinden, aile modelinin geçmişte geniş yapılı bir formda olduğu, ancak zamanla giderek daraldığı anlaşılmaktadır. Bu daralma günümüze kadar devam etmiş ve özellikle eski sanayi toplumlarında ve genel olarak medeni bölgelerde daha belirgin hâle gelmiştir.

Bu bağlamda sosyoloji ve antropoloji alanındaki araştırmacılar arasında aile yapısındaki değişim hakkında çeşitli tartışmalar ortaya çıkmış ve bu konuda iki temel görüş şekillenmiştir. Birinci görüşü savunan araştırmacılar, sanayileşme süreciyle birlikte aile yapısında bozulma meydana geldiğini ve aile içi ilişkilerin zayıfladığını ileri sürmüşlerdir. Bu görüşün başlıca temsilcileri arasında Zimmerman, Sorokin ve Ogburn yer almaktadır. Örneğin Ogburn, sanayileşme ve teknolojik ilerlemelerin artmasıyla birlikte ailenin geleneksel işlevlerini –dini, ekonomik, eğitsel, eğlence vb.– yitirdiğini ve bu durumun aile kurumunun çözülmesine neden olduğunu belirtmiştir. İkinci görüşü savunan grup ise bu değişimin aile kurumunu zayıflatmak yerine, aile içi ilişkilerin daha sıcak ve dostane bir yapıya kavuşmasını sağladığını öne sürmektedir. Bu görüşü savunan önemli isimler arasında Burgess, Folsom ve Perry bulunmaktadır. Burgess'e göre, ailede meydana gelen bu dönüşüm, bireyler arasındaki ilişkilerin daha sevgi dolu ve dostça olmasına katkı sağlamış; modern ailenin inşasında bireysel mutluluk ön plana çıkmıştır. (Al-Anani, 2000, s. 53)

Bu bağlamda, aile ilişkilerini etkileyen faktörlerin başında aile içindeki etkileşim ve iletişim düzeyinin geldiğini söyleyebiliriz. Eğer etkileşim olumlu ve sürekli bir biçimde gerçekleşiyorsa, aile ilişkileri düzenli ve sağlıklı bir şekilde sürdürülür. Ancak, etkileşim olumsuz ve zayıfsa, bireyler arasındaki ilişkiler düzensiz ve sağlıksız hâle gelir. Ayrıca, aile ilişkilerini etkileyen önemli unsurlardan biri de yer değiştirme ve göçtür. Bu durum özellikle çocuklar üzerinde etkili olmakta; bazı durumlarda çocuklar, taşınan yeni çevrenin değerlerini ve kültürünü benimsemekte, bu ise ailenin orijinal değerleri ve gelenekleriyle çatışmaya neden olabilmektedir. Bu kültürel çatışma, bireyde kültürel bir şok yaratabilir ve bunun sonucunda aile içi sorunlar baş gösterebilir. Bununla birlikte, aile üyelerinden birinin diğerlerinin duygu, düşünce ve kişilik yapılarını yeterince anlayamaması da ilişkilerin karmaşık ve gergin hâle gelmesine yol açar. Ayrıca bireyin maruz kaldığı

psikolojik, sosyal veya mesleki baskılar, aile üyeleriyle kurduğu ilişkilerin niteliğini ve biçimini olumsuz yönde etkiler. Aile ilişkilerini etkileyen en önemli faktörlerden biri de hızla gelişen teknoloji ve modernleşme sürecidir. Bu değişim, çoğu zaman aile bireyleri arasında görüş ayrılıklarına, kuşak çatışmalarına ve çeşitli anlaşmazlıklara neden olabilmektedir.

2.2.5. Aile İlişkilerini Düzenleyen Kurallar

Toplum, aile içi ilişkileri düzenleyen kuralları belirler ve bu kurallar, aile bireyleri arasındaki ilişkiler üzerinde anlamlı ve etkili bir rol oynar. Bu kurallar, bireylerin birbirleriyle olan etkileşimlerini yönlendirir ve aile kurumunun işleyişini düzenler. Bunlar arasında şunlar yer alır:

Çocukların bakımı, eğitimi, bilinçlendirilmesi ve terbiyesi ile ilgili sorumlulukları belirleyen kurallar. Bu kurallar, anne babaların çocuklarına karşı görev ve yükümlülüklerini net bir biçimde ortaya koyar.

Dini kurallara aykırı olmayan, geçerli evlilik kuralları. Evlilik akdinin toplumda ve dinî normlarda kabul gören şekilde gerçekleşmesini sağlayan esasları içerir.

Boşanma süreciyle ilgili ritüel ve prosedürleri belirleyen kurallar. Bu kurallar, evlilik bağının nasıl sona erdirileceğini, geçerli sayılabilmesi için hangi resmi işlemlerin yapılması gerektiğini açıklar.

İç ve dış toplumsal düzenlemeler. Kimlerin evlenmeye uygun olduğunu, bireylerin hangi toplumsal gruplardan hayat arkadaşı seçmeleri gerektiğini belirleyen kuralları içerir.

Aile konusu, insanlık açısından son derece önemli bir konudur. Aile, insanın karşılaştığı ilk toplumsal düzeni temsil eder ve bireylerin ve toplulukların yaşamında etkili ve en önemli sosyal gruplardan biridir. Aile, insan topluluklarının temel yapı birimini oluşturur; çünkü insan toplulukları, aile birimi aracılığıyla oluşur. Aile bireyleri, birbirlerini karşılıklı olarak etkilerler ve aile içi ilişkiler kan bağına, etkileşime ve karşılıklı saygıya dayanır.

Birinci bölümde ele alınan sosyal medya ağlarının kullanımı ile ikinci bölümde ele alınan aile ilişkileri arasında bir bağ kurmak ve ilk değişkenin (sosyal medya kullanımı) ikinci değişken (aile ilişkileri) üzerindeki etkisini anlamak amacıyla, bu etkileşimin var olup olmadığını ortaya koyacağımız saha araştırmasına yer vereceğiz.

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMSEL SÜREÇLERİ

Bu bölümde, sorunun belirlenmesi ve yerinde, doğal ortamında ele alınmasını esas alan saha araştırması ele alınmaktadır. Uygulamalı bir bağlamda, olgunun mevcut bileşenlerini ve özelliklerini tanımak ve geleceğini öngörmek amacıyla gerçek ortamda incelenmesi hedeflenmiştir. Bu çalışma; keşifsel araştırmaya, kullanılan yöntemin tanımlanmasına, araştırma evrenine, örneklemin nasıl seçildiğine, veri toplama araçlarına, uygulama sürecine, geçerlik ve güvenilirlik testlerine ve ayrıca istatistiksel analiz yöntemlerinin açıklanmasına dayanmaktadır.

3.1. Keşifsel Araştırma

3.1.1. Keşifsel Araştırmanın Amaçları

Keşifsel araştırmamızın amaçları şu şekilde belirlenmiştir:

- Araştırma evreni hakkında ön bilgi edinmek, esas örnekleme belirlemek ve onunla doğrudan temas kurmak.
- Konuya ilişkin bazı boyutları ortaya çıkarmak.
- Saha çalışmasına yönelik ön hazırlık ve uygulama becerisi kazanmak.
- Uygun ölçme araçlarını geliştirmek ve bunların güvenilirliğini test etmek.
- Temel çalışmanın uygun bilimsel koşullar altında yürütülmesi için karşılaşılabilecek zorlukları ve engelleri önceden tespit etmek.

3.1.2. Keşifsel Araştırma Örnekleme

Keşifsel araştırmanın örnekleme, Oran 1 Ahmed Ben Bella Üniversitesi, (Cezayir'in Oran şehrinde Ahmed Ben Bella Üniversitesi'nde bir saha çalışması yürüttük.) Beşeri Bilimler Fakültesi, Medya ve İletişim Bilimleri Bölümü'nden seçilmiştir. Araştırma evreni, bölümden rastgele yöntemle seçilen 30 öğrenci (kadın ve erkek) olarak belirlenmiştir. Araştırma aracı, geçerlik ve güvenilirlik testleri aracılığıyla bu örneklem üzerinde standartlaştırılmıştır.

3.1.3. Keşifsel Araştırmanın Sonuçları

Keşifsel araştırma, Oran 1 Ahmed Ben Bella Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Medya ve İletişim Bilimleri Bölümü'nde, 30 öğrenciden oluşan bir örneklem üzerinde uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir:

* Güvenirlik:

Anketin güvenirliliği, soruların (maddelerin) istikrarına bağlıdır. Bu nedenle, 30 kişilik keşifsel örnekleme uygulanan testin güvenirliliği, güvenilirlik katsayısı yöntemiyle ölçülmüştür. Aşağıdaki tablo, elde edilen sonuçları göstermektedir:

Tablo 1. Anket Formunun Güvenirlik Sonuçları

Tüm Boyutlar Genel Olarak	Madde Sayısı	Güvenirlik Katsayısı (Pearson Korelasyonu ile)	Spearman ile Düzeltmiş Güvenirlik
	44	0.95	0.97

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Bu doğrultuda, güvenirlik katsayısı hesaplandığında elde edilen 0.95 değeri, yüksek düzeyde güvenilirlik olduğunu göstermektedir. Bu da, anket formunun yüksek derecede güvenilir olduğunu ve dolayısıyla araştırma örnekleme uygulanabilirliğini ve sonuçlarının geçerliliğini teyit etmektedir.

3.2. Temel Araştırma

3.2.1. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Araştırma yöntemi, araştırmacının belirli bir sorun ya da olguyu incelemek için izlediği yolu ifade eder. Bu yöntem, araştırmacının bilimsel bir şekilde hedeflerine ulaşmasını, sonuçların doğruluğunu ve güvenilirliğini büyük ölçüde garanti eder. Çalışmamız, sosyal ve davranışsal bir olguyu ele almakta; sosyal medya ağlarının, özellikle Facebook'un yaygın kullanımı ve bunun aile ilişkilerine yansımaları üzerine odaklanmaktadır. Bu nedenle, araştırmamız için en uygun yöntem olarak betimsel yöntem seçilmiştir.

Betimsel yöntem, olguları oldukları gibi incelemeyi, onları hem niteliksel hem de niceliksel olarak tanımlamayı amaçlar. Nitel tanımlama, olgunun özelliklerini ortaya koyarken; nicel tanımlama, olgunun düzeyi, büyüklüğü ve diğer olgularla ilişkisini sayısal verilerle açıklar.

Bu yöntem, araştırmacının sorulara cevap bulmasını, araştırma hedeflerini gerçekleştirmesini ve belirli bir zaman diliminde mevcut durumu tarif etmesini sağlar. Ayrıca bu yöntem, bir sorunun belirlenmesi, mevcut uygulamaların gerekçelendirilmesi, değerlendirme ve karşılaştırmalar yapılması, benzer durumlarla ilgili başkalarının ne yaptığını öğrenme ve gelecek için plan yapma gibi amaçlara da hizmet eder.

Dolayısıyla, araştırmacı çalışmak istediği konunun tüm yönlerini kavrayabilmek için araştırmasına en uygun yöntemi seçmelidir. Uygun yöntemin seçilmesi, araştırmanın hedeflerine ulaşması ve objektif, güvenilir sonuçlar elde edilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, mevcut çalışmamız “Sosyal Medya Ağlarının Aile İlişkilerine Etkisi” konusunu ele almakta ve bu olguyu tanımlayıp analiz etmeye çalışmaktadır.

3.2.2. Araştırmanın Kapsamları

Araştırmanın kapsamlarının belirlenmesi, bu çalışmada göz ardı edilemeyecek metodolojik adımlardan biridir. Bu sayede araştırmanın nerede yapıldığı, kapsadığı örneklem ve hangi zaman diliminde gerçekleştirildiği net olarak ortaya konur. Birçok araştırmacıya göre her araştırmanın üç temel kapsamı vardır:

3.2.2.1. Mekânsal Kapsam

Araştırmanın mekânsal kapsamı olarak, Oran 1 Ahmed Ben Bella Üniversitesi, Beşeri Bilimler Fakültesi, Medya ve İletişim Bilimleri Bölümü seçilmiştir.

3.2.2.2. İnsan Kapsamı (Evren)

Araştırma evreni, araştırmacının incelediği olgunun tüm bireylerini veya nesnelerini kapsar. Yani araştırmanın konusunu oluşturan tüm bireyler ya da varlıklar bu evreni oluşturur. Bu çalışmanın konusu ve hedefleri doğrultusunda, evren; 2024-2025 akademik yılı için Beşeri Bilimler Fakültesi, Medya ve İletişim Bilimleri Bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır.

3.2.2.3. Zaman Kapsamı

Bu çalışma, 02 Ocak ile 10 Mart tarihleri arasında gerçekleştirilen teorik bölümler ve veri toplama aşamasıyla başlamıştır. Bu süreçte, veriler bilimsel bir plana göre toplanmış ve sınıflandırılmıştır. 20 Mart'tan – 05 Mayıs'a kadar süren ikinci aşamada ise saha araştırması gerçekleştirilmiş; öğrencilere anket formları dağıtılmış ve ardından sonuçların boşaltılması, analiz edilmesi ve yorumlanması işlemleri yapılmıştır.

3.2.3. Araştırma Örnekleme

Araştırma örnekleminin belirlenmesi ve seçimi, bilimsel araştırmalarda hayati öneme sahip temel adımlardan biridir. Araştırmacının, istatistiksel ve bilimsel kriterlere uygun olarak örnekleme belirlemesi gerekmektedir. Eğer bir araştırmacı, belirli bir toplumda yaygın olan bir olguyu incelemek istiyorsa, bu toplumun özelliklerini büyük ölçüde yansıtan bir kısmını (örnekleme) seçmelidir.

Bu çalışma, öğrenci kitlesi arasından basit rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen bireyler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda, araştırmanın örnekleme 101 öğrenci (kadın ve erkek) olarak belirlenmiştir.

3.2.4. Araştırma Araçları

Araştırma aracı, belirli bir olguya veya gerçeğe dair veri ve bilgi elde etmede uygun bir yöntem olarak kabul edilir. Bu çalışmada aşağıdaki araca başvurulmuştur:

3.2.5. Anket Formu

Araştırmamızda, çalışma konusuna ilişkin bilgi edinmek amacıyla saha verilerini toplamak için özel bir anket formu hazırlanmıştır. Bu form, sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisini ele alan çeşitli yerli ve yabancı çalışmalara ve araştırmalara dayanılarak tasarlanmıştır.

3.2.6. Anket Formunun Oluşturulma Aşamaları

Anketin oluşturulması aşağıdaki adımlara göre gerçekleştirilmiştir:

Anketin ilk taslağı beş ana bölümden oluşmuştur. Bu bölümler, konuya ilişkin yerli ve yabancı literatürdeki araştırmalardan faydalanılarak oluşturulmuştur.

Anket şu bölümleri içermektedir:

- **Birinci bölüm:** Katılımcıya ait ön bilgiler.
- **İkinci bölüm:** İnternet ve ağlarla ilgili temel bilgiler (7 madde).
- **Üçüncü bölüm:** Sosyal medya kullanımının izolasyon ve içe kapanmaya yol açması (15 madde).
- **Dördüncü bölüm:** Sosyal medya kullanımının ailevi sorumlulukların ihmaline yol açması (14 madde).
- **Beşinci bölüm:** Sosyal medya kullanımının aile içinde sorun ve çatışmalara yol açması (15 madde).

3.2.7. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Anket formlarının katılımcılara dağıtılmasından sonra, hedef örneklem grubundan elde edilen veriler toplanmış, kodlanmış ve bilgisayar ortamında uygun istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Verilerin işlenmesi ve değerlendirilmesi için SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistiksel Paket Programı) kullanılmıştır.

Saha çalışmasının analizinde aşağıdaki istatistiksel yöntemlere başvurulmuştur:

Frekans ve yüzde değerleri: Her bir seçeneğin tekrar sayısını ve toplam içerisindeki oranını göstermek amacıyla kullanılmıştır.

Aritmetik ortalama ve standart sapma: Katılımcıların anketteki ifadelerine verdikleri yanıtların ortalama değerlerini ve sapma d¼zeylerini belirlemek için kullanılmıştır. Ayrıca, ifadeler aritmetik ortalamaya g¼re azalan sıraya g¼re ve standart sapmalar eşit olduğunda en d¼ř¼k standart sapmaya g¼re sıralanmıştır.

Bu b¼l¼mde ele alınan i¼erikler doğrultusunda, alan araştırmasının önemli bir parçası olan bu b¼l¼m¼n, ¼alıřmanın temel adımlarını i¼erdięi anlaşılmaktadır. Bu adımlar; ön araştırmanın ger¼ekleřtirilmesi, ara¼ların ge¼erlilik ve g¼venilirlięinin test edilmesi, veri toplama s¼recinin organize edilmesi gibi temel s¼re¼leri kapsamaktadır. Bir sonraki b¼l¼mde ise, toplanan verilerin analizine ve elde edilen sonu¼ların anlamlarına yer verilecektir.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARININ SUNUMU, ANALİZİ VE TARTIŞILMASI

Bu bölümde, araştırma verilerinin sunumu, analizi ve yorumlanması yapılacak, sonuçlar hipotezler ve önceki çalışmalar ışığında tartışılacaktır. Ayrıca, araştırmanın genel sonuçları elde edilerek, çalışma sorularına yanıtlar verilecek ve araştırma bulgularının özetine yer verilecektir. Bu bölümde, özellikle "sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisi" konulu anketin uygulanmasıyla elde edilen sonuçlar incelenecek ve bunun sonucunda, sosyal medyanın (özellikle Facebook'un) aile içindeki izolasyon, içe kapanma, ailevi sorumlulukların ihmal edilmesi ve aile içindeki çatışmalara etkileri tartışılacaktır. Son olarak, elde edilen bulgulara dayanarak öneriler sunulacaktır.

4.1. Sonuçların Genel Sunumu

4.1.1. Birinci Konu: Katılımcılarla İlgili Temel Veriler

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	13	12.87%
Kadın	88	87.12%
Toplam	101	100%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Önceki tablodan da görüldüğü üzere, örnekleme yer alan bireylerin büyük çoğunluğunu %87,12 oranıyla kadınlar oluşturmaktadır. Geriye kalan %12,87'si ise erkeklerden oluşmaktadır. Bu dağılım, evren içindeki gerçek durumu yansıtmaktadır.

Tablo 3. Örneklem Bireylerinin Yaş Dağılımı

Yaş	Frekans	Yüzde (%)
18-21	58	%57,4
21-24	37	%36,63
24-27	6	%5,94
Toplam	101	%100

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Önceki tabloda görüldüğü gibi, çalışmanın örnekleminde en yüksek oran olan %57,4'ü [18–21] yaş aralığındaki bireyler oluşturmaktadır. Bunu %36,63 oranıyla [21–24] yaş grubu ve %5,94 oranıyla [24–27] yaş grubu takip etmektedir.

Tablo 4. Örneklem Bireylerinin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi	Frekans	Yüzde (%)
Birinci Sınıf	63	%62,37
İkinci Sınıf	18	%17,82
Üçüncü Sınıf	20	%19,80
Toplam	101	%100

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, örneklemin öğrenim düzeyine göre dağılımını göstermektedir.

Bu tablo, çalışmamızda hedeflenen öğrenim düzeylerini açıkça ortaya koymaktadır.

Birinci sınıf öğrencileri, %62,37 oranla örneklemin çoğunluğunu oluşturmaktadır (63 öğrenci).

İkinci sınıf öğrencileri %17,82 oran (18 öğrenci) ile örnekleminde en düşük paya sahiptir.

Üçüncü sınıf öğrencileri ise %19,80 oranla (20 öğrenci) ikinci sırada yer almaktadır.

Böylece çalışmamıza katılan toplam örneklem sayısı 101 öğrenci olup, bu da %100'lük bir oranı ifade etmektedir.

4.1.2. İkinci Bölüm: İnternet ve Ağlarla Etkileşim Temelleri

Tablo 5. Örneklem bireylerinin internet kullanımı dağılımı

İnterneti Kullanma Şekliniz:	Frekans	Yüzde (%)	Sıra
Sürekli	60	%59,40	1
Zaman zaman (geçici)	41	%40,59	2
Toplam	101	%100	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, internet kullanımının sürekliliği açısından yapılan dağılımı göstermektedir. Tabloya göre, örneklem grubunun çoğunluğu interneti sürekli kullanmaktadır. Bu durum, ilgili maddeye verilen yanıtlardan açıkça görülmektedir; 60 kişi, "sürekli" seçeneğini işaretleyerek %59,40 oranında bir yanıt vermiştir. Diğer seçenek olan "zaman zaman" cevabını ise 41 kişi, yani %40,59 oranında bir katılım göstermiştir.

Tablo 6. Örneklem bireylerinin en çok kullandığı ağların dağılımı

Kullandığınız Ağı Seçin	Frekans	Yüzde (%)
Facebook	95	%94,09
Twitter	1	%0,99
YouTube	2	%1,98
Instagram	3	%2,97
Toplam	101	100%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, en çok kullanılan ağları göstermektedir. Bu soruya verilen yanıtlardan, örneklem grubunun büyük bir kısmının Facebook kullandığı anlaşılmaktadır; 95 kişi, %94,09'luk bir oranla Facebook'u tercih etmektedir. Diğer taraftan, "Twitter" sosyal medya platformunu kullanan yalnızca bir kişi

bulunmaktadır, bu da %0,99'luk düşük bir oranı temsil etmektedir. "Diğer" seçeneğini işaretleyen katılımcılar ise Instagram'ı belirtmiş olup, bu da 3 katılımcı ile %2,97'lik bir oranı göstermektedir. Ayrıca, YouTube'u kullanan yalnızca 2 katılımcı vardır, bu da %1,98'lik bir oranı temsil etmektedir.

Tablo 7. Facebook Kullanım Sıklığına Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını Gösterir

Facebook Kullanım Durumu	Frekans	Yüzde (%)
Her gün	58	%57.42
Haftada bir	35	%34.65
Ayda bir	8	%7.92
Toplam	101	%100

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, Facebook kullanım sıklığını göstermektedir. Tabloya göre, örneklem grubunun çoğunluğu, Facebook'u büyük ölçüde günlük olarak kullanmaktadır. Bu durum, ilgili maddeye verilen yanıtlarla ortaya çıkmıştır. 58 kişi (%57,42) "günlük" olarak yanıt verirken, 35 kişi (%34,65) "haftada bir" yanıtını vermiştir. Son olarak, "ayda bir" yanıtını veren 8 kişi (%7,92) ise düşük bir orana sahiptir.

Tablo 8: Facebook İle Geçirilen Süreye Göre Örneklem Grubunun Dağılımını Gösterir

Ne kadar süre Facebook kullanıyorsunuz?	Frekans	Yüzde (%)
1 Saat	32	%31.68
2-4 Saat Arası	41	%40.59
Daha Fazla	28	%27.72
Toplam	101	%100

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, Facebook ile geçirilen süreyi göstermektedir. Veriler, örneklemdeki çoğu bireyin günde "2 ila 4 saat" Facebook kullandığını ortaya koymaktadır. Bu, bu seçenek üzerine 41 kişinin %40,59 oranında yanıt verdiğini

göstermektedir. Ardından, "1 saat" seçeneği gelir; bu yanıtı 32 kişi %31,68 oranında vermiştir. Son olarak, "Daha fazla" yanıtını veren 28 kişi %27,72 oranına sahiptir.

Tablo 9. Facebook Hesap Sayısına Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımı

Facebook'ta Kaç Hesabınız Var?	Frekans	Yüzde (%)
Bir Hesap	63	%62,37
İki Hesap	33	%32,37
Daha Fazla	5	%4,95
Toplam	101	%100

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, Facebook üzerindeki hesap sayısını göstermektedir. Görülen o ki, örneklemdaki bireylerin çoğunluğu bir Facebook hesabına sahip olup, bu sayede 63 kişi %62,37 oranıyla birinci sıradadır. Ardından, "iki hesap" yanıtını veren 33 kişi %32,37 oranıyla ikinci sırada yer almaktadır. Son olarak, "daha fazla" seçeneğine cevap veren 5 kişi %4,95 oranıyla en düşük orana sahiptir.

Tablo 10. Facebook'un Katkılarına Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını Gösterir

Facebook Hesabınız Katkıda Bulundu mu?	Frekans	Yüzde (%)
Diğerleriyle Sosyal İlişkileri Aktifleştirme	64	%63,36
Aile İlişkilerini Daraltma	11	%10,89
Herhangi Bir Değişiklik Sağlamadı	26	%25,74
Toplam	101	%100

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, Facebook'un katkısını göstermektedir. Facebook'un, diğerleriyle sosyal ilişkileri aktifleştirmeye katkıda bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu, ilgili maddeye verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır; bu maddeye 64 kişi (%63,36) "diğerleriyle sosyal ilişkileri aktifleştirme" şeklinde cevap vermiştir. "Aile ilişkilerini daraltma" maddesine ise 11 kişi (%10,89) yanıt vermiştir. Son olarak, "Herhangi bir değişiklik sağlamadı" seçeneğine 26 kişi (%25,74) yanıt vermiştir.

Tablo 11. Facebook'un Aile İlişkileri Üzerindeki Etkisine Göre Örneklem Bireylerinin Dağılımını Gösterir

Facebook Ailenizle Olan İlişkinizi Etkiliyor Mu?	Frekans	Yüzde
Evet	32	%31.68
Hayır	69	%68.31
Toplam	101	100%

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, Facebook'un aile ilişkileri üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu konuya yönelik verilen yanıtlara bakıldığında, çoğunluğun Facebook'un aile ilişkilerini etkilemediğini belirttiği görülmüştür. Bu görüşü belirten kişi sayısı 69 olup, oranı %68.31'dir. Facebook'un aile ilişkileri üzerinde etkisi olduğunu belirtenlerin sayısı ise 32 kişi olup, oranı %31.68'dir.

4.1.3. Başlık 3: Sosyal Medya Kullanımı İzolasyon ve İçine Kapanma ile Sonuçlanmaktadır

Tablo 12. Örneklemdaki Bireylerin İzolasyon ve İçine Kapanma Yönündeki Tepkilerinin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Yüzdeleri

Madde Numarası	Şiddetle Karşı		Karşı		Nötr		Katılıyorum		Şiddetle Katılıyorum		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Sıralama
		%		%		%		%		%			
01	10	9.9	39	38.6	10	9.9	31	30.7	11	10.9	2.94	1.24	05
02	2	2	14	13.9	18	17.8	50	49.5	17	16.8	3.65	0.98	01
03	32	31.7	36	35.6	5	5	25	24.8	3	3	2.32	1.24	11
04	18	17.8	38	37.6	10	9.9	26	25.7	9	8.9	2.70	1.27	09
05	34	33.7	37	36.6	13	12.9	12	11.9	5	5	2.18	1.17	12
06	29	28.7	55	54.5	6	5.9	5	5	6	5.9	2.05	1.04	13
07	17	16.8	29	28.9	14	13.9	22	21.8	19	18.8	2.97	1.39	04
08	8	7.9	28	27.7	8	7.9	33	32.7	24	23.8	3.37	1.35	02
09	4	4	26	25.7	22	21.8	35	34.7	14	13.9	3.29	1.11	03
10	17	16.8	36	35.6	23	22.8	21	20.8	4	4	2.59	1.11	10
11	11	10.9	38	37.6	23	22.8	25	24.8	4	4	2.73	1.07	08
12	14	13.9	35	34.7	10	9.9	29	28.7	13	12.9	2.92	1.30	06
13	16	15.8	36	35.6	8	7.9	29	28.7	12	11.9	2.85	1.32	07
14	8	7.9	30	29.7	11	10.9	29	28.7	23	22.8	3.29	1.32	03
15	40	39.6	42	41.6	9	8.9	7	6.9	3	3	1.92	1.01	14
Toplam	260	206	519	519	190	190	379	379	167	167	2.78	0.74	/

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Önceki tablo, katılımcıların üçüncü eksene ilişkin maddelere verdikleri yanıtları göstermektedir. Tabloda sunulan sonuçlar incelendiğinde bireylerin yanıtlarında dalgalanmalar olduğu görülmektedir. Bu eksene ilişkin genel aritmetik ortalamanın 2.78, standart sapmanın ise 0.74 olduğu belirlenmiştir.

Ayrıca tablo, izolasyon ve içe kapanma ekseninin 15 ifadeyi kapsadığını ve bu ifadelere ilişkin aritmetik ortalamaların 3.65 ile 1.92 arasında değiştiğini göstermektedir.

En yüksek aritmetik ortalama, 2 numaralı madde olan "Facebook'ta uzun zaman geçirdiğimde keyif alıyorum" ifadesinde görülmüş ve bu ifade yüksek düzeyde değerlendirilmiş, ortalama değeri 3.65 olmuştur.

En düşük ortalama ise 15 numaralı madde olan "Ailem içinde fikirlerimi paylaşmayı severim" ifadesinde görülmüş ve bu ifade düşük düzeyde değerlendirilmiş, ortalama değeri 1.92 olarak belirlenmiştir. Bu ifade olumsuz yapıdadır.

Hücre uzunluğu 0.8 olarak hesaplandığında, izolasyon ve içe kapanma eksenine "Nötr" seçeneğiyle örtüşmektedir. Bu da örneklem grubunun bu eksene ilişkin tutumunun nötr olduğunu göstermektedir; çünkü bu değer [2.6 - 3.4] aralığında yer almaktadır.

Sonuç olarak, maddeler aritmetik ortalamaya göre azalan sırayla aşağıdaki gibi sıralanacaktır:

- **Facebook'ta uzun vakit geçirmekten keyif alıyorum:** Ortalama 3.65 ile birinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %49'u "Katılıyorum", %17.8'i "Kararsızım", %16.8'i "Kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. %13.9'u "Katılmıyorum" ve sadece %2'si "Kesinlikle katılmıyorum" demiştir.
- **Facebook kullanırken aile bireylerimin beni rahatsız etmesini istemem:** Ortalama 3.37 ile ikinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %32.7'si "Katılıyorum", %27.7'si "Katılmıyorum", %23.8'i "Kesinlikle katılıyorum" yanıtını vermiştir. "Kararsızım" ve "Kesinlikle katılmıyorum" seçenekleri eşit oranda (%7.9) tercih edilmiştir.
- **Facebook üzerinden arkadaşlarımla konuşarak çoğu zamanımı geçiririm:** Ortalama 3.29 ile üçüncü sırada yer almıştır. Katılımcıların %34.7'si "Katılıyorum", %25.7'si "Katılmıyorum", %21.8'i "Kararsızım", %13.9'u "Kesinlikle katılıyorum", %4'ü ise "Kesinlikle katılmıyorum" demiştir.
- **Facebook hesabımı açarken yalnız kalmayı tercih ederim:** Ortalama 3.29 ile üçüncü sırayı paylaşmaktadır. %29.7 "Katılmıyorum", %28.7

- “Katılıyorum”, %22.8 “Kesinlikle katılıyorum”, %10.9 “Kararsızım” ve %7.9 “Kesinlikle katılmıyorum” yanıtı verilmiştir.
- **Eve geldiğimde doğrudan Facebook hesabımı açarım:** Ortalama 2.97 ile dördüncü sıradadır. %28.9 “Katılmıyorum”, %21.8 “Katılıyorum”, %18.8 “Kesinlikle katılıyorum”, %16.8 “Kesinlikle katılmıyorum” ve %13.9 “Kararsızım” yanıtı verilmiştir.
 - **Facebook kullanımı, aile bireylerimle olan iletişimimi azaltmıştır:** Ortalama 2.94 ile beşinci sıradadır. %38.6 “Katılmıyorum”, %30.7 “Katılıyorum”, %10.9 “Kesinlikle katılıyorum” ve %9.9 hem “Kararsızım” hem de “Kesinlikle katılmıyorum” demiştir.
 - **Facebook’ta olduğum sürede aile bireylerimle konuşmaktan kaçınıyorum:** Ortalama 2.92 ile altıncı sırada yer almıştır. %34.7 “Katılmıyorum”, %28.7 “Katılıyorum”, %13.9 “Kesinlikle katılmıyorum”, %12.9 “Kesinlikle katılıyorum” ve %9.9 “Kararsızım” demiştir.
 - **Facebook ile meşgulken çevremdekileri önemsemem:** Ortalama 2.85 ile yedinci sıradadır. %35.6 “Katılmıyorum”, %28.7 “Katılıyorum”, %15.8 “Kesinlikle katılmıyorum”, %11.9 “Kesinlikle katılıyorum” ve %7.9 “Kararsızım” yanıtı verilmiştir.
 - **Facebook kullanımı, aile bireyleriyle olan iletişim ihtiyacımı karşılamamı engellemektedir:** Ortalama 2.73 ile sekizinci sıradadır. %37.6 “Katılmıyorum”, %24.8 “Katılıyorum”, %22.8 “Kararsızım”, %10.9 “Kesinlikle katılmıyorum”, %4 “Kesinlikle katılıyorum” demiştir.
 - **Facebook, aile ortamımdan kopmama sebep olmaktadır:** Ortalama 2.70 ile dokuzuncu sıradadır. %37.6 “Katılmıyorum”, %25.7 “Katılıyorum”, %17.8 “Kesinlikle katılmıyorum”, %9.9 “Kararsızım” ve %8.9 “Kesinlikle katılıyorum” demiştir.
 - **Zamanımın çoğunu ailemle geçiririm:** Ortalama 2.59 ile onuncu sıradadır. %35.6 “Katılmıyorum”, %22.8 “Kararsızım”, %20.8 “Katılıyorum”, %16.8 “Kesinlikle katılmıyorum”, %4 “Kesinlikle katılıyorum” demiştir.
 - **Facebook’u bırakmadığım için ailemle birlikte yemek yemem:** Ortalama 2.32 ile on birinci sıradadır. %35.6 “Katılmıyorum”, %31.7 “Kesinlikle

katılmıyorum”, %24.8 “Katılıyorum”, %5 “Kararsızım”, %3 “Kesinlikle katılıyorum” demiştir.

- **Ailem beni sosyal biri olarak görmektedir:** Ortalama 2.18 ile on ikinci sıradadır. %36.6 “Katılmıyorum”, %33.7 “Kesinlikle katılmıyorum”, %12.9 “Kararsızım”, %11.9 “Katılıyorum”, %5 “Kesinlikle katılıyorum” demiştir.
- **Ailemle çeşitli konularda sohbet ederim:** Ortalama 2.05 ile on üçüncü sıradadır. %54.5 “Katılmıyorum”, %28.7 “Kesinlikle katılmıyorum”, %5.9 “Kararsızım”, %5.9 “Kesinlikle katılıyorum”, %5 “Katılıyorum” demiştir.
- **Ailem içinde fikrimi söylemeyi severim:** Ortalama 1.92 ile son sıradadır. %41.6 “Katılmıyorum”, %39.6 “Kesinlikle katılmıyorum”, %8.9 “Kararsızım”, %6.9 “Katılıyorum”, %3 “Kesinlikle katılıyorum” demiştir.

4.1.4. Dördüncü Boyut: Sosyal Medya Kullanımı Ailevi Yükümlülüklerin İhmaline Yol Açar

Tablo 13. Katılımcıların Ailevi Yükümlülükleri İhmal Etmeye Yönelik Görüşlerine İlişkin Aritmetik Ortalamaları, Standart Sapmaları ve Yüzdelik Dağılımlarını Göstermektedir

Madde Numarası	Şiddetle Karşı		Karşı		Nötr		Katılıyorum		Şiddetle Katılıyorum		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Sıralama
		%		%		%		%		%			
01	12	11.9	31	30.7	13	12.9	31	30.7	14	13.9	3.04	1.28	02
02	8	7.9	23	22.8	10	9.9	44	43.6	16	15.8	3.37	1.22	01
03	20	19.8	40	39.6	9	8.9	23	22.8	9	8.9	2.61	1.28	04
04	34	33.7	33	32.7	14	13.9	13	12.9	7	6.9	2.27	1.24	09
05	30	27.7	43	42.6	7	6.9	15	14.9	6	5.9	2.25	1.20	10
06	17	16.8	29	28.7	12	11.9	29	28.7	14	13.9	2.94	1.34	03
07	32	31.7	46	45.5	11	10.9	11	10.9	1	1	2.04	0.97	12
08	22	21.8	36	35.6	15	14.9	26	25.7	2	2	2.50	1.15	06
09	42	41.6	47	46.5	4	4	6	5.9	2	2	1.80	0.91	13
10	22	21.8	40	39.6	14	13.9	16	15.8	9	8.9	2.50	1.24	06
11	20	19.8	43	42.6	11	10.9	15	14.9	12	11.9	2.56	1.29	05
12	23	22.8	46	45.5	14	13.9	15	14.9	3	3	2.30	1.07	08
13	26	25.7	48	47.5	9	8.9	16	15.8	2	2	2.21	1.06	11
14	24	23.8	37	36.6	15	14.9	17	16.8	8	7.9	2.49	1.24	07
Toplam	332	332	542	542	158	158	277	277	105	105	2.94	0.85	/

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablo, dördüncü boyutla (ailevi yükümlülüklerin ihmal edilmesi) ilgili maddelere yönelik katılımcıların yanıtlarını göstermektedir. Tablo sonuçlarının incelenmesiyle bireylerin yanıtlarında dalgalanma olduğu görülmektedir. Bu boyuta

ilişkin genel aritmetik ortalama (2.49), standart sapma ise (0.85) olarak hesaplanmıştır.

Ailevi yükümlülüklerin ihmal edilmesi boyutunda toplam 14 ifade yer almakta olup, bu ifadelere ait ortalama değerler 3.37 ile 1.80 arasında değişmektedir. En yüksek ortalama, madde 02 olan "Bir ailevi görevi daha hızlı yerine getiriyorum ki hemen tekrar Facebook'a dönebilmek için" ifadesine ait olup, 3.37 ile yüksek düzeyde değerlendirilmiştir. En düşük ortalama ise madde 09 olan "Ailemle çeşitli etkinliklere katılmayı severim" ifadesine ait olup, 1.80 ile düşük düzeyde değerlendirilmiştir (bu ifade olumsuz bir ifadedir).

Hücre uzunluğu 0.8 olarak hesaplandığında, bu boyuta ait genel ortalamanın [1.8 – 2.6] aralığına düşmesi nedeniyle katılımcıların bu boyuttaki ifadelere "katılmıyorum" eğiliminde oldukları görülmektedir. Aşağıda, aritmetik ortalama değerlerine göre ifadeler azalan sırayla listelenmiştir:

- **Bir ailevi görevi daha hızlı yerine getiriyorum ki hemen tekrar Facebook hesabımı açabileyim ifadesi**, ortalama 3.37 ile birinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %43.6'sı "Katılıyorum", %22.8'i "Katılmıyorum", %15.8'i "Kesinlikle katılıyorum", %9.9'u "Kararsızım" ve %7.9'u "Kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtlamıştır.
- **Facebook alışkanlığım nedeniyle ev işleri azaldı ifadesi**, ortalama 3.04 ile ikinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %30.7'si "Katılıyorum" ve "Katılmıyorum", %13.9'u "Kesinlikle katılıyorum", %12.9'u "Kararsızım" ve %11.9'u "Kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir.
- **Facebook'ta fazla zaman geçirdiğim için ailevi görevlerimi yapmada gecikiyorum ifadesi**, ortalama 2.94 ile üçüncü sırada yer almıştır. Katılımcıların %28.7'si "Katılıyorum" ve "Katılmıyorum", %16.8'i "Kesinlikle katılmıyorum", %13.9'u "Kesinlikle katılıyorum" ve %11.9'u "Kararsızım" olarak yanıtlamıştır.
- **Facebook kullanmam, aile bireyleriyle birlikte yemek yememe engel oluyor ifadesi**, ortalama 2.61 ile dördüncü sırada yer almıştır. Katılımcıların %39.6'sı "Katılmıyorum", %22.8'i "Katılıyorum", %19.8'i "Kesinlikle katılmıyorum" ve %8.9'u "Kararsızım" ile "Kesinlikle katılıyorum" şeklinde cevap vermiştir.

- **Facebook kullanırken ailevi görevden kaçmak için ders çalışıyormuş gibi yapıyorum ifadesi**, ortalama 2.56 ile beşinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %42.6’sı “Katılmıyorum”, %19.8’i “Kesinlikle katılmıyorum”, %14.9’u “Katılıyorum”, %11.9’u “Kesinlikle katılıyorum” ve %10.9’u “Kararsızım” şeklinde yanıt vermiştir.
- **Aileden biri benden bir işte yardım istediğinde Facebook’u hemen kapatırım ifadesi**, ortalama 2.50 ile altıncı sırada yer almıştır. Katılımcıların %39.6’sı “Katılmıyorum”, %21.8’i “Kesinlikle katılmıyorum”, %15.8’i “Katılıyorum”, %13.9’u “Kararsızım” ve %8.9’u “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.
- **Ev işlerinden kaçmak için Facebook’a yöneliyorum ifadesi**, ortalama 2.50 ile yine altıncı sırayı paylaşmıştır. Katılımcıların %35.6’sı “Katılmıyorum”, %25’i “Katılıyorum”, %21.8’i “Kesinlikle katılmıyorum”, %14.9’u “Kararsızım” ve %2’si “Kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir.
- **Facebook’a olan ilgim, aileme olan ilgimin önüne geçiyor ifadesi**, ortalama 2.49 ile yedinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %36.6’sı “Katılmıyorum”, %23.8’i “Kesinlikle katılmıyorum”, %16.8’i “Katılıyorum”, %14.9’u “Kararsızım” ve %7.9’u “Kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir.
- **Ailevi sorumluluklarımı ihmal ediyorum ifadesi**, ortalama 2.30 ile sekizinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %45.5’i “Katılmıyorum”, %22.8’i “Kesinlikle katılmıyorum”, %14.9’u “Katılıyorum”, %13.9’u “Kararsızım” ve %3’ü “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir.
- **Facebook kullanmam, aile üyeleriyle birlikte aile ziyaretlerine katılmamı engelliyor ifadesi**, ortalama 2.27 ile dokuzuncu sırada yer almıştır. Katılımcıların %33.7’si “Kesinlikle katılmıyorum”, %32.7’si “Katılmıyorum”, %13.9’u “Kararsızım”, %12.9’u “Katılıyorum” ve %6.9’u “Kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir.
- **Facebook nedeniyle ev işlerini iyi yapamıyorum ifadesi**, ortalama 2.25 ile onuncu sırada yer almıştır. Katılımcıların %42.6’sı “Katılmıyorum”, %27.7’si “Kesinlikle katılmıyorum”, %14.9’u “Katılıyorum”, %6.9’u “Kararsızım” ve %5.9’u “Kesinlikle katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

- **Evdeki görevlerimi yerine getirmeye özen gösteririm ifadesi**, ortalama 2.21 ile on birinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %47.5'i "Katılmıyorum", %25.7'si "Kesinlikle katılmıyorum", %15.8'i "Katılıyorum", %8.9'u "Kararsızım" ve %2'si "Kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir.
- **Aileme ev işlerinde yardımcı olurum ifadesi**, ortalama 2.04 ile on ikinci sırada yer almıştır. Katılımcıların %45.5'i "Katılmıyorum", %31.7'si "Kesinlikle katılmıyorum", %10.9'u "Kararsızım" veya "Katılıyorum" ve %1'i "Kesinlikle katılıyorum" cevabını vermiştir.
- **Aileyle birlikte farklı etkinliklere katılmayı severim ifadesi**, ortalama 1.80 ile on üçüncü sırada yer almıştır. Katılımcıların %46.5'i "Katılmıyorum", %41.6'si "Kesinlikle katılmıyorum", %5.9'u "Katılıyorum", %4'ü "Kararsızım" ve %2'si "Kesinlikle katılıyorum" şeklinde yanıtlamıştır.

4.1.5. Beşinci Bölüm: Sosyal Medya Kullanımı Ailedeki Sorunlara ve Anlaşmazlıklara Yol Açar

Tablo 14. Örneklem Bireylerinin Ailedeki Sorunlar ve Anlaşmazlıklar Konusundaki Yanıtlarına İlişkin Ortalamalar, Standart Sapmalar Ve Yüzdelik Dilimler

Madde Numarası	Şiddetle Karşı		Karşı		Nötr		Katlıyorum		Şiddetle Katlıyorum		Aritmetik Ortalama	Standart Sapma	Sıralama
		%		%		%		%		%			
01	7	6.9	26	25.7	10	9.9	33	32.7	25	24.8	3.43	1.29	01
02	23	22.8	44	43.6	10	9.9	15	14.9	9	8.9	2.44	1.24	11
03	24	23.8	30	29.7	10	9.9	24	23.8	13	12.9	2.72	1.39	06
04	23	22.8	38	37.6	9	8.9	19	18.8	12	11.9	2.59	1.34	08
05	21	20.8	41	40.6	9	8.9	23	22.8	7	6.9	2.54	1.24	09
06	22	21.8	26	25.7	15	14.9	28	27.7	10	9.9	2.78	1.33	05
07	18	17.8	30	29.7	7	6.9	34	33.7	12	11.9	2.92	1.35	03
08	28	27.7	41	40.6	10	9.9	17	16.8	5	5	2.31	1.18	12
09	33	32.7	37	36.6	10	9.9	16	15.8	5	5	2.24	1.21	13
10	17	16.8	31	30.7	10	9.9	30	29.7	13	12.9	2.91	1.34	04
11	34	33.7	28	27.7	10	9.9	16	15.8	13	12.9	2.47	1.42	10
12	28	27.7	29	28.7	9	8.9	17	16.8	18	17.8	0.68	1.48	15
13	42	41.6	30	29.7	9	8.9	12	11.9	8	7.9	2.15	1.29	14
14	23	22.8	34	33.7	9	8.9	23	22.8	12	11.9	2.67	1.36	07
15	16	15.8	22	21.8	7	6.9	28	27.7	28	27.7	3.30	1.47	02
Toplam	359	359	487	487	144	144	335	335	190	190	2.67	0.93	/

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablodan önceki analizde görülenler doğrultusunda, örneklem bireylerinin beşinci bölümdeki maddelere verdikleri yanıtlar arasında dalgalanmalar olduğu gözlemlenmektedir. Genel olarak bu bölümün ortalama puanı (2.67) olup, standart sapma ise (0.93) olarak hesaplanmıştır.

Ayrıca, tablo bize aile içindeki sorunlar ve anlaşmazlıklarla ilgili bölümde toplam 15 madde olduğunu göstermektedir. Bu maddelerin ortalama puanları (3.43 ile 0.68) arasında değişiklik göstermektedir. En yüksek ortalama puan, 01. maddenin "Ailemden gelen Facebook'a dair eleştirileri kabul etmiyorum" olduğu ve bu maddeye verilen değerlendirme (3.43) ile oldukça yüksek bir puan alırken, en düşük ortalama puan ise 12. maddenin "Facebook nedeniyle akademik başarımda gerileme nedeniyle ailemden azar işliyorum" olduğu görülmektedir ve bu madde olumsuz bir ifade içerdiği için (0.68) gibi düşük bir değerlendirme almıştır. Ayrıca, hücre uzunluğunun (0.8) olduğu hesaplandığında, bu bölümün değerlendirilmesinin (Neutral) yani nötr olduğu, yani örneklem bireylerinin bu konuda nötr kaldıkları ve bu değerlendirmenin [2.6 - 3.4] aralığında yer aldığı anlaşılmaktadır.

Bu doğrultuda, maddeler ortalamalarına göre azalan sırayla şu şekilde sıralanacaktır:

– **Ailemden Facebook'un tehlikeleri hakkında yapılan eleştirileri kabul etmiyorum:** Bu madde, ortalama puanı (3.43) ile ilk sırada yer almaktadır. Katılımcıların %32.7'si "katılıyorum", %25.7'si "katılmıyorum", %24.8'i ise "kesinlikle katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Nötr olan yanıt oranı %9.9 iken, %6.9 ise "kesinlikle katılmıyorum" yanıtını vermiştir.

– **Telefonumu taşıyan herkesle tartışırım:** Bu madde, ortalama puanı (3.30) ile ikinci sırada yer almaktadır. "Katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri aynı oranda, %27.7 oranında yanıt alırken, %21.8'lik bir oran "katılmıyorum" demiştir. "Kesinlikle katılmıyorum" seçeneği ise %15.8'lik bir oranla yanıtlanmış olup, %6.9'luk bir oran nötr yanıt vermiştir.

– **Ailem tarafından Facebook yüzünden azar işliyorum:** Bu madde, ortalama puanı (2.92) ile üçüncü sırada yer almaktadır. Katılımcıların %33.7'si "katılıyorum", %29.7'si "katılmıyorum", %17.8'i ise "kesinlikle katılmıyorum"

demmiştir. "Kesinlikle katılıyorum" yanıtı %11.9, nötr yanıt ise %6.9 oranında verilmiştir.

– **Facebook kullanımı nedeniyle ailemden eleştiri alıyorum:** Bu madde, ortalama puanı (2.91) ile dördüncü sıradadır. Katılımcıların %30.7'si "katılmıyorum", %29.7'si "katılıyorum", %16.8'i "kesinlikle katılmıyorum" demmiştir. "Kesinlikle katılıyorum" yanıtı %12.9, nötr yanıt ise %6.9 oranında verilmiştir.

– **Facebook ile meşgulken ailemden biri beni keserse öfke hissediyorum:** Bu madde, ortalama puanı (2.78) ile beşinci sırada yer almaktadır. Katılımcıların %27.7'si "katılıyorum", %25.7'si "katılmıyorum", %21.8'i "kesinlikle katılmıyorum" demmiştir. Nötr yanıt oranı %14.9 iken, %9.9'luk bir oran ise "kesinlikle katılıyorum" demmiştir.

– **Ailem, Facebook'u bana tercih ettiğim için benimle tartışıyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.72) ile altıncı sıradadır. Katılımcıların %29.7'si "katılmıyorum", %23.8'i "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini aynı oranda, %23.8 yanıtlamıştır. %12.9 "kesinlikle katılıyorum" demmiştir, ve %9.9'luk bir oran nötr yanıt vermiştir.

– **Ailem, davranışımın kabul edilemez olduğunu düşünüyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.67) ile yedinci sıradadır. Katılımcıların %33.7'si "katılmıyorum", %22.8'i "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılıyorum" seçeneklerini aynı oranda, %22.8 yanıtlamıştır. %11.9 "kesinlikle katılıyorum" demmiştir, ve %8.9'luk bir oran nötr yanıt vermiştir.

– **Facebook kullandığım için babamla tartışıyorum:** Bu madde, ortalama puanı (2.59) ile sekizinci sıradadır. Katılımcıların %37.6'sı "katılmıyorum", %22.8'i "kesinlikle katılmıyorum", %18.8'i "katılıyorum" demmiştir. %11.9 "kesinlikle katılıyorum" demmiştir, ve %8.9'luk bir oran nötr yanıt vermiştir.

– **Facebook, kardeşlerimle olan ilişkilerimi olumsuz etkiliyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.54) ile dokuzuncu sıradadır. Katılımcıların %40.6'sı "katılmıyorum", %22.8'i "katılıyorum", %20.8'i "kesinlikle katılmıyorum" demmiştir. %8.9 oranında nötr yanıt verilmiş, %6.9'luk bir oran ise "kesinlikle katılıyorum" demmiştir.

– **İnternet borçlarını ödemek için fazla harcama yapmam, babamla tartışmama neden oluyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.47) ile onuncu sıradadır.

Katılımcıların %33.7'si "kesinlikle katılmıyorum", %27.7'si "katılmıyorum", %15.8'i "katılıyorum" demiştir. %12.9 "kesinlikle katılıyorum" demiştir, ve %9.9'luk bir oran nötr yanıt vermiştir.

– **Facebook, babamla olan ilişkilerimi olumsuz etkiliyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.44) ile on birinci sıradadır. Katılımcıların %43.6'sı "katılmıyorum", %22.8'i "kesinlikle katılmıyorum", %14.9'u "katılıyorum" demiştir. Nötr yanıt oranı %9.9 iken, %8.9'luk bir oran "kesinlikle katılıyorum" demiştir.

– **Babam, Facebook'u kullanmamı bırakmam için bana ceza veriyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.31) ile on ikinci sıradadır. Katılımcıların %40.6'sı "katılmıyorum", %27.7'si "kesinlikle katılmıyorum", %16.8'i "katılıyorum" demiştir. Nötr yanıt oranı %9.9 iken, %5'lik bir oran "kesinlikle katılıyorum" demiştir.

– **Facebook, ailemle olan ilişkilerimi olumsuz etkiliyor:** Bu madde, ortalama puanı (2.24) ile on üçüncü sıradadır. Katılımcıların %36.6'sı "katılmıyorum", %32.7'si "kesinlikle katılmıyorum", %15.8'i "katılıyorum" demiştir. Nötr yanıt oranı %9.9 iken, %5'lik bir oran "kesinlikle katılıyorum" demiştir.

– **Facebook üzerinden özel fotoğraflar paylaşmak, ailevi bir sorun yaşamama neden oldu:** Bu madde, ortalama puanı (2.15) ile on dördüncü sıradadır. Katılımcıların %41.6'sı "kesinlikle katılmıyorum", %29.7'si "katılmıyorum", %11.9'u "katılıyorum" demiştir. Nötr yanıt oranı %8.9 iken, %7.9'luk bir oran "kesinlikle katılıyorum" demiştir.

– **Facebook nedeniyle akademik başarımın düşmesi nedeniyle ailemden azar işliyorum:** Bu madde, ortalama puanı (0.68) ile son sırada yer almaktadır. Katılımcıların %28.7'si "katılmıyorum", %27.7'si "kesinlikle katılmıyorum", %17.8'i "kesinlikle katılıyorum" demiştir. %16.8 "katılıyorum", %8.9'luk bir oran ise nötr yanıt vermiştir.

Tablo 15. Anketin Tamamı İçin Örneklem Bireylerinin Yanıtlarının Ortalamalarını, Standart Sapmalarını ve Yüzde Oranlarını Göstermektedir

Konu Başlıkları	Ortalamalar	Standart Sapma
Üçüncü Konu	2.78	0.748
Dördüncü Konu	2.49	0.857
Beşinci Konu	2.67	0.935
Anket	2.65	0.783

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yukarıdaki tablodan, "Sosyal Medya Kullanımının Aile İlişkileri Üzerindeki Etkisi" anketinin ortalama puanları ve standart sapmalarına ilişkin veriler açıkça görülmektedir. Tabloyu incelediğimizde, anketin genel ortalamasının (2.65) ve standart sapmasının (0.783) olduğunu gözlemlemekteyiz.

Tablo 16. Sosyal Medya Kullanımının Aile İlişkileri Üzerindeki Etkisi Açısından Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılıkların İstatistiksel Anlamlılığını Gösteren Tablo

Anlamlılık Düzeyi (sig)	t Değeri	Standart Sapma	Ortalama	Örneklem Sayısı	Cinsiyet	
0.95	0.05	1.03	2.66	13	Erkek	Sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisi
		0.74	2.64	88	Kadın	

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 16'dan, cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farkların bulunmadığı sonucuna varılmaktadır. Bu durum, T değeri olan 0.05 ile açıkça görülmektedir. Bu değer, çalışmamızda kabul edilen anlamlılık düzeyi olan 0.05'ten büyük olan Sig=0.95 anlamlılık düzeyinde anlamlı değildir. Dolayısıyla, kurulan

hipotez doğrulanmamış ve sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisine ilişkin görüşlerde erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmadığı kabul edilmiştir

4.2. Çalışma Hipotezleri Doğrultusunda Sonuçların Tartışılması ve Analizi

4.2.1. Birinci Alt Hipotez Doğrultusunda Sonuçların Tartışılması ve Analizi

İlk alt hipotez şu şekildeydi: “Sosyal medya ağlarının kullanımı, bireyde yalnızlaşma ve içe kapanıklığa yol açar.”

12 numaralı tabloya göre, bireylerin sosyal medyada (özellikle Facebook'ta) uzun saatler geçirmelerine rağmen, yalnızlaşma ve içe kapanma konusunda tarafsız kaldıkları görülmektedir. Bu durum, bu eksenle ilgili maddelere verdikleri yanıtlarla da desteklenmektedir. Bu sonuç, çoğu ailenin hâlâ güçlü sosyal bağlara, karşılıklı etkileşim, düzen, diyalog, fikir paylaşımı, iş birliği ve anlayışa dayalı bir yapıya sahip olmasından kaynaklanabilir. Bu da aile bireylerinin birbirlerinden kopmalarını ve yalnızlaşmalarını engellemektedir.

Bilindiği üzere, insan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Ailesinden kopuk yaşaması mümkün değildir; çünkü birey, çocukluktan yetişkinliğe kadar bakım ve desteğe ihtiyaç duyar. Bu nedenle, örneklem grubunun Facebook kullanımının bireyde yalnızlaşma ve içe kapanıklık yarattığı yönündeki ifadeye karşı tarafsız kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.2. İkinci Alt Hipotez Doğrultusunda Sonuçların Tartışılması ve Analizi

İkinci alt hipotez şu şekildeydi: “Sosyal medya ağlarının kullanımı, ailevi görevlerin ihmal edilmesine neden olur.”

13 numaralı tablo ve dördüncü eksen olan “Ailevi Görevlerin İhmal Edilmesi” başlığı altındaki ortalama ve yüzdelik değerler incelendiğinde, araştırmaya katılan bireylerin Facebook kullanımına rağmen bu platformun aile görevlerini ihmal ettirdiği fikrine katılmadıkları görülmektedir.

Katılımcılar, Facebook kullansalar da ailevi sorumluluklarını yerine getirmeye özen göstermektedirler. Onlar için Facebook'a zaman ayırmaktan çok, ev işleri ve aile içi sorumluluklar önceliklidir. Ayrıca ailelerin hâlâ geleneksel değerlerine, akraba ilişkilerine, aile ziyaretlerine, özel günlerde bir arada bulunmaya ve birlikte yemek yemeye önem vermeleri de bu durumu açıklamaktadır.

Bundan yola çıkarak örneklem grubunun, **Facebook kullanımının ailevi görevlerin ihmaline yol açtığı fikrine karşı çıktıkları** sonucuna varılabilir.

4.2.3. Üçüncü Alt Hipotezin Işığında Sonuçların Tartışılması ve Analizi

“Sosyal medya kullanımının aile içi sorunlara ve anlaşmazlıklara yol açtığı” yönündeki hipoteze dayanarak; tablo 14’te yer alan, örneklem grubunun ailevi sorunlar ve anlaşmazlıklara ilişkin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve yüzdelik dağılımları incelendiğinde, katılımcıların Facebook kullanımı ve uzun süreli vakit geçirmelerine rağmen, bu platformun ailevi sorunlara neden olduğu görüşü karşısında nötr bir tavır sergiledikleri görülmektedir.

Bu durum, katılımcıların sağlıklı sosyalizasyon süreçlerinden geçmiş olmalarına ve ailelerinden edindikleri yüksek ahlaki ve dini değerlere bağlı kalmalarına bağlanabilir. Aile içinde birey, yaşamla ilgili birçok sosyal kuralı öğrenir ve bu ortamda bireyin davranışları şekillenir. Dolayısıyla, Facebook gibi bir sanal platform nedeniyle anne-baba veya kardeşlerle sorun yaşanması, örneklem grubundaki bireyler açısından doğru ve kabul edilebilir görülmemektedir. Ayrıca katılımcıların yaş düzeyleri ve olgunluk seviyeleri de bu farkındalığı desteklemektedir.

Sonuç olarak, örneklem grubunun Facebook kullanımının aile içi sorunlara neden olduğu görüşü karşısında nötr kaldıkları anlaşılmaktadır.

4.2.4. Dördüncü Alt Hipotezin Işığında Sonuçların Tartışılması ve Analizi

“Cinsiyet değişkenine göre sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisinde istatistiksel olarak anlamlı farklar vardır” hipotezi çerçevesinde, tablo 16’nın verilerine göre, cinsiyete bağlı olarak katılımcıların sosyal medya

kullanımının aile ilişkilerine etkisine dair verdikleri yanıtlarda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Bu bulgu, her iki cinsiyetin de benzer sosyal çevrelerde yaşaması ve ortak iç-dış çevresel koşullara maruz kalması ile açıklanabilir. Yani hem erkek hem kadın katılımcılar benzer aile ortamlarında yetiştikleri ve benzer sosyal etkilerle karşılaştıkları için, Facebook'un etkisine dair görüşlerinde belirgin bir fark ortaya çıkmamıştır.

4.2.5. Genel Hipotezin Tartışılması ve Değerlendirilmesi

Genel hipotez olarak "Facebook başta olmak üzere sosyal medya platformlarının aile ilişkileri üzerinde olumsuz etkileri vardır" ifadesi ortaya konmuştur.

Tablo 15'te yer alan, anketin genel ortalaması, standart sapması ve yüzdelik dağılımlarına göre, katılımcılar bu görüşe nötr yaklaşmaktadır. Facebook kullanımına ve uzun süreli etkileşime rağmen, katılımcılar bunun aile ilişkilerini olumsuz etkilediği yönünde net bir tutum göstermemiştir.

Bu durum, ailenin birey üzerindeki etkisinin sosyal medyaya göre çok daha güçlü olmasına bağlanabilir. Aile, bireye yaşam deneyimi, davranış kuralları, değerler ve dini ilkeler kazandırarak, bireyin karakter gelişiminde kilit rol oynar. Bu değerler bireyde sağlam temellere oturduğunda, dış etkilerle değiştirilmeleri zorlaşır.

Ayrıca, Facebook gibi sanal platformların çift yönlü doğası göz önünde bulundurulduğunda, örneklem grubu bu mecraların hem faydalarının hem de zararlarının farkındadır. Bu farkındalık sayesinde katılımcılar görüşlerini "nötr" bir biçimde ifade etmiş, ne tamamen olumsuz ne de tamamen olumlu bir yargıya varmışlardır.

Bu sonuçlar sadece araştırmaya katılan örneklem grubuna özgüdür; farklı yaş, yaşam durumu, eğitim seviyesi ya da kültürel altyapıya sahip bireylerden oluşan bir örneklemde farklı sonuçlar elde edilebilir.

4.3. Çalışma Sonuçlarının Genel Sonucu

4.3.1. Birinci Bölüm: Üçüncü Başlık Sonuçları: Yalnızlık ve İçine Kapanma

Bu başlık, "Sosyal medya kullanımı- Facebook - yalnızlık ve içine kapanmaya yol açar" hipotezini incelemektedir. SPSS istatistiksel programı kullanılarak yapılan frekans, yüzdeler, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamalarına göre, araştırma örneklemini, Facebook'un yalnızlık ve içine kapanmaya yol açtığına dair nötr bir tutum sergilemiştir. Bu nedenle, ilk hipotez gerçekleşmemiştir.

4.3.2. İkinci Bölüm: Dördüncü Başlık Sonuçları: Ailevi Yükümlülüklerin İhmal Edilmesi

Bu başlık, "Sosyal medya kullanımı ailevi yükümlülüklerin ihmal edilmesine yol açar" hipotezini incelemektedir. SPSS istatistiksel programı kullanılarak yapılan frekans, yüzdeler, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamalarına göre, araştırma örneklemini, Facebook'un ailevi yükümlülüklerin ihmal edilmesine yol açtığını reddetmiş ve karşıt bir görüş sergilemiştir. Bu nedenle, ikinci hipotez gerçekleşmemiştir.

4.3.3. Üçüncü Bölüm: Beşinci Başlık Sonuçları: Ailevi Sorunlar ve Anlaşmazlıklar

Bu başlık, "Sosyal medya kullanımı aile içi sorunlara ve anlaşmazlıklara yol açar" hipotezini incelemektedir. SPSS istatistiksel programı kullanılarak yapılan frekans, yüzdeler, aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamalarına göre, araştırma örneklemini, Facebook'un aile içi sorunlara yol açtığına dair nötr bir tutum sergilemiştir. Bu nedenle, üçüncü hipotez gerçekleşmemiştir.

4.3.4. Dördüncü Bölüm: Dördüncü Alt Hipotez Sonuçları

Bu başlık, "Sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisi, cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir fark gösterir" hipotezini incelemektedir.

SPSS istatistiksel programı kullanılarak yapılan (T) değeri hesaplamalarına göre, sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisinde cinsiyet değişkenine bağlı olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu nedenle, dördüncü hipotez gerçekleşmemiştir.

4.3.5. Beşinci Bölüm: Araştırma Sonuçları

Araştırma sonuçları, örneklem bireylerinin Facebook'un aile ilişkileri üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu konusunda nötr bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Bu durum, aşağıdaki üç başlığın sonuçlarına dayanarak anlaşılmaktadır:

"Yalnızlık ve İçine Kapanma" Başlığı: Sonuçlar, onay ve karşıtlık arasında dağılmıştır ve nihai sonuç, Facebook kullanımının yalnızlık ve içine kapanmaya yol açtığı konusunda nötr bir tutum sergilenmesidir.

"Ailevi Yükümlülüklerin İhmal Edilmesi" Başlığı: Nihai sonuç, karşıtlık olarak çıkmıştır. Çoğu katılımcı, Facebook'un ailevi yükümlülüklerin ihmal edilmesine yol açtığını kabul etmemiştir. Facebook kullanımına rağmen, ailevi yükümlülüklerine sadık kalmaya devam ettikleri görülmüştür.

"Ailevi Sorunlar ve Anlaşmazlıklar" Başlığı: Sonuçlar yine onay ve karşıtlık arasında dağılmıştır ve nihai sonuç, Facebook'un ailevi sorunlara yol açtığı konusunda nötr bir tutum sergilenmesidir.

Son olarak, araştırma sonuçları, sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisine dair cinsiyet değişkenine bağlı anlamlı bir fark olmadığını ortaya koymuştur.

Bu bölümde örneklem özelliklerinin değişkenlerine göre nasıl oluştuğu ve üç başlığın sonuçları analiz edilmektedir. Bu analizler Facebook'un yalnızlık, içine kapanma, ailevi sorunlar ve çatışma üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Ayrıca hipotezlerin geçerliliği incelenmiş ve elde edilen sonuçlar tartışılmıştır. Bu tartışmalar çalışma değişkenleri arasındaki etkileşimleri anlamamıza yardımcı oldu.

Sonuç olarak araştırmamızın genel bulgularından yola çıkarak okuyucuya konuya ilişkin önemli ayrıntılar sunmaya çalıştık.

SONUÇ

Sosyal medya siteleri, internetin en yeni ve en popüler iletişim teknolojileri arasında yer almaktadır.

Özellikle de Facebook, arkadaşlarla iletişimi destekleme fikriyle büyük bir başarı elde etmiştir ve bu, sitenin başlangıcındaki temel amacdır.

İletişimin bu doğasındaki değişim, toplumda mevcut olan canlı ilişkileri tehdit etmeye ve aile ilişkilerinin dayanıklılığına zarar vermeye başlamıştır. Bunun yanında farklı düzeylerde etkiler de yaratmıştır. Sanal ilişkiler, sanal kimlikler gibi yeni sosyal terimler ortaya çıkmış ve bunlar gerçeği taklit etmeye çalışarak her zaman etkileşim ve iletişimle tanımlanan ilişkilerin doğasını büyük ölçüde etkilemiştir.

İnternetin ve özellikle sosyal medya ağlarının – Facebook'un – varlığı, günümüzde giderek daha fazla bir tehdit oluşturmaktadır. Çünkü Facebook sosyal medya siteleri arasında lider konumda olup çok sayıda farklı yaş grubu, eğitim seviyesi ve toplumsal sınıf tarafından yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

Ailelerin yaşadığı sorunlar, sosyal ağları kullanma ve Facebook bağımlılığıyla ilgilidir. Bu durumun birey ve aile çevresi üzerindeki olumsuz etkileri ciddi boyutlara ulaşmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada sosyal medya ağlarının aile ilişkileri üzerindeki etkisi incelenmeye çalışıldı, özellikle de olumsuz etkileri olup olmadığı araştırıldı.

Bu doğrultuda, çalışmanın kuramsal bölümünde öncelikle internet kavramı ve sosyal medya ağlarının kullanımına yer verilmiştir. Sosyal medya ağlarının giderek yaygınlaşması, aile içi etkileşim ve iletişim biçimlerinde önemli dönüşümlere neden olmuştur. Bu dönüşümler, yüz yüze iletişimin ve bireysel diyalogların azalması gibi olumsuz sonuçlar doğururken; uzak akraba ve arkadaşlarla iletişimin sürdürülmesi, sevinçli anların sosyal medya platformlarında paylaşılması gibi olumlu etkiler de ortaya koymuştur. Bu bağlamda, Facebook platformunun tanımı, temel özellikleri ve gelişim süreci de ayrıntılı biçimde ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, aile kavramı ile aile içi ilişkiler incelenmiştir. Aile içi ilişkiler, aile bireylerinin üstlendikleri roller doğrultusunda şekillenen bağlar,

etkileşimler ve toplumsal ilişkiler bütününe ifade etmektedir. Bu ilişkiler; davranışsal ve sözel semboller, eylem-tepki mekanizmaları ile sosyal roller çerçevesinde oluşmaktadır.

Son bölümde ise araştırma sahasında yürütülen uygulamalı çalışma kapsamında, olgunun mevcut yapısı, bileşenleri ve özellikleri yerinde incelenmiş; araştırma sorularına verilen yanıtlar doğrultusunda elde edilen en önemli bulgular değerlendirilmiştir. Bu süreçte, anket formunun uygulanması ve örneklemin belirlenmesiyle ulaşılan sonuçlar sunulmuştur.

Çalışmanın örneklemindeki bireylerin yanıtları, kabul etme ve reddetme arasında dağılmış olup, tezin çıkış varsayımlarını kısmen değiller nitelikte olup, Facebook kullanımının aile ilişkilerine olan etkisinin nötr olduğunu göstermektedir.

Çünkü bu tür sosyal medya ağları genellikle, toplumdan topluma ve bireyden bireye değişen etkilere sahiptir ve birçok sosyal değişken tarafından şekillendirilmektedir.

Sosyal medya siteleri hem insanları bir araya getirip hem de ayırabilir; negatif ve pozitif değerler görece ve değişken olabilmektedir. Zaman içinde negatif olan bir durum bazen pozitif bir hale dönüşebilir. Bu nedenle, Facebook'un "beyaz ya da siyah" gibi keskin bir yapıda olmadığı söylenebilir, etkisi büyük ölçüde kullanıcının cinsiyetine, kültürüne ve sosyal bağlamına bağlıdır.

Çalışmamızın sonucu böyle olmakla beraber yaş, cinsiyet, yaşam koşulları, eğitim seviyesi, kültürel farklılıklar veya diğer parametrelerdeki değişiklikler farklı sonuçların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdel Fattah, M. (2009). aile ve çocukluk problemleri: sosyal hizmet perspektifinden, modern üniversite yayıncılığı, İskenderiye, Mısır.
- Abdel Hamid Al-Anani, H. (2000). Çocuk, Aile ve toplum, Dar Safa Yayıncılık, Amman.
- Abdel Mahgoub, M. (2006). Akrabalık ve sosyal yapı, Dar Al-Ma'arifa Al-Jami'ya.
- Abu Saad,A. (2008). *Aile ilişkileri ve evlilik danışmanlığı*, Dar Al-Shorouk, Amman, Ürdün
- Aisri,A. (2004). Gençlerin internet kullanımının güvenlik etkileri, arap güvenlik bilimleri üniversitesi, 1. Baskı, Rabat, Fas.
- Al-Barthin, A. (2004). Aile danışmanlığı, Dar Al-Sahab, Kahire, Mısır.
- Al-Bashir Al-Abaji, O. (2008). Bağımlılık ve internet, Dar Al-Majdalawi, Amman, Ürdün.
- Al-Khashab, S. (2008). Sosyolojik teori ve aile çalışmaları, Uluslararası Kültürel Yatırımlar Yayınları, Kahire.
- Al-Mazahra, M. (2004). İletişim teknolojileri ve bilgi, Dar Al-Masira, Amman, Ürdün.
- Al-Nashif, H. (2007). Aile ve çocuk eğitimi, Dar Al-Masira, Amman, Ürdün.
- Al-Qandlaji,A. (2013). Medya, bilgi ve internet, Dar Al-Yazuri, Amman, Ürdün.
- Al-Sadiqi,S. Ve Mansour Yusuf Ali, A. (2005). Sosyal yapı ve aile sosyolojisi, Dar Al-Ma'arifa Al-Jami'ya.
- Al-Wahishi, A. (1998). Aile ve evlilik: aile sosyolojisine giriş, açık üniversite, Trablus.
- Bades, L. (2008). Cezayirli öğrencilerin internet ve kamuoyu, iletişim ve medya bilimleri [yüksek, lisans tezi], Mentouri Üniversitesi, Konstantin.
- Bir Grup Uzman. (2008). Aile sosyolojisi, arap birliği pazarlama ve tedarik şirketi ve kudüs açık üniversitesi işbirliği, Kahire.

- Bodhan, Y. (2014). Gençlik ve internet, Dar Majdalawi, Amman, Ürdün.
- Freij bin Said Al-Ouaydi, I. (2004). İnternet kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisi: suudi arabistan'ın cidde şehri ailesi üzerine bir çalışma, Ev Ekonomisi [Yüksek Lisans Programı Tezi].
- Khalil, O. (1994). Aile sosyolojisi, Dar Al-Shorouk, Amman, Ürdün.
- Khidr, M. (2012). Medya ve internet, Dar Al-Bidaya, Amman, Ürdün.
- Khorshid, M. (2011). Kitle iletişimi ve medya, Dar Al-Masira, Amman, Ürdün.
- Khouja, M. Ve Shabira, M. (2012). Sosyal medyanın aile ilişkilerinin güçlendirilmesindeki rolü, [yüksek lisans tezi], Galeme Üniversitesi.
- Madar, A. ve Zahran, O. (2003). İnternet üzerinden eğitim, zahran yayıncılık, Amman, Ürdün.
- Marah, S. (2023). Sosyal ağ sitelerinin kullanımı ışığında cezayirli gençlerin aile ilişkileri: Tlemcen eyaletindeki facebook kullanıcıları örneği üzerinde bir saha çalışması, sosyal araştırmalar ve araştırma dergisi, Cilt 11, Sayı 2.
- Moamen, D. (2004). Aile ve aile terapisi, dar al-sahab, 1. Baskı, Kahire, Mısır.
- Nomar, M. (2012). Sosyal ağ sitelerinin kullanımı ve sosyal ilişkiler üzerindeki etkileri, [yüksek lisans tezi, hac lezker üniversitesi, Batna.
- Ramadan, S. (1999). Aile ve nüfus alanında sosyal hizmet katkıları, Dar Al-Ma'arifa Al-Jami'ia, İskenderiye, Mısır.
- Said, Y. (2001) Bilgi ve Küreselleşme Uygarlığı, Nahda Mısır, Kahire.
- Salah, M. (2005). Elektronik medya: temeller ve gelecek perspektifleri, Dar Al-I'sar Al-Ilmi, Amman, Ürdün.
- Salhi, S. ve Obaida, S. (2024). Sosyal medyanın artan kullanımı ışığında aile ilişkileri - setif, al-wahat şehrindeki ailelerden oluşan bir örneklem üzerinde bir saha çalışması araştırma ve çalışmalar dergisi, Cilt 17, Sayı1
- Younis Bahri, M. ve Nazek Abdel, H. (2011). Aile içi şiddet, Dar Al-Safa Yayıncılığı, Amman.

İnternet Kaynağı

<https://www.alquds.co.uk>, Muhammad Abdullah Al-Qawasmeh, Küresel köy:
aldatıcı bir kavram, Al-Quds Al-Arabi Gazetesi, E.T: 26 Eylül 2017

EKLER

Ek - 1: Anket

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

BÖLÜM: MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ

ARAŞTIRMA FORMU BAŞLIĞI:

SOSYAL MEDYANIN AİLE ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

- FACEBOOK -

ANKET

İSTANBUL BEYKENT ÜNİVERSİTESİ/LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ/MEDYA VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ

**ÖĞRENCİ TARAFINDAN HAZIRLANIR :
PROFESÖRÜN GÖZETİMİNDE:**

**NOUREDDINE LEBOUKH
KAĞAN TAHAN**

Değerli katılımcımız,

Bu form aracılığıyla sosyal medya kullanımının aile ilişkileri üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlıyoruz.

Soruları objektif ve samimi bir şekilde yanıtlamanızı rica ederiz. Çalışmamızın başarısı, dürüst ve açık yanıtlarınıza bağlıdır. Verdiğiniz tüm bilgiler bilimsel araştırma çerçevesinde değerlendirilecek ve gizliliğiniz korunacaktır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Not: Lütfen uygun ifadenin önüne (+) işareti koyunuz.

Akademik Yıl: 2024-2025

1/ CINSİYET:

ERKEK **KADIN**

2/ YAŞ:

3/ EĞİTİM DÜZEYİ:

4/ İNTERNETİ AŞAĞIDAKI ŞEKİLDE MI KULLANIYORSUNUZ:

KALICI **GEÇİCİ**

5/ HANGİ AĞLARI EN ÇOK KULLANIYORSUNUZ :

FACEBOOK **TWITTER** **DIĞER**

6/ FACEBOOK KULLANIYOR MUSUNUZ?

GÜNLÜK **HAFTADA BİR** **AYDA BİR KEZ**

7/ FACEBOOK'TA NE KADAR ZAMAN GEÇİRİYORSUNUZ?

1 SAAT **0 - 2 SAAT ARASI** **DAHA**

8/ KAÇ TANE FACEBOOK HESABINIZ VAR?

BİR HESAP **İKİ HESAP** **DAHA**

9/ FACEBOOK HESABINIZ ŞU KONULARDA KATKI SAĞLADI MI?

BAŞKALARIYLA SOSYAL İLİŞKİNİZİN GÜÇLENMESİNE KATKI SAĞLADI MI?

AİLE İLİŞKİNİZİN DARALTMASI

HERHANGİ BİR DEĞİŞİKLİĞE KATKIDA BULUNMADI

10/ FACEBOOK AİLE İLİŞKİLERİNİZİ ETKİLİYOR MU?

EVET **HAYIR**

CÜMLELER	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZ	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1- FACEBOOK KULLANIMIN AİLE BİREYLERİMLE OLAN İLETİŞİMİMİ AZALTTI.					
2- FACEBOOK'TA UZUN ZAMAN GEÇİRDİĞİMDE KENDİMİ MUTLU HİSSEDİYORUM.					
3- AİLEMLE YEMEK YEMİYORUM ÇÜNKÜ FACEBOOK'TAN AYRILAMIYORUM.					
4- FACEBOOK AİLE ORTAMIMDAN UZAKLAŞMAMIN BİR NEDENİ.					
5- AİLEM BENİ ASOSYAL BİR BİREY OLARAK GÖRÜYOR.					
6- AİLEMLE ÇEŞİTLİ KONULARDAKI TARTIŞMALARA KATILYORUM.					
7- EVE GİRDİĞİMDE DİREKT FACEBOOK HESABIMI AÇIYORUM.					
8- FACEBOOK KULLANIRKEN AİLEMİN BENİ RAHATSIZ ETMESİNDEN HOŞLANMIYORUM.					
9- ZAMANIMIN ÇOĞUNU FACEBOOK'TA ARKADAŞLARIMLA KONUŞARAK GEÇİRİYORUM.					
10- ZAMANIMIN ÇOĞUNU AİLEMLE GEÇİRİYORUM.					
11- FACEBOOK KULLANIMI, AİLE BİREYLERİMLE İLETİŞİM KURMA İHTİYACIMI KARŞILAMAMI ENGELLİYOR.					
12- FACEBOOK'TAYKEN AİLEMLE KONUŞMAKTAN KAÇINIYORUM.					
13- FACEBOOK'TA MEŞGULKEN ETRAFIMDAKİLERİ UMURSAMIYORUM.					
14- FACEBOOK HESABIMI AÇARKEN YALNIZ OLMAYI TERCİH EDİYORUM.					
15- AİLE İÇİNDE DÜŞÜNCELERİMİ PAYLAŞMAYI SEVERİM.					

CÜMLELER	KESİNLİKLE KATILYORU M	KATILYORU M	KARARSIZ	KATILMIYOR UM	KESİNLİKLE KATILMIYOR UM
1- FACEBOOK KULANMA -ALIŞKANLIĞIM NEDENİYLE EV İŞLERİM AZALDI.					
2- FACEBOOK HESABIMI YENİDEN AÇMAK AMACIYLA AILEVİ SORUMLULUKLARIMI ACELEYLE YERİNE GETİRİYORUM					
3- FACEBOOK'U KULLANMAM, AİLE BİREYLERİYLE BİRLİKTE YEMEK PAYLAŞIMINDA BULUNMAMI ENGELLEMEDİR					
4- FACEBOOK AİLE BİREYLERİMLE BİRLİKTE AİLE ZİYARETLERİ YAPMAMI ENGELLİYOR.					
5- FACEBOOK YÜZÜNDEN EV İŞLERİNDE İYİ DEĞİLİM					
6- FACEBOOK'TA ÇOK FAZLA ZAMAN GEÇİRDİĞİM İÇİN AİLEVİ GÖREVLERİMİ YAPMAKTA GEÇ KALİYORUM.					
7- AİLEME EV İŞLERİNDE YARDIM EDİYORUM.					
8- AİLEMDEN BİRİ BELİRLİ BİR KONUDA YARDIM İSTEDİĞİNDE FACEBOOK'U BIRAKIRIM .					
9- AİLE ETKİNLİKLERİNİ PAYLAŞMAYI SEVERİM.					
10- EV İŞLERİNDEN KAÇARAK FACEBOOK'A BAŞVURUYORUM					
11- FACEBOOK'U KULLANDIĞIMDA, AİLEVİ BİR GÖREVİ YERİNE GETİRMEMEK İÇİN AKADEMİK BİR İŞLE MEŞGUL OLDUĞUMU İLERİ SÜRÜYORUM					
12- AİLEVİ SORUMLULUKLARIMI İHMAL EDİYORUM.					
13- EVLE İLGİLİ SORUMLULUKLARIMI YERİNE GETİRMEYE ÖZEN GÖSTERİYORUM					
14- FACEBOOK'A OLAN İLGİM AİLEVİ MESELELERE OLAN İLGİMDEN DAHA FAZLA.					

CÜMLELER	KESİNLİKLE KATILYORUM	KATILYORUM	KARARSIZ	KATILMIYORUM	KESİNLİKLE KATILMIYORUM
1- FACEBOOK'UN TEHLİKELERİ KONUSUNDA AILEMİN ELEŞTİRİLERİNİ KABUL ETMİYORUM.					
2- FACEBOOK KULLANIMI, BİREYİN BABASIYLA OLAN İLİŞKİSİNİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEBİLİR					
3- FACEBOOK'U AİLEME TERCİH ETTİĞİM İÇİN BENİMLE KAVGA EDİYOR.					
4- FACEBOOK KULLANIMI, BİREYİN BABASIYLA TARTIŞMALARA YOL AÇABİLMEKTEDİR					
5- FACEBOOK KULLANIMI, KARDEŞLERİMLE OLAN İLİŞKİLERİMİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEMENİ KATILMIYORUM.					
6- FACEBOOK'TAYKEN BİR AİLE ÜYEM BENİ RAHATSIZ ETTİĞİNDE SINIRLENİYORUM.					
7- FACEBOOK YÜZÜNDEN AİLEM TARAFINDAN AZARLANIYORUM					
8- FACEBOOK KULLANMAYI BIRAKMAM KONUSUNDA AİLEM TARAFINDAN CEZALANDIRILIYORUM.					
9- FACEBOOK YÜZÜNDEN AİLEMLE OLAN İLİŞKİM OLUMSUZ.					
10- FACEBOOK KULLANIMIMDAN DOLAYI AİLE BİREYLERİNCE UYARILMAKTA/AZARLANMAKTA OLDUĞUM GÖRÜLMEKTEDİR.					
11- İNTERNET FATURALARINI ÖDEMEK İÇİN YAPTIĞIM EKSTRA HARCAMALAR AİLEMLE ANLAŞMAZLIĞA DÜŞMEME NEDEN OLUYOR.					
12- FACEBOOK KULLANIMI, AKADEMİK PERFORMANSLARIMDA GERİLEMEME YOL AÇTIĞINDAN DOLAYI AİLE ÜYELERİNCE ELEŞTİRİLMEKTEYİM					
13- ÖZEL FOTOĞRAFLARIN FACEBOOK'TA PAYLAŞILMASI AİLEVİ BİR SORUNA YOL AÇTI.					
14- DAVRANIŞLARIMIN AİLE TARAFINDAN KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNU DÜŞÜNÜYORUM.					
15- TELEFONUMU TUTAN HERKESLE KAVGA EDİYORUM.					

TOPLUMSAL KATKI

Bu araştırma, özellikle “Facebook” olmak üzere sosyal medya araçlarının aile ve aile içi ilişkiler üzerindeki etkilerine dair derinlemesine bilimsel bir bakış sunarak topluma önemli katkılar sağlamaktadır. Araştırma yalnızca yüzeysel etkilerle yetinmemekte; bu platformların aşırı veya bilinçsiz kullanımının aile içi iletişimi zayıflatabileceğini, ailevi rollerin ihmaline neden olabileceğini ve bazı bireylerde yalnızlık ile içe kapanmayı pekiştirebileceğini de analiz etmektedir.

Diğer yandan araştırma, bu etkilerin her zaman olumsuz olmadığını, bazı durumlarda nötr hatta olumlu sonuçlar doğurabileceğini de ortaya koymaktadır. Örneğin, uzakta yaşayan akrabalarla iletişimin sürdürülmesi veya ailevi anıların dijital ortamda paylaşılması gibi faydalar söz konusu olabilir. Bu dengeli yaklaşım, araştırmaya bilimsel güvenilirlik kazandırmakta ve topluma çağdaş zorlukları anlamada objektif bir temel sunmaktadır.

Uygulama açısından ise bu araştırmanın sonuçları; özellikle gençler başta olmak üzere ailelere yönelik bilinçlendirme programlarının geliştirilmesinde değerlendirilebilir. Bu sayede sosyal medyanın bilinçli ve sorumlu bir şekilde kullanılmasına katkı sağlanırken, aile içi yüz yüze iletişim gibi temel değerlerin korunması da mümkün olacaktır. Ayrıca bu bulgular, karar vericilerin ve sosyal araştırmacıların, özellikle Cezayir bağlamındaki kültürel ve toplumsal gerçeklikleri yansıtan güvenilir saha verilerine dayalı aile ve eğitim politikaları üretmelerine de olanak tanır.

Sonuç olarak, bu tür çalışmalar dijital meydan okumalar karşısında önemli bir araç teşkil etmekte; aileyi, yani toplumun temel yapı taşını koruyarak, daha dengeli ve sağlam bir toplum bilincinin inşasına katkıda bulunmaktadır.